

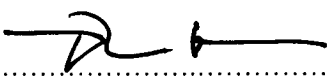
นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนहुหนวก

พัชรินทร์ ฝากา

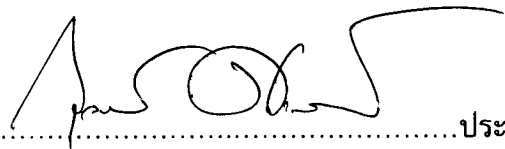
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม)
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2559

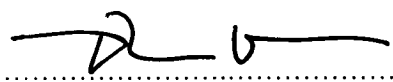
นวัตกรรมการรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนहुหนวก
พัชรินทร์ ผากา
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ

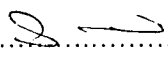
ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม)

รองศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร.กุลทิพย์ ศาสตระจุ)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.กัจกร หลุยยะพงศ์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว)

ศาสตราจารย์..........คณบดี
(ดร.ยูล เบ็ญจรงค์กิจ)
กรกฎาคม 2560

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก
ชื่อผู้เขียน	นางสาวพัชรินทร์ ผาภา
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม)
ปีการศึกษา	2559

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษารายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก “รายการใจเท่ากัน” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตรายการ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ รวมทั้งการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน และใช้การสอบถามความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบด้วยคนหูหนวกและคนทั่วไป ซึ่งเคยรับชมรายการใจเท่ากัน เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อรายการ โดยการสัมภาษณ์คนหูหนวกผู้วิจัยใช้การสื่อสารผ่านล่ามภาษามือ

ผลการวิจัยพบว่า การผลิตรายการใจเท่ากันประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร 2) เนื้อหา/สาร 3) ช่องทางการสื่อสาร และ 4) ผู้รับสาร สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และกฎหมาย โดยปัจจัยสำคัญที่สุดในการผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร และ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย ไม่คุ้มค่าการลงทุน จึงไม่ได้รับความสนใจจากผู้ผลิตสื่อ แต่รายการใจเท่ากันได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อเพื่อสนองต่อประโยชน์สาธารณะ ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร จึงสามารถผลิตรายการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้ ปัจจัยด้านเนื้อหา สารและปัจจัยด้านผู้รับสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รายการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ใช้ภาษามือแบบเต็มจอ คำบรรยายเป็นเสียง และคำบรรยายเป็นอักษร จะช่วยให้คนหูหนวกซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการสื่อสาร รวมทั้งคนหูตึงทั่วไปสามารถรับชมรายการร่วมกันได้อย่างเข้าใจ ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร ซึ่งการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีทำให้รายการเป็นที่รู้จัก และมีจำนวนผู้ชมเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากคนในสังคมไม่ทราบข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการสื่อสารของคนหูหนวก ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิทธิ ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ จึงทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีจำนวนน้อย ปัจจัยด้าน

กฎหมาย ช่วยผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก รวมทั้งช่วยให้คนหูหนวกมีสิทธิและเสรีภาพในการเปิดรับและเข้าถึงสื่อได้มากขึ้น

สำหรับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ใจเท่ากันเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างคนหูดีและคนหูหนวก ซึ่งสามารถแบ่งระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง โดยพิธีกรซึ่งเป็นทีมงานคนหูหนวกได้มีส่วนร่วมในระดับนี้มากที่สุด ตั้งแต่ขั้นตอนเตรียมการผลิต การผลิตรายการ และหลังผลิตรายการ แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในระดับบริหาร โดยพบว่าถึงแม้ทีมงานคนหูหนวกจะไม่มีความรู้ในด้านสื่อโทรทัศน์มาก่อน แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงก็สามารถเข้าใจกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ รวมทั้งมีส่วนช่วยเหลือในการทำงานได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามพบว่าคนหูหนวกในประเทศไทยที่มียศความรู้ มีศักยภาพในการทำงาน และสนใจศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ยังมีจำนวนน้อย

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการ ผู้ชมคนหูหนวกและคนหูดีรู้สึกพึงพอใจเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ให้ความรู้ ความบันเทิง มีวิธีการนำเสนอแปลกใหม่เปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพ ปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมสนใจเรื่องราวของคนหูหนวก ชื่นชอบการนำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือร่วมกับคำบรรยาย เพราะช่วยให้คนหูหนวกรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีรรถรสมากขึ้น ส่วนคนหูดีก็ได้เรียนรู้ภาษามือนอกจากนี้ยังชื่นชอบพิธีกรรายการคนหูหนวก เพราะดูมีความตั้งใจ สามารถใช้ภาษามือได้อย่างถูกต้องและเข้าใจง่าย โดยผู้ชมคนหูหนวกจะให้ความสนใจเนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามพบว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มรู้สึกไม่พึงพอใจวันและเวลาออกอากาศตัวหนังสือของคำบรรยายมีขนาดเล็กเกินไป ไม่รู้จักแขกรับเชิญที่มาร่วมรายการ อยากให้เป็นศิลปินดารามากกว่า โดยผู้ชมหูหนวกรู้สึกไม่พึงพอใจการใช้ภาษามือที่มีประโยคสนทนายาวเกินไป และขึ้นตัวหนังสือเร็ว อ่านไม่ทัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจเสียงพากย์ของพิธีกรคนหูหนวก ต้องการเรียนรู้ภาษามือจากคำบรรยายมากกว่า

การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์พบว่า ผู้ชมคนหูหนวกได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นหัวข้อในการสนทนาสร้างความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์ได้แก่ ได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงสิทธิ ความเท่าเทียมกัน รวมทั้งความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในด้านต่างๆ ของคนหูหนวกที่ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป

ABSTRACT

Title of Thesis	The Innovation of Television Program and Participation of Deaf People
Author	Miss Patcharin Phaka
Degree	Master of Arts (Communication Arts and Innovation)
Year	2016

The study of the innovation of television program and participation of deaf people had focused on sign languages in television program for hearing-impaired or deaf people. Thai PBS broadcast program, JAI TAO KAN, had been in use for quality research by in-depth interview with the production team for studying the key factors in production such as how they start the program and how the production process which included the communication involvement of deaf people in the program. The focus groups (deaf people and normal audiences who had watched the program, they was interviewed with questionnaires for learn about the benefit and satisfaction for deaf people through the interpreters.

As a result, JAI TAO KAN had several key factors in production 1) sender 2) message 3) channel and 4) receiver. The program contained the external factors such as Economy, Culture and Society, Technology, and Law. But the important factors that made the program possible for deaf people had been sender and economy, forasmuch there are only a few deaf people in Thailand. Therefore the media disregarded deaf people and the cost was not worth the investment for them. However, JAI TAO KAN was supported from media department to give the benefit to the public not to make the profit so the program could broadcast on free television network. The channel and receiver factors were the key that made the program achieve its purpose to reduce inequality in today society. And because of the program content was simple to understand or uncomplicated for the audiences. Also the audiences could see the interpreter and closed caption clearly so it could help both deaf, hearing-impaired and normal audiences understand. The communication devices factor, in free television network, made the program well-known and gained more

audiences. Next, the culture and society factor was one of the factors because a person in normal society unaware of the physical limitations and communication of the deaf and the equality of humanity so that's the reason to television program for deaf was limited. And the law factor had become the impelled to the media to produce more programs for deaf people and to help them have the right and freedom in the media.

JAI TAO KAN production team were formed by deaf staffs and normal staffs. They could communicate throughout the process because they were all part of the key factors as viewers, receivers, messengers, productions, co-productions and actors. The host of the program was deaf but the host had a privilege in pre-production, production and post-production while on an executive level still had none. Although the staffs that had hearing-impaired did not have knowledge in media but once they learned and practiced they could understand the process well which helped the program productive. However, hearing-impaired or deaf that had been educated or had potentials in Media in Thailand was hardly present.

The study of satisfaction of the audiences between deaf and normal audiences to the program, both were satisfy with the content and concept of the program because its entertained and educated also had variety ways for deaf people to perform their best potential. By supportive the sign languages and closed captions help the hearing-impaired or deaf people understand the program and enjoy it even more. As for normal people they loved the host because the commitment and clear sign language that they could learn. The program also raised awareness to the people in society. The deaf people could learn that there are special jobs out there.

However, there were some problems from the deaf and normal audiences. First, they both agreed that the air time of the program was not suitable. Second, the closed captions were too small. Next the guests of the program were unknown or they are not celebrities. But the most important problem was the conversation was too long and they could not catch the captions. Also the normal audiences dissatisfied with the narrator because they wanted to learn sign language.

The study on utilization showed that the deaf audience received a lot of benefits from the program. They had useful knowledge. Also they could make a conversation with the member of their family. These methods will help reducing inequality in today society and create an inspiration for other. As for the normal audiences, they will gain awareness to

(7)

the deaf people in society that they both have equality in knowledge, ability and potentials and that deaf people were not difference than normal people.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.กำจร หลุยยะพงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณท่านคณะกรรมการผู้บริหารสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 เป็นอย่างสูงที่ให้โอกาส และทุนสนับสนุนการศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดูตลอดจนส่งเสริมการศึกษา อีกทั้งขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา สนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดไปถึงเจ้าของเอกสารงานวิจัยทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้จะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

พัชรินทร์ ผากา

กรกฎาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(8)
สารบัญ	(9)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.4 นิยามเชิงปฏิบัติการ	6
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย	7
1.6 ขอบเขตการศึกษา	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวก	8
2.2 แนวคิดและทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน	13
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันองค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน	15
2.4 แนวคิดเรื่องโทรทัศน์	22
2.5 แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม	27
2.6 แนวคิดทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ	29
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	37
3.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	38
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	40
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	41

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
3.6 การนำเสนอข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิจัย	46
4.1 รายการใจเท่ากัน	46
4.2 ผลการวิจัย ตามปัญหานำการวิจัย	51
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
5.1 สรุปผลการศึกษา	89
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	97
5.3 ข้อเสนอแนะในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกและ ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก ภาพประกอบรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีไทย พีบีเอส	112
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ผลิตรายการใจเท่ากัน ออกอากาศสถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส	120
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม	122
ประวัติผู้เขียน	127

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงระดับการสูญเสียการได้ยิน	10
4.1 แสดงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกที่มีต่อรายการใจเท่ากัน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	76
4.2 แสดงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	82
4.3 แสดงการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	87

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 บทบาทหน้าที่ของรายการเล่าข่าว โดยใช้เอกลักษณ์ด้านรูปแบบรายการเป็นเกณฑ์	14
2.2 แบบจำลองการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ	30
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	38
4.1 ได้แต่ลรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส	49
4.2 “วัชรินทร์ ชาลี” พิธีกรคนहुหนวรายการใจเท่ากัน ช่วง “ภารกิจ พิชิตใจ”	49
4.3 “ร่มขวัญ สายทอง” พิธีกรคนहुหนวรายการใจเท่ากัน ช่วง “เคล็ดลับสุขภาพ”	50
4.4 รายการใจเท่ากัน ตอน “หัวใจไร้สารพิษ” ออกอากาศ 3 พ.ค. 57	50
4.5 รายการใจเท่ากัน ตอน “ปันกัน ปันใจ” ออกอากาศ 10 พ.ค. 57	50

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

มนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากสามารถเรียนรู้ สะสมทักษะและประสบการณ์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจนนำมาสู่การพัฒนา ประเทศชาติได้ ดังนั้นประเทศที่มีทรัพยากรมนุษย์เพียบพร้อมไปด้วยศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญาจึงมีศักยภาพในการพัฒนามากกว่าประเทศอื่น แต่ความเป็นจริงแล้ว ในแต่ละสังคมยังมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความบกพร่องทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจนั่นคือ กลุ่ม ของ “คนพิการ” ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมก็จะสร้างประโยชน์ ให้กับสังคมและประเทศชาติได้เป็นอย่างมาก ไม่แตกต่างไปจากคนปกติธรรมดา

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดความ หมายของคนพิการไว้ว่าเป็น “บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้า ไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การ สื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมี อุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด หนึ่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้ามีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคล ทั่วไป” โดยกำหนดประเภทความพิการไว้ ดังนี้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ, 2550)

- 1) ความพิการทางการเห็น
- 2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
- 3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย
- 4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
- 5) ความพิการทางสติปัญญา
- 6) ความพิการทางการเรียนรู้
- 7) ความพิการทางออทิสติก

ปัจจุบันคนพิการในประเทศไทยที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2559 พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 1,568,847 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559) ในขณะที่ประชากรทั้งหมดของประเทศไทย

ณ วันที่ 8 พฤษภาคม 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 65,291,714 คน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากลุ่มคนพิการมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.4 ถือว่าจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดของประเทศ คนพิการจึงกลายเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมที่ถูกกละเลย ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง และไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในสังคม แม้แต่ในด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ทั้งที่คนพิการนั้นย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่แตกต่างจากคนปกติ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ที่กล่าวไว้ว่า “ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญา โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ สังคม ทรัพย์สิน หรือสถานะอื่น ๆ ทุกคนมีสิทธิรับมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพ ความอยู่ดีกินดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหารเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย การดูแลรักษาทางการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพ การสื่อสาร และบริการสังคมที่จำเป็น” (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550)

ถึงแม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการโดยสะท้อนให้เห็นผ่านรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 54 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, น. 16) และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับใหม่แทนพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ก็ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย โดยกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐตลอดจน ให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ อย่างไรก็ตามพบว่าคนพิการยังอยู่ภายใต้การเลือกปฏิบัติและถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในสังคม การจัดให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะต่าง ๆ รวมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การเสริมสร้างความรู้ความสามารถและพัฒนาศักยภาพของคนพิการอีกด้วย

ในบรรดากลุ่มคนพิการแต่ละประเภท “คนหูหนวก” หรือ “คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย” ถือเป็นคนพิการที่ต้องประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการสื่อสารที่นอกจากจะไม่ได้ยินเสียงแล้ว ยังไม่สามารถพูดคุยด้วยภาษาพูดทั่วไป ต้องใช้การสื่อสารที่เรียกว่า การใช้ภาษามือ (Sign Language) หรือการใช้ล่ามภาษามือเพื่อบอกความหมายแทนภาษา ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการใช้ประโยชน์

จากสื่อต่าง ๆ รวมถึง “สื่อโทรทัศน์” ซึ่งเป็นสื่อพื้นฐานที่คนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและยังเป็นสื่อที่คนหูหนวกใช้เวลามากที่สุด โดยเห็นได้จากการศึกษาของ เรื่อง “พฤติกรรมการใช้เวลาวันหยุดของคนหูหนวกในกรุงเทพมหานคร” ของ จิตประภา ศรีอ่อน และเจนจิรา เทศทิม (2548, น. 3-9) พบว่า ร้อยละ 52.5 ของคนหูหนวก การดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมในบ้านที่คนหูหนวกทำมากที่สุดในเวลาว่าง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาเรื่อง “การพึ่งพาข่าวสารทางสิ่งพิมพ์ของคนหูหนวก” ของ พนิต เงามาม (2541, บทคัดย่อ) พบว่ากลุ่มตัวอย่างคนหูหนวกมีการพึ่งพาสื่อต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง นอกจากนี้จากการศึกษาเรื่อง “ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของผู้พิการทางการได้ยิน : กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี” ของ ปริญญา สิริอรรถกุล (2555, บทคัดย่อ) ยังพบว่าคนหูหนวกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากสถานีโทรทัศน์ที่มีจออ่านภาษามือ อักษรวิ่งด้านล่างหรือการสังเกตจากสีหน้า ท่าทางของบุคคล การศึกษาดังกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใกล้ชิด สามารถเข้าถึง รวมทั้งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความรู้สึนึกคิดของคนหูหนวกมากที่สุด

เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารและใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์ และเพื่อให้ผู้ประกอบการกิจการโทรทัศน์ดำเนินการให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ หมวด 1 มาตรการพื้นฐาน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2555)

1) ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการภาษามือ (Sign Language) อย่างน้อยร้อยละ 5 ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือไม่น้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน

2) ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption : CC) อย่างน้อยร้อยละ 40 ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือไม่น้อยกว่า 180 นาทีต่อวัน

3) ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description : AD) อย่างน้อยร้อยละ 5 ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือไม่น้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งบริการดังกล่าวจะช่วยให้นักหูหนวกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเพิ่มทางเลือกในการรับชมรายการโทรทัศน์ได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของศิวารณ หงส์ประยูร (2558, น. 292) ในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก” พบว่าปัจจุบันรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกนั้นยังมีจำนวนน้อย โดยมีสถานีโทรทัศน์บางช่องเท่านั้นที่มีล่ามภาษามือ และในสถานีโทรทัศน์เหล่านั้นก็มีเพียงบางรายการเท่านั้นที่มีล่ามภาษามือ อย่างเช่นรายการข่าว และเนื้อหารายการยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการ หรือผลิตจากมุมมองของคนหูหนวก โดยเนื้อหาเกี่ยวกับคนหูหนวกส่วนใหญ่ มักถูกนำเสนอในมุมมองที่น่าสงสารและเป็นไปในเชิงตลกขบขัน ซึ่งจริง ๆ แล้วคนหูหนวกต้องการให้รายการโทรทัศน์นำเสนอเรื่องราวในด้านบวก หรือเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้สังคมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนหูหนวก สอดคล้องกับการศึกษาของปริญญ์ สิริอิตตะกุล (2555, บทคัดย่อ) เรื่อง “ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของผู้พิการทางการได้ยิน : กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี” ที่พบว่าจอล่ามภาษามือในโทรทัศน์นั้นมีขนาดเล็ก ซึ่งคนหูหนวกไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการวิจัยการเข้าถึงสื่อของกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และประชาชนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2555, น. 32) ซึ่งสรุปปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ของคนหูหนวกเกิดจากการที่คนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อยจึงไม่ค่อยได้รับความสนใจ ทั้งที่คนหูหนวกสนใจเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ หลากหลายไม่แตกต่างจากคนที่มีการได้ยินทั่วไป แต่รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีบริการที่เอื้อต่อการเข้าถึงของคนหูหนวก โดยพบว่ารายการโทรทัศน์ที่มีจอล่ามภาษามือนั้นมีน้อย จอมมีขนาดเล็ก และออกอากาศในเวลาที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้รายการที่มีคำบรรยายแทนเสียงมีจำนวนน้อยเช่นกัน และเนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ของคนหูหนวก รองจากภาษามือ ซึ่งมีไวยากรณ์ไม่เหมือนกัน จึงทำให้คนหูหนวกส่วนใหญ่อ่านคำบรรยายไม่เข้าใจ

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวทำให้สถานีโทรทัศน์ Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เกิดแนวคิดในการผลิตรายการใจเท่ากันขึ้น เป็นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบรายการแรกสำหรับคนหูหนวก ที่ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปสามารถรับชมร่วมกันได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการ ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 14.30-15.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยมีรูปแบบรายการเป็นสารคดีเรียลลิตี้ มีพิธีกรดำเนินรายการเป็นคนหูหนวก ให้แขกรับเชิญคนหูหนวกและแขกรับเชิญคนหูต้ออกไปปฏิบัติการกิจหรือเรียนรู้เรื่องราวที่น่าสนใจร่วมกัน นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือ (Sign Language) แบบเต็มจอสำหรับคนหูหนวก และมีคำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) คำบรรยายเป็นอักษร (Caption) สำหรับผู้ชมทั่วไป ซึ่งแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไปที่ผลิตรายการขึ้นเพื่อให้ผู้ชมทั่วไปรับชมเป็นหลัก และมีจอล่ามเล็ก ๆ สำหรับผู้ชมคนหูหนวก

รายการใจเท่ากัน จึงเป็นนวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเต็มรูปแบบรายการแรกของประเทศไทย ที่ช่วยให้คนหูหนวกเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น และสามารถรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับผู้ชมทั่วไปได้ ที่สำคัญยังเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีสาระประโยชน์ความรู้ ความบันเทิงต่อทุกคนในสังคม เพราะนอกจากจะมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพความรู้ ความสามารถ และสร้างความภูมิใจให้แก่คนหูหนวกแล้ว ยังมุ่งเน้น สร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนทั่วไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ารายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเต็มรูปแบบ ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนั้น มีปัจจัยอะไรบ้างในการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกเป็นอย่างไร รวมทั้งผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปมีความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ ทั้งในด้านปริมาณ เนื้อหา และรูปแบบรายการมากน้อยเพียงใด ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

1.2 ปัญหาการวิจัย

- 1) ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน
- 2) กระบวนการผลิตรายการ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากันเป็นอย่างไร
- 3) ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปมีความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ต่อรายการโทรทัศน์ใจเท่ากันเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน
- 2) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวก
- 3) เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

1.4 นิยามเชิงปฏิบัติการ

นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์ หมายถึง รายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเต็มรูปแบบรายการแรกของประเทศไทยที่คนหูหนวกและคนทั่วไปสามารถรับชมร่วมกันได้ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยมีรูปแบบรายการเป็นสารคดีเรียลลิตี้นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือ (Sign Language) คำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) และคำบรรยายเป็นอักษร (Caption)

คนหูหนวก หมายถึง คนหูหนวก คนหูตึง และผู้ที่พิการทางการสื่อความหมาย ได้แก่

1) หูหนวก หมายถึง บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน จนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลผ่านทางทางการได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ และ 200 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

2) หูตึง หมายถึง บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ และ 200 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบล ถึง 40 เดซิเบล

3) ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

ปัจจัยการผลิตรายการโทรทัศน์ หมายถึง ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร 2) เนื้อหาสาร 3) ช่องทางการสื่อสาร 4) ผู้รับสาร

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ 1) เศรษฐกิจ 2) การเมือง 3) เทคโนโลยี 4) สังคมและวัฒนธรรม

การผลิตรายการโทรทัศน์ หมายถึง กระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้แก่ 1) ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ 2) ขั้นตอนเตรียมการผลิต 3) ขั้นตอนการผลิตรายการ 4) ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การสื่อสารของคนหูหนวกที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการผลิตรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทั้งในฐานะผู้ชม ในฐานะผู้ผลิต และในฐานะบริหารงาน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจของผู้ชมที่ได้รับจากการรับชมรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในด้านเนื้อหารายการ ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ และด้านคุณสมบัติผู้ดำเนินรายการ

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำไปใช้ประโยชน์ของผู้ชมจากการรับชมรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในด้านข่าวสาร ด้านการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ตนเอง ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านความบันเทิง

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1) การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมรายการโทรทัศน์รูปแบบอื่น ๆ ที่เพิ่มจะเปิดโอกาสให้คนดูหนวกได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนดูหนวกให้คนปกติทั่วไปรับรู้ นำมาสู่การลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคม
- 2) การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลทางวิชาการให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

1.6 ขอบเขตการศึกษา

1.6.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้กำหนดพื้นที่การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการและการมีส่วนร่วมของคนดูหนวกในรายการใจเท่ากัน การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนดูหนวกในรายการใจเท่ากัน รวมทั้งการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมที่เป็นคนดูหนวกและคนปกติต่อรายการใจเท่ากัน โดยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

1.6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษารายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทุกวัน เสาร์ เวลา 14.30 น.-15.00 น. จำนวน 13 ตอน ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2557 ถึงวันที่ 19 กรกฎาคม 2557

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่ได้เคยมีผู้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวก
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน
- 2.4 แนวคิดเรื่องโทรทัศน์
- 2.5 แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
- 2.6 ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวก

คนหูหนวกถือเป็นกลุ่มคนพิการที่มีจำนวนน้อย แต่ในฐานะมนุษย์ก็นับเป็นผู้ที่มีสิทธิเสรีภาพไม่แตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งควรได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้พิการแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไปได้อีกด้วย

หลายคนมองว่าคนหูหนวกมีโอกาสดีกว่าคนพิการประเภทอื่น ๆ เพราะคนหูหนวกยังมีอวัยวะต่าง ๆ ครบถ้วน สามารถมองเห็นและสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้เช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วน้อยคนนักที่จะตระหนักรู้ว่า คนหูหนวกมีข้อจำกัดมากมายที่ทำให้ต้องประสบปัญหาไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ อันเนื่องมาจากคนหูหนวกไม่ได้ยินเสียง ไม่เข้าใจความหมาย และไม่สามารถสื่อความหมายในสิ่งที่ตนเองต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2.1.1 นิยามความหมายของคนหูหนวก

การนิยามความหมายของคนหูหนวกมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามมุมมองของแต่ละคนหรือสถานการณ์ การนิยามความหมายของคนหูหนวกให้ถูกต้องแม่นยำนั้นเป็นเรื่องยาก เพราะมีคำเรียกที่เกี่ยวข้องกับคนหูหนวกหลายคำเช่น “การสูญเสียการได้ยิน” หรือ “การสูญเสียความสามารถในการได้ยิน” (Hearing Loss) “หูหนวก” (Deaf) หรือ “ความบกพร่องทางการได้ยิน” “ปัญหาทางการได้ยิน” หรือ “หูตึง” (Hard of Hearing) การจัดระดับของปัญหาการได้ยินหรือให้คำนิยามเกี่ยวกับคนหูหนวกจึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละด้าน

โดยคำจำกัดความตามที่ระบุในคู่มือการตรวจประเมินและวินิจฉัยความพิการที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. 2550 หมายถึง ความผิดปกติ หรือความบกพร่องทางการได้ยินที่ครอบคลุม 2 ลักษณะดังนี้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550)

1) หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือ

การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลผ่านทางทางการได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ และ 200 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

2) หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ และ 200 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบล จนถึง 40 เดซิเบล

ส่วนความพิการทางสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

สำหรับทางการแพทย์จะนิยามตามพยาธิสภาพ ซึ่งโดยทั่วไปจัดระดับการสูญเสียการได้ยินไว้ 6 ระดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับการสูญเสียการได้ยิน

ระดับ	การได้ยิน	ระดับความดัง(เดซิเบล)
ระดับที่ 1	ปกติ	0 – 25
ระดับที่ 2	สูญเสียการได้ยินเล็กน้อย	26 – 40
ระดับที่ 3	สูญเสียการได้ยินปานกลาง	41 – 55
ระดับที่ 4	สูญเสียการได้ยินค่อนข้างมาก	56 – 70
ระดับที่ 5	สูญเสียการได้ยินมาก	71 – 90
ระดับที่ 6	สูญเสียการได้ยินมากอย่างยิ่ง	91 ขึ้นไป

แหล่งที่มา: ปริญญา สิริอิตตะกุล, 2555, น. 31.

ผู้ที่สูญเสียการได้ยินระดับ 1-5 เรียกว่า “คนหูตึง” ส่วนผู้ที่สูญเสียการได้ยินระดับที่ 6 เรียกว่า “คนหูหนวก” จำนวนเดซิเบลที่กำหนดไว้เป็นค่าเฉลี่ยในหูข้างที่ดีกว่าหรือหูข้างที่ได้ยินเสียงชัดเจนกว่าอีกข้างหนึ่ง

2.1.2 ลักษณะของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เนื่องจากข้อจำกัดและความผิดปกติของร่างกายทำให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีลักษณะที่แตกต่างจากคนทั่วไปดังต่อไปนี้ (วลัยลักษณ์ คงนิล, 2542, น. 15)

1) การพูด ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาทางการพูด อาจพูดไม่ได้หรือ

พูดไม่ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของการสูญเสียการได้ยิน ผู้ที่สูญเสียการได้ยินเล็กน้อยอาจพูดได้ ผู้ที่สูญเสียการได้ยินในระดับปานกลางสามารถพูดได้แต่อาจไม่ชัด ส่วนผู้ที่สูญเสียการได้ยินมากหรือหูหนวกอาจพูดไม่ได้เลย หากไม่ได้รับการสอนพูดตั้งแต่วัยเด็ก นอกจากนี้การพูดยังขึ้นอยู่กับอายุเมื่อสูญเสียการได้ยินอีกด้วย หากสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดจะทำให้มีปัญหาในการพูดอย่างมาก แต่ถ้าสูญเสียการได้ยินหลังจากที่พูดได้แล้ว ปัญหาในการพูดจะน้อยกว่าผู้ที่สูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิด

2) ภาษา ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด การเรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา เป็นต้น ปัญหาทางภาษาล้วนคลึงกับปัญหาในการพูด นั่นคือ ยิ่งสูญเสียการได้ยินมากเท่าใด ยิ่งมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น

3) ความสามารถทางสติปัญญา ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจคิดว่าพวกเขาเป็นพวกที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติ แต่ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ระดับ

สติปัญญาของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากรายงานการวิจัยจำนวนมากพบว่า มีการกระจายคล้ายคนปกติ

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวนมากมีผลการเรียนต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันเหมาะที่จะนำมาใช้กับเด็กปกติมากกว่า ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีปัญหาทางภาษาและมีทักษะทางภาษาที่จำกัด จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบ เพราะผู้ที่จะทำข้อสอบได้นั้น ต้องมีความรู้ทางภาษาเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำกว่าปกติ

5) การปรับตัว ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจมีปัญหาในการปรับตัว โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการสื่อสารกับผู้อื่น หากสามารถทำการสื่อสารได้ดี ปัญหาทางอารมณ์อาจลดลงทำให้สามารถปรับตัวได้ แต่ถ้าผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ อาจเกิดความคับข้องใจ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมตามมา ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องปรับตัวมากกว่าปกติ ผู้ที่ฉลาดอาจปรับตัวได้ดี ส่วนผู้ที่ไม่ฉลาดอาจมีปัญหาในการปรับตัว

2.1.3 การเรียนรู้ของคนหูหนวก

ความบกพร่องทางการได้ยินเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้และพัฒนาภาษา คนหูหนวกจึงต้องอาศัยประสาทสัมผัสทางตา แทนประสาทสัมผัสทางหูจากการฟัง ทักษะในการอ่านจึงมีความสำคัญเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจความหมายทางภาษา การเรียนรู้ภาษาโดยการอ่านของคนหูหนวกที่สำคัญ มีดังนี้ (วิรัตน์ชัย ยงวนิชย์, 2535, อ้างถึงใน วลัยลักษณ์ คงนิล, 2542, น. 18)

1) การอ่านภาษามือ ภาษามือ คือ ภาษาสำหรับคนหูหนวก ใช้มือ สีหน้า และกิริยาท่าทางประกอบในการสื่อความหมาย และช่วยถ่ายทอดอารมณ์แทนการพูด ภาษามือของแต่ละชาติมีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับภาษาพูด ซึ่งแตกต่างกันตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และลักษณะทางภูมิศาสตร์ อย่างเช่น ภาษามือจีน ภาษามืออเมริกัน และภาษามือไทย เป็นต้น ภาษามือเป็นภาษาที่นักการศึกษาทางด้านการศึกษาของคนหูหนวกตกลงและยอมรับกันแล้วว่าเป็นภาษาหนึ่ง สำหรับติดต่อสื่อความหมายระหว่างคนหูหนวกกับคนหูหนวกด้วยกัน และระหว่างคนปกติกับคนหูหนวก โดยภาษามือที่ใช้ในประเทศไทยสามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) ภาษามือไทย คือ ภาษามือที่ใช้กันมากในหมู่คนหูหนวกผู้ใหญ่และในชุมชนคนหูหนวก ภาษามือชนิดนี้อาจเทียบได้กับภาษามืออเมริกัน ซึ่งเป็นภาษาที่คนหูหนวกอเมริกันใช้สื่อความหมายระหว่างกัน และได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาหนึ่งเช่นเดียวกับภาษาอื่น มีหลักภาษาของตนเอง และอาจจะแตกต่างไปจากหลักภาษาพูดและภาษาเขียนประจำชาติ

(2) ภาษามือตามหลักภาษาไทย คือ ภาษามือที่ใช้กันมากในหมู่คนที่มีการได้ยินปกติในการสื่อสารติดต่อกับคนหูหนวกที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสอนคนหูหนวก

เนื่องจากภาษามือชนิดนี้เป็นภาษามือที่ใช้กันมากในโรงเรียนสอนคนหูหนวก ภาษามือชนิดนี้จึงมีคำศัพท์ทางวิชาการมาก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรและแบบเรียนต่าง ๆ ที่ใช้สอนในโรงเรียนปกติ ภาษามือชนิดนี้มีชื่อเรียกว่า “ภาษามือประดิษฐ์” อนึ่ง ในการทำภาษามือชนิดนี้ ผู้ทำต้องทำภาษามือตามหลักไวยากรณ์ไทยอย่างครบถ้วนเช่นเดียวกับการพูดหรือการเขียนภาษาไทยนั่นเอง

(3) ภาษามือประสม คือ ภาษามือที่ใช้กันมากในการสื่อความหมายระหว่างคนที่มีการได้ยินปกติกับคนหูหนวก หรือระหว่างผู้ที่มีความรู้ภาษามือซึ่งอาจมีการได้ยินปกติ ต้องการสื่อความหมายกันด้วยภาษามือเป็นกรณีพิเศษ ภาษามือชนิดนี้มีลักษณะเป็นภาษาประสมระหว่างภาษามือไทยที่คนหูหนวกใช้กับภาษาไทยที่คนมีการได้ยินปกติใช้สื่อสาร ภาษามือประสมเป็นภาษามือที่ใช้ในสภาพการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2) การอ่านภาษาพูดหรืออ่านริมฝีปาก หมายถึง การทำความเข้าใจได้โดยวิธีมองด้วยสายตาว่าผู้พูดกำลังพยายามสื่อความหมายเรื่องใด ผู้อ่านริมฝีปากจะต้องถอดความหมายของคำพูดโดยอาศัยการมองเห็นปาก ซึ่งก็เป็นการสื่อความหมายด้วยการพูดโดยธรรมชาตินั่นเอง

การอ่านริมฝีปากก็คล้ายกับการอ่านหนังสือ เว้นแต่ว่าผู้อ่านหนังสือสามารถควบคุมความเร็วของการอ่านภาษาเขียนได้ และการอ่านริมฝีปากนั้นจะอ่านทวนใหม่อีกครั้งไม่ได้ นอกเสียจากว่าผู้พูดจะพูดซ้ำอีก ในการสื่อสารโดยการพูดนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่หาความแน่นอนในกฎเกณฑ์และพูดภาษาตามกฎเกณฑ์ได้น้อยกว่าการสื่อสารโดยการเขียน ทั้งยังมีปัญหาอื่น ๆ รวมอยู่อีก ได้แก่

- (1) เสียงหลายเสียงมองดูแล้วผู้พูดทำปากคล้ายคลึงกัน
- (2) แสงและระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้อ่านริมฝีปากก็เป็นสาเหตุที่จะทำให้อ่านเรื่องหรือไม่รู้เรื่องก็ได้
- (3) ผู้พูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป็นครูที่กำลังใช้กระดานดำ มักจะหันหน้าออกไปจากคนหูหนวกเป็นครั้งคราวในช่วงระยะเวลาที่ไม่เหมาะสม
- (4) ไม่มีเครื่องหมายการหยุดความจากการพูด หรือถ้ามีก็น้อยมาก วิธีการอ่านริมฝีปากส่วนใหญ่ที่เสนอให้มีการใช้ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา นั้น ได้รับการพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์กับคนหูตึง หรือคนหูหนวก ซึ่งได้รับการพัฒนาภาษาพูดมาก่อนแล้วทั้งสิ้น

3) การอ่านภาษาเขียนหรืออ่านหนังสือ คนหูหนวกที่มีโอกาสได้เข้าเรียนจะได้รับการสอนให้อ่านภาษาเขียนและสอนให้เขียนภาษาเขียน เพราะเป็นหนทางที่คนหูหนวกจะใช้สื่อสารกับคนปกติได้เป็นอย่างดีมากกว่าการใช้ภาษามือ เนื่องจากคนปกติส่วนมากไม่เข้าใจภาษามือที่คนหูหนวกใช้และการอ่านภาษาเขียนยังเป็นหนทางเพื่อศึกษาหาความรู้ ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา หรือทราบข่าวสารจากคนปกติ

เนื่องจากรายการใจเท่ากัน เป็นรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก การศึกษาครั้งนี้จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวกมาอธิบายลักษณะบุคลิกภาพและการเรียนรู้ของคนหูหนวก ซึ่งมีสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบรายการ เนื้อหารายการ และเทคนิคการนำเสนอ รวมทั้งเพื่อให้เข้าใจคนหูหนวกในฐานะที่เป็นทั้งผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการใจเท่ากัน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

บทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีทางสื่อสารมวลชนของนักวิชาการตะวันตกหลายคน อาทิ ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) ที่เสนอแนวคิดสายหน้าที่นิยม (Functionalism) ของสื่อมวลชนต่อสังคม หรือ เดนิส แมลควเวล (Danis McQuail) ที่ได้อธิบายเรื่อง บทบาทหน้าที่ของสื่อ (Function) ว่าบทบาทของสื่อมวลชนเป็นไปเพื่อความเป็นระเบียบและก้าวหน้าของสังคม

Lasswell (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2552) ได้อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคมดังนี้

1) สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of Environment) หมายถึง การแจ้งหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกสังคม มีหน้าที่เหมือนสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) ของสังคมไม่ว่าสังคมเล็ก ๆ ไปจนถึงระดับสากล

2) ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม (Correlation of the Part) หมายถึง การประสานให้สมาชิกที่กระจัดกระจายในสังคม ร่วมรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีบทบาทในการทำให้ผู้คนต่างพื้นที่และเวลา มารับรู้ร่วมกันในสิ่งเดียวกัน

3) ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม (Transmission of Social Inheritance) หมายถึง บทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมไม่สูญหายไปจากรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

อย่างไรก็ดีในเวลาต่อมา ชาร์ลส์ อาร์ ไรท์ (Charles R. Wright) ได้พัฒนาแนวคิดของ ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) โดยเพิ่มบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนขึ้นมาอีกประการหนึ่ง ได้แก่ หน้าที่การสร้างความบันเทิง (Entertainment) แก่ผู้คนในสังคม เพื่อบันเทิงและคลายเครียดในชีวิตประจำวัน

McQuail (1987, อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2552) มีแนวคิดคล้ายกันกับ ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) และได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนต่อสังคม 5 ประการดังนี้

1) การให้ข่าวสาร (Information) หมายถึง บทบาทในการแจ้งให้ทราบถึงความ เป็นไปในสังคม

2) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) หมายถึง บทบาทในการรวมผู้คน และการกำหนดวาระทางสังคม

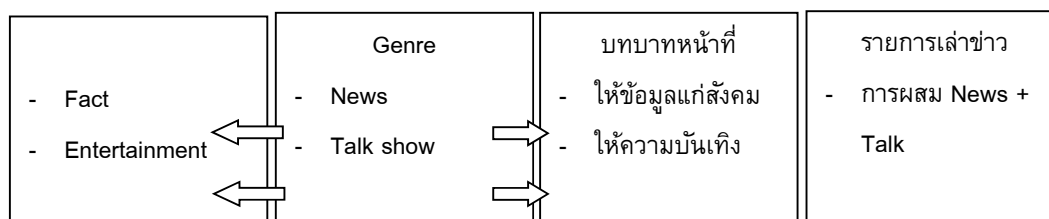
3) การสร้างความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง การดำรงวัฒนธรรมและสืบทอดวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมกระแสหลัก วัฒนธรรมย่อย และวัฒนธรรมลูกผสม

4) ความบันเทิง (Entertainment) หมายถึง บทบาทในการสร้างความบันเทิง และผ่อนคลายทางสังคม

5) การระดมสรรพกำลัง (Mobilization) หมายถึง บทบาทในการรณรงค์เพื่อเป้าหมายทางการเมือง สงคราม ศาสนา เศรษฐกิจ

กล่าวโดยสรุป สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ซึ่งต่อระดับบุคคลและระดับสังคม โดยระดับบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และความบันเทิง สำหรับระดับสังคม ได้แก่ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในสังคม สร้างระเบียบทางสังคมที่รับรู้ร่วมกัน ให้คำอธิบายด้านโครงสร้างสังคมและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในสังคม

แนวคิดของ เดนิส แมคควอล (Danis McQuail) และ ฮาโรลด์ สเวลล์ (Harold Lasswell) ต่างก็ได้อธิบายว่า สื่อมวลชนควรจะทำอย่างไร หรือมีหน้าที่อย่างไรต่อสังคม ทั้งนี้ในกรณีของสื่อวิทยุโทรทัศน์ การเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ จะทำให้เราอธิบายถึงปรากฏการณ์ได้อย่างมีความหมาย โดยสามารถใช้เรื่องเอกลักษณ์ด้านรูปแบบรายการ (Genre) มาเป็นเกณฑ์ในการอภิปรายได้แนวคิดสายหน้าที่นิยม จะเห็นเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 บทบาทหน้าที่ของรายการเล่าข่าว โดยใช้เอกลักษณ์ด้านรูปแบบรายการเป็นเกณฑ์ แหล่งที่มา: สมสุข หินวิมาน, ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, ภัทธีรา สารากรบริรักษ์, อารดา ครุจิต, กรรณิกา รุ่งเจริญพงษ์ และกุลนารี เสือโรจน์, 2557, น. 45.

องค์กรและทีมงานผู้ผลิตรายการใจเท่ากัน ในฐานะสื่อมวลชนก็ได้ทำหน้าที่ ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ด้วยการให้ความรู้ ความบันเทิง และสร้างความสัมพันธ์ในสังคม โดยสะท้อนผ่านรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่มีรูปแบบและเนื้อหาแตกต่างจากรายการโทรทัศน์อื่น ๆ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนมาอธิบายในการศึกษาครั้งนี้

นอกจากนี้ยังได้แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนมาอธิบายประกอบ เนื่องจากการพัฒนาและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่สำคัญ ซึ่งผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ต้องคำนึงถึงด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน

McQuail (1987, อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องในทฤษฎีการสื่อสารมวลชนว่า องค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคมได้มีการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การผลิตซ้ำ และการเผยแพร่ ข่าวสารและความรู้ไปสู่ประชาชนทั่วไปในฐานะผู้รับสาร องค์กรสื่อมวลชน อยู่ท่ามกลางแรงผลักดันจากทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติงานขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งอาจเป็นแรงกดดันต่อภาระหน้าที่ และเป็นการสร้างบรรทัดฐานให้ผู้ทำการสื่อสารมวลชนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เราจึงมักพบเห็นอยู่เสมอว่าสื่อมวลชนแต่ละประเภท ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ จึงมักมีมิติของตัวเองทั้งในแง่ระบบของการจัดการ เวลา และสถานที่พร้อมกับยังถูกจำกัด โดยการยอมรับของกรอบต่าง ๆ ทางสังคม

แม้สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลหรือแสดงบทบาทหน้าที่หลายประการต่อสังคม แต่ทว่าโครงสร้างสังคม ได้แก่ ปัจจัยภายนอกอย่าง เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี รวมไปถึงปัจจัยภายในของกระบวนการสื่อสารเอง ต่างก็มีผลกระทบต่อการทำงานของสื่อด้วยเช่นกัน

McQuail (1987, อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557, น. 50) ได้สรุปภาพรวมของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบรรณสื่อมวลชนเอาไว้เป็นสองด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2.3.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์

ในแง่ของปัจจัยภายในตัวสื่อโทรทัศน์ หมายความว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบการสื่อสารขั้นพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) เนื้อหา/สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1.1 ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร (Sender)

ด้วยเหตุที่คุณสมบัติสำคัญของโทรทัศน์นั้นเป็นสื่อที่ไม่สามารถผลิตขึ้นได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว แต่จะต้องมีการทำงานแบบเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ ดังนั้นวัฒนธรรมการทำงานแบบองค์กร จึงมักมีผลกระทบและเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดสถานภาพและคุณลักษณะของผู้ส่งสารของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ 3 ประการ ดังนี้

1) คุณลักษณะของบุคลากรผู้ผลิตสื่อสามารถจำแนกได้หลายระดับ เช่น สถานภาพแบบเป็น “ปัจเจกบุคคล” “คณะทำงาน” และ “สถาบัน” เป็นต้น

2) เป้าหมายองค์กร เนื่องจากองค์กรสื่อโทรทัศน์มีลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้นองค์กรแต่ละลักษณะก็จะมีเป้าหมาย นโยบาย ทิศทาง หรือวิธีการปฏิบัติตนของบุคลากรที่เฉพาะของตนเอง ซึ่งเป้าหมายขององค์กรที่ต่างกันดังกล่าว ก็จะกำหนดนโยบายและบรรทัดฐานการทำงานที่แตกต่างกันไปโดยปริยาย

McQuail (2005) ได้ประมวลเป้าหมายหลัก ๆ ขององค์กรด้านสื่อสารมวลชนอย่างโทรทัศน์เอาไว้อย่างน้อย 5 ด้านด้วยกัน ได้แก่

(1) เป้าหมายเชิงกำไร เช่น ความคาดหวังเรื่องรายรับและผลกำไรสูงสุดขององค์กร สถานี บริษัทผู้ผลิตรายการ

(2) อิทธิพลทางสังคมและชื่อเสียงขององค์กร เช่น การที่สถานีโทรทัศน์ทุกช่องต้องจัดผังให้มีรายการแนวสร้างสรรค์สังคมเอาไว้เสมอ

(3) การดึงดูดผู้ชมสูงสุด หรือการจัดเรตติ้งผู้ชม

(4) เป้าหมายเฉพาะเงื่อนไข เช่น กรณีของสถานีโทรทัศน์เฉพาะกลุ่ม หรือสถานีโทรทัศน์ขององค์กรศาสนาบางแห่ง หรือกรณีของสถานีวิทยุเพื่อการจราจร

(5) การสนองต่อประโยชน์สาธารณะ เช่น รายการการกุศลเพื่อระดมเงินช่วยเหลือในบางเงื่อนไข

จากเป้าหมายทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในดังกล่าวบ่อยครั้งจะนำไปสู่ความขัดแย้งและไม่ลงรอยกันในการทำงานสื่อโทรทัศน์ เช่น หากองค์กรเน้นผลกำไร หรือพยายามสร้างยอดจำนวนผู้ชมให้มากที่สุด ก็อาจเกิดความลักลั่นกับการทำงานเพื่อสนองประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

3) ลักษณะทางวิชาชีพ หมายถึง ลักษณะความชำนาญการที่บ่มเพาะและสั่งสมประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการมาอย่างยาวนาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการวัดลักษณะความเป็นวิชาชีพของสื่อโทรทัศน์ไว้ 5 ประการด้วยกันคือ

(1) การควบคุมกระบวนการเข้าสู่วิชาชีพ

(2) การมีทักษะที่ผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

(3) รหัสจรรยาบรรณ

(4) การแสดงบทบาททางสังคมที่ชัดเจน

(5) การมีอิสรภาพในการแสดงทักษะการทำงานเต็มที่

จากคุณลักษณะความเป็นวิชาชีพที่กล่าวมานี้ แมคเคเวลได้ตั้งข้อสังเกตว่า โอกาสที่โทรทัศน์จะพัฒนาไปสู่ความเป็นวิชาชีพได้สมบูรณ์นั้นค่อนข้างลำบาก เนื่องจากการทำงานของสื่อดังกล่าวมักต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ต่อการก้าวสู่สถานะความเป็นวิชาชีพเสมอ

เช่น อีเมลและการแสดงบทบาททางสังคมของคนทำโทรศัพท์ที่มักต้องเผชิญกับการควบคุมจากปัจจัยภายนอกทางเศรษฐกิจการเมืองอยู่เสมอ

2.3.1.2 ปัจจัยด้านเนื้อหา/สาร (Message)

ในแง่ของเนื้อหา/สาร นั้น โทรศัพท์เป็นสื่อที่มีคุณลักษณะของเนื้อหาเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากสื่อมวลชนชนิดอื่น ๆ ด้วยเหตุดังกล่าว ปัจจัยด้านเนื้อหา/สาร จึงมีส่วนเข้ามากำหนดวัฒนธรรมการสื่อสารทั้งสองชนิดในหลาย ๆ ประการด้วยกัน ดังนี้

1) เนื้อหาที่สื่อสารผ่านเสียงหรือภาพและเสียง มาร์แชล แมคลูฮัน (McLuhan, 1964) ได้เคยให้คำอธิบายความหมายของสื่อ (Media) ไว้ด้วยวลีสั้น ๆ ว่าเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ออกไป ซึ่งหมายความว่า เมื่อมนุษย์กระทำการสื่อสารขึ้นในคราวใดผัสสะหรือการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสของมนุษย์ก็คือ “สื่อ” ชนิดหนึ่งที่ทำให้เราเชื่อมโยงตนเองกับโลกรอบตัวได้

2) เนื้อหาของโทรศัพท์เป็นวัฒนธรรมการสื่อสารที่เน้นอารมณ์

3) โทรศัพท์มีการแตกตัวเนื้อหาออกเป็นรายการประเภทต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนอย่างหนังสือนวนิยาย หรือภาพยนตร์แล้ว ในขณะที่สื่อเหล่านั้น มีแนวโน้มที่จะนำเสนอเนื้อหา/สาร ชนิดเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบ แต่สำหรับโทรศัพท์นั้น ด้วยช่วงเวลาออกอากาศที่ยาวต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง จึงได้พัฒนาเนื้อหา/สาร ที่หลากหลาย และแบ่งเนื้อหาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่เรียกว่า “Genres”

ในปัจจุบันได้นำวิธีคิดเรื่องการจัดประเภทนี้มาใช้กับสื่อโทรศัพท์ เช่น ประเภทรายการละคร ตลก รายการเด็ก ข่าว สารคดี ธรรมะ เกมโชว์ ปกป้อง รายการเพื่อการศึกษาและรวมไปถึงประเภทรายการแบบลูกผสม (อาทิ Docudrama) หรือรายการที่แตกตัวออกไปใหม่ (อาทิ เรียลลิตีโชว์ หรือรายการแพชั่น) ลักษณะของการจำแนกประเภทรายการออกไปเช่นนี้ ยังมีผลโดยตรงต่อกระบวนการบริโภคสื่อดังกล่าวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เนื่องจากประเภทรายการที่แตกต่างกัน จะกำหนดความคาดหวังของผู้ชมที่จะได้เสพเนื้อหาสารที่แตกต่างกันไปด้วย

2.3.1.3 ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel)

แม้ว่าความเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยี การสื่อสารของมนุษย์กับกระบวนการสร้างโลกไร้พรมแดนนั้นเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่พอมาถึงยุคของระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นตัวกลาง ความเปลี่ยนแปลงของการสื่อสารได้นำไปสู่ความเชื่อมั่นของมนุษย์ในเรื่องความเร็วมากขึ้น เพราะคลื่นวิทยุ/โทรศัพท์ทำให้ปัจเจกบุคคลหนึ่ง ๆ ที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลก ก็สามารถรับรู้ประสบการณ์ต่อเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ได้พร้อมกันจากระยะทางที่ไกล ๆ จนในที่สุดมนุษย์ทุกคนที่อยู่ภายใต้เครือข่ายคลื่นวิทยุ/โทรศัพท์ ก็จะถูกดูดซับสู่สภาวะที่แมคลูฮันเรียกว่า “หมู่บ้านโลก” (The Global Village) นั่นเอง

โดยสรุปคุณลักษณะสำคัญของการรับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ และวัฒนธรรมข้ามพรมแดนใน “หมู่บ้านโลก” เอาไว้ 3 ประการด้วยกัน (McLuhan, 1964) คือ

1) ความเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกัน (Synchrony) หรือการรับรู้ข่าวสารและวัฒนธรรมที่เหมือนกันทั่วโลก เช่น การรับรู้ข่าวสารสงครามอิรักในแง่มุมเดียวกันทั่วโลก เพราะเนื้อหาข่าวสารนั้นถูกผูกขาดมาแล้วจากสำนักข่าวเพียงไม่กี่แห่ง

2) ความพร้อมเพรียงกัน (Simultaneity) หรือการรับรู้ข่าวสารและวัฒนธรรมเดียวกันไม่ว่าผู้สื่อสารจะอยู่ที่ไหนก็ตาม เช่น การชมรายการกีฬาเทนนิสหรือฟุตบอลที่ถ่ายทอดสดผ่านระบบโทรทัศน์ข้ามประเทศ

3) ความรวดเร็วทันใจ (Instantaneousness) หรือการรับรู้ข่าวสารและวัฒนธรรมในเวลาอันรวดเร็ว เช่น การรายงานข่าวเหตุการณ์ สดจากสถานที่จริงทั่วโลก ถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ

2.3.1.4 ปัจจัยด้านผู้รับสาร (Receiver)

ในกระบวนการสื่อสารของโทรทัศน์นั้น ผู้รับสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทางที่สารซึ่งถูกผลิตออกมาจะเดินทางไปถึง และในความเป็นจริงผู้ชมก็อาจจะไม่ใช่แค่สิ้นสุดของกระบวนการสื่อสารเท่านั้น หากแต่ผู้รับสารยังเป็นปัจจัยที่เข้ามากำหนดการทำงานของสื่อโทรทัศน์อีกด้วย ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของผู้ชมดังกล่าวออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) ผู้รับสารแบบ “ผู้ดูผู้ชม” ผู้รับสารในลักษณะนี้จะอยู่ในระดับการสื่อสารแบบกลุ่ม เช่น ผู้ดูผู้ชมที่ “เกาะขอบเวที” ดุศิลปะการแสดงพื้นบ้าน อาทิ ลิเก ลำตัด เป็นต้น

2) ผู้รับสารที่เป็น “กลุ่มสาธารณะ” กลุ่มผู้รับสารแบบนี้เกิดขึ้นมาในยุคที่การสื่อสารก้าวเข้าสู่ยุควัฒนธรรมการพิมพ์ที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้อ่านเป็น “Reading Public” ซึ่งต่อมาภายหลัง ผู้รับสารในลักษณะรวมกลุ่มแบบนี้ ก็มักจะกลายเป็น “กลุ่มสาธารณะ” ที่มีบทบาทเข้าร่วมในกระบวนการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางลักษณะ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งกลุ่มเศรษฐกิจ การเมือง หรือกลุ่มที่สนใจประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมร่วมกัน

3) ผู้รับสารเป็น “มวลชน” ผู้รับสารแบบนี้เป็นลักษณะที่ชัดเจนของสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิทยุและโทรทัศน์ ลักษณะสำคัญ ๆ ของความเป็น “มวลชน” ได้แก่ เป็นกลุ่มคนที่มีขนาดใหญ่ มีปริมาณมากกว่าผู้รับสารสองกลุ่มแรกที่กำลังกล่าวมา ได้แก่ กลุ่มคนที่อยู่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ ไม่ได้รวมอยู่ในที่เดียวกัน กลุ่มคนที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จักกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันเหมือนผู้รับสารที่เป็นกลุ่มสาธารณะ กลุ่มที่ลักษณะหลากหลายมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา เป็นต้น

4) ผู้รับสารที่เป็น “ตลาด” หมายถึงกลุ่มผู้รับสารในยุคที่สื่อมวลชนได้พัฒนามาเป็นระบบธุรกิจเต็มตัวและมีการแข่งขันกันอย่างสูง เพราะฉะนั้นผลผลิตของสื่อดังกล่าว ได้แก่ ข่าวสารและความบันเทิง ต่างก็มีสถานะเป็นสินค้าในระบบอุตสาหกรรม

5) ผู้รับสารเป็นผู้ “บริโภคร” ในระยะหลัง ๆ แนวคิดเรื่อง “ผู้รับสารที่เป็นตลาด” ได้มีการพัฒนาต่อเนื่องมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการผลิตสื่อมวลชนมีปริมาณมากและมีการแข่งขันสูง (มีอุปทานมาก) ภายใต้สภาวะเช่นนี้ ทำให้ผู้รับสารมีโอกาสที่จะเลือกใช้สื่อที่ตอบสนองความต้องการของตนให้ได้มากที่สุด แนวคิดเรื่องผู้รับสารมีฐานะเป็น “ผู้บริโภคร” จึงค่อย ๆ คลี่คลายออกมาในฐานะของผู้ที่มีสิทธิในการเลือกซื้อหรือเสพสื่อได้ตามที่ตนเองพอใจ

2.3.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์

ในส่วนของปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสื่อโทรทัศน์นั้น มีปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการคือ ปัจจัยทางการเมือง, ปัจจัยทางเศรษฐกิจ, ปัจจัยทางเทคโนโลยี, ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.2.1 ปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัยภายนอกทางการเมืองได้เข้ามามีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์อยู่หลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้นักวิชาการได้ตั้งคำถามกับประเด็นนี้มีอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 2 กลุ่ม ได้แก่ ทศนะจากทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) สนใจเรื่องการมอบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างโทรทัศน์ในการธำรงรักษาวัฒนธรรมทางการเมือง ส่วนทศนะจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) มองว่าปัจจัยทางการเมืองคือตัวแปรสำคัญที่กำหนดการทำงานของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

1) โทรทัศน์ระบบกรรมสิทธิ์และความเป็นเจ้าของสื่อในระดับกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายและกรรมสิทธิ์การจัดการใครเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ เช่น หากเป็นไปตามกรรมสิทธิ์เชิงกฎหมายแล้ว คลื่นโทรทัศน์ของไทยถือว่าถูกผูกขาดโดยรัฐโดยสมบูรณ์ แต่ในระดับการจัดสรรสัมปทานนั้น จะมีการแบ่งกันระหว่างรัฐกับภาคเอกชน โดยที่ภาคประชาชนจะยังอยู่ในสภาวะการเข้ามาช่วงชิงกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้

2) ระบบตอนควบคุมสื่อ การควบคุมสื่อโทรทัศน์แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การควบคุมเชิงนโยบาย ซึ่งภาคการเมืองมักมีบทบาทสูง อาทิ การควบคุมเงื่อนไขการให้สัมปทาน กับการควบคุมเชิงปฏิบัติการ หรืออยู่ในระดับการทำงาน ซึ่งผู้บริหารสถานีมักมีอำนาจกำหนดเป็นหลัก

3) สถานะของวิทยุและโทรทัศน์ในฐานะเครื่องมือทางการเมือง ในท่ามกลางกลไกหรือเครื่องมือต่าง ๆ ในการสร้างความชอบธรรมให้กับอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐ สื่อมวลชนอย่างโทรทัศน์ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพมากที่สุด

2.3.2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นตัวกำหนดโครงสร้างและการทำงานของสื่อโทรทัศน์
เนื่องมาจาก

1) โทรทัศน์เป็นธุรกิจที่ทำกำไรชนิดหนึ่ง เพราะมีการแข่งขันกันสูง และต้องการสร้างหลักประกันผลกำไรของตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี แม้จะเป็นธุรกิจที่หวังผลกำไร แต่วิทยุและโทรทัศน์ก็มิได้มีลักษณะที่ถูกปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามากำหนดโดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากสถานะของความเป็นสื่อสารมวลชน อีกด้านหนึ่งของโทรทัศน์จึงถูกเรียกร้องให้ต้องมีด้านของประโยชน์สาธารณะ การบริการสาธารณะ การรักษาความมั่นคงงาม และการต้องยกระดับสุนทรียะของผู้คน

2) ลักษณะการควบคุมทางเศรษฐกิจของโทรทัศน์ ในฐานะของอุตสาหกรรมชนิดหนึ่ง กลไกทางเศรษฐกิจจึงมีแนวโน้มจะเข้ามากำกับควบคุมสื่อโทรทัศน์ ทั้งในแง่ของความเป็นสถาบันของสื่อ เนื้อหาและผลผลิตของสื่อ และวิธีการทำงานของสื่อ

3) เอกลักษณะของโทรทัศน์ในเชิงธุรกิจ เมื่อโทรทัศน์มีสถานะเป็นระบบธุรกิจชนิดหนึ่ง คุณลักษณะสำคัญของสื่อดังกล่าวจึงมีเงื่อนไขดังนี้

(1) กำหนดเป้าหมายสูงสุดไว้ที่กำไร เช่น การผลิตและแพร่กระจายสื่อโทรทัศน์มักทำทุกวิถีทางเพื่อดึงสัดส่วนเรตติ้งผู้ชมให้สูงที่สุด โดยเฉพาะในช่วงไพร์ไทม์ของสถานี

(2) มีการแข่งขันสูง นอกจากสายพานการผลิตของโทรทัศน์จะดำเนินอย่างต่อเนื่องแล้ว สายพานนี้ต้องแข่งขันกับคู่แข่งอื่น ๆ ที่อยู่ในตลาดเดียวกันด้วย

(3) มีความอิสระน้อยลง เนื่องจากวิถีคิดที่ว่ายิ่งโทรทัศน์มีสถานะเป็นอุตสาหกรรมมากเท่าใด อิสระภาพที่จะต้องรองรับระบบธุรกิจก็จะยิ่งน้อยลง

(4) เกิดการรวมศูนย์ของตลาดทุน ซึ่งจะนำไปสู่การผูกขาดโดยเจ้าของธุรกิจไม่กี่ราย อาทิ กรณีเคเบิลทีวีของไทย ที่ผูกขาดรวมศูนย์หลัก ๆ อยู่เพียงเจ้าเดียว

(5) ต้องลดความเสี่ยงให้ได้มากที่สุด เนื่องจากสื่อโทรทัศน์มีสถานะเป็นระบบธุรกิจ จึงต้องหาหลักประกันที่จะจัดการความเสี่ยงให้ได้มากที่สุด แม้ว่าจะต้องลดคุณค่าทางศิลปะก็ตาม

(6) ผู้รับสารรายย่อยมักหมดโอกาสซื้อ ทั้งนี้เพราะธุรกิจสื่อจะขายสินค้าให้กับผู้บริโภคที่มีอำนาจในการซื้อเท่านั้น

2.3.2.3 ปัจจัยทางเทคโนโลยี

ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในโลกของเทคโนโลยี ก็จะมีผลมากำหนดความเปลี่ยนแปลงในโลกของการสื่อสารและสังคมโดยรวม ทั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อสื่อโทรทัศน์ อาจสรุปได้ 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลกระทบต่อมิติการผลิต (Production) เนื่องจากสื่อโทรทัศน์พัฒนาควบคู่มา与技术 ดังนั้นการขยายตัวของเทคโนโลยีแต่ละครั้งจะมีผลกระทบต่อลักษณะการทำงานและการผลิตสื่อโทรทัศน์เสมอ

2) ผลกระทบต่อมิติการแพร่กระจาย (Distribution) จากโทรทัศน์ในยุคแรกที่จำกัดรัศมีแพร่ภาพในวงแคบ เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้น รัศมีการครอบคลุม (Coverage) ของคลื่นโทรทัศน์ก็ข้ามเวลาและพื้นที่ไปได้ไกลมากขึ้นกว่าเดิม

3) ผลกระทบต่อมิติการบริโภคสื่อ (Consumption) ความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีมีผลโดยตรงต่อลักษณะการรับสารของผู้คนด้วยเช่นกัน ทั้งนี้นอกจากเทคโนโลยีจะขยายประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับผู้ชมแล้ว บ่อยครั้งที่เทคโนโลยียังเข้าไปกำหนดพฤติกรรมการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ด้วย

2.3.2.4 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

โทรทัศน์ในสังคมหนึ่ง ๆ ก็มักจะกำหนดวิธีการทำงานหรือการสื่อสารเอาไว้บนเงื่อนไขปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งสรุปได้อย่างน้อย 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลกระทบต่อมิติการผลิต หากวัฒนธรรมเป็นกรอบวิถีคิด หรือโครงสร้าง

แห่งความรู้สึกที่ฝังเข้าไปในจิตสำนึกแล้ว กระบวนการทำงานและผลิตสื่อก็มีแนวโน้มที่จะเป็นไปภายใต้การกำกับของแผนวัฒนธรรมดังกล่าวด้วยเช่นกัน

2) ผลกระทบต่อเนื้อหา/สาร เบื้องหลังของการสร้างสัญญาณหรือระบบสัญลักษณ์ในโทรทัศน์จะมีกรอบอุดมการณ์หรือโครงสร้างแห่งความรู้สึกบางอย่างกำหนดไว้เสมอ

3) ผลกระทบต่อมิติการรับสาร แม้โดยทั่วไปผู้ชมโทรทัศน์จะมีอิสระในการตีความสารต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง แต่ในเวลาเดียวกัน แบบแผนการรับสารของคนกลุ่มนี้ก็มักจะถูกกำหนดมาแล้วจากเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของผู้พิการทางการเมือง” รายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับสถาบันขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนมาใช้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน อันได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับคนหนุ่มสาวเต็มรูปแบบ ที่ผู้ชมคนหนุ่มสาวและผู้ชมทั่วไปสามารถรับชมร่วมกันได้

2.4 แนวคิดเรื่องโทรทัศน์

เพื่ออธิบายถึงการมีส่วนร่วมของคนหมู่มากในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเรื่องโทรทัศน์มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยพิจารณาถึงลักษณะของรูปแบบรายการและกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ในแต่ละขั้นตอน

2.4.1 ประเภทของรูปแบบรายการโทรทัศน์

รูปแบบของรายการนั้น เป็นการจัดกลุ่มรายการโทรทัศน์ออกเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้หลายวิธี เช่น การจำแนกตามวัตถุประสงค์ การจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย และการจำแนกตามเนื้อหารายการ ในประเทศไทยการนำเสนอรายการโทรทัศน์นิยมเสนอรายการหลากหลายรูปแบบมีทั้งรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ ด้วยการผสมผสานรูปแบบหนึ่งกับอีกรูปแบบหนึ่ง จนเกิดเป็นรูปแบบรายการใหม่ขึ้นมา โดยแบ่งรูปแบบรายการดังนี้ (สินีนาฏ เทพบุญ, 2553, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. คณะนิเทศศาสตร์, 2550)

- 1) รายการข่าว (News) รายการที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในสังคม มีพื้นฐานตั้งอยู่บนข้อเท็จจริง ความถูกต้อง แม่นยำ ไม่เน้นการให้ความบันเทิง
- 2) รายการสารคดี (Documentary) รายการที่นำเสนอข้อเท็จจริงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว ด้วยวิธีการนำเสนอที่หลากหลายและน่าสนใจ ให้ความเพลิดเพลินในการรับชม ไปพร้อมกับการได้รับสาระความรู้ต่าง ๆ
- 3) รายการละคร (Drama) รายการที่มุ่งเน้นการให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องจริงเสมอไป อาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นหรือจินตนาการขึ้นมาก็ได้ มีหลักสำคัญอยู่ที่กลวิธีการวางโครงเรื่องการผูกปมเรื่อง การสร้างความขัดแย้ง การทวีความขัดแย้งจนนำไปสู่จุดไคลแมกซ์ของเรื่องและคลี่คลายในที่สุด ทำให้เรื่องราวสนุกสนาน ได้อรรถรสในการชม
- 4) รายการเกมส์ (Game) รายการที่มุ่งเน้นการแข่งขันของผู้ร่วมเล่นเกมส์ในรายการ เน้นการใช้ทักษะร่างกายเป็นสำคัญ โดยการแข่งขันภายใต้เงื่อนไขของสถานการณ์ที่ถูกกำหนดขึ้น ภายในเวลาอันจำกัด รายการประเภทนี้ผู้ชมจะมีส่วนร่วมด้วยการเชียร์หรือลุ้นผู้เล่นเกมส์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำให้เกิดความสนุกสนาน
- 5) รายการตอบคำถาม (Quiz) รายการที่มุ่งเน้นการแข่งขันคล้ายกับรายการเกมส์แต่ต่างกันตรงที่รายการตอบคำถามจะเน้นการแข่งขันกันโดยอาศัยความรู้ไหวพริบและสติปัญญาของผู้เล่นเกมมากกว่าการใช้ทักษะร่างกาย
- 6) รายการพูด (Talk Show) รายการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพูดโดยพิธีกรผู้ดำเนินรายการที่จะพูดคุยกับแขกรับเชิญ

7) รายการวาไรตี้ (Variety) รายการที่ผสมผสานรูปแบบรายการที่หลากหลาย ไม่จำกัด แต่โดยมากมักมีสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญคือ ดนตรีและเพลง ความตลกขบขัน การสนทนากับแขกรับเชิญ

8) รายการดนตรี (Music) รายการที่มุ่งให้ความบันเทิงเร้าอารมณ์แก่ผู้ชมใน อรรถรสของการบรรเลงดนตรี การขับร้องเพลง

9) รายการกีฬา (Sport) รายการที่มีลักษณะเฉพาะ มุ่งเน้นการแข่งขันในเกมส์ กีฬาประเภทใดประเภทหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นรายการถ่ายทอดสดและมีการนำเทปบันทึกการแข่งขัน กีฬามาประยุกต์เป็นรายการใหม่ขึ้นมา

10) รายการถ่ายทอดสด (Live) รายการที่นำเสนอภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมายังผู้ชมโดยตรง โดยผู้ชมจะได้รับชมไปพร้อมกันในเวลาเดียวกันกับที่เกิดเหตุการณ์นั้น

11) รายการสารคดีเชิงข่าว (News Documentary) รายการที่นำเสนอข่าว นำเสนอใหม่ โดยใช้รูปแบบรายการสารคดีมานำเสนอ

12) รายการวิจารณ์ข่าว (News Commentary) รายการที่นำเสนอข่าวมา พุดคุยวิพากษ์วิจารณ์ด้วยมุมมองของผู้ดำเนินรายการเองหรือมุมมองของแขกรับเชิญ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อแสดงทัศนะความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องที่เป็นข่าว

13) รายการพุดคุยสนทนาเชิงวิเคราะห์ข่าว (News and Talk) รายการที่หยิบยก ประเด็นข่าวที่น่าสนใจมาพุดคุย ซึ่งมีทั้งแบบดำเนินรายการคนเดียวพุดคุยกับผู้ฟังหรือผู้ดำเนิน รายการสองคนขึ้นไปพุดคุยกัน

14) รายการสารละคร (Docu-Drama) รายการที่นำเรื่องราวข้อเท็จจริงต่าง ๆ มานำเสนอด้วยรูปแบบการแสดงเป็นละคร มีการพุดเรื่องเช่นเดียวกับละคร มีตัวละครเป็นผู้ ถ่ายทอดเรื่องราว ผ่านการแสดงท่าทางและการพุด แทนที่จะใช้ภาพและเสียงบรรยาย เช่น รายการสารคดี

15) รายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ (Variety Talk Show) รายการที่นำรูปแบบการ พุดคุยมาผสมกับรายการวาไรตี้ กล่าวคือ มีการพุดคุยกับแขกรับเชิญเป็นหลัก แต่จะมีการ นำเสนอรูปแบบความบันเทิงชนิดอื่น ๆ ผสมเข้ามาเพื่อสร้างความน่าสนใจ เช่น การเพิ่มส่วนที่ เป็นการแสดงความสามารถพิเศษของแขกรับเชิญหรือการเพิ่มการแสดงตลกเข้าไปในรายการ ซึ่ง ตามปกติรายการพุดคุยมักไม่นำเสนอ

16) รายการวาไรตี้เกมส์โชว์ (Variety Game Show) รายการที่นำเสนอรูปแบบ เกมส์มาผสมกับรูปแบบวาไรตี้ กล่าวคือ มีพื้นฐานอยู่ที่การเล่นเกมส์การแข่งขันของผู้ร่วมรายการ แต่จะผสมผสานความบันเทิงรูปแบบอื่น ๆ เข้าไป เช่น การเพิ่มส่วนการแสดงตลก

17) รายการข่าวบริการ (Service) รูปแบบการบริการพื้นที่การออกอากาศของ สถานีโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอไปยังประชาชน

18) รายการโฆษณา (Advertising) รายการประกาศสินค้าหรือบริการที่ต้องการให้ประชาชนโดยทั่วไปทราบ จุดประสงค์เพื่อให้คนทั่วไปรู้จักสินค้าหรือการบริการนั้น

19) รายการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) รายการที่แสวงหาความความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนยอมรับ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามกระบวนการ นโยบาย วัตถุประสงค์และความเคลื่อนไหวของสถาบันหรือหน่วยงานนั้น ๆ

2.4.2 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์

Wurtzal (อ้างถึงใน สรุณัฐนา สิทธิพล, 2554, น. 15) กล่าวว่า การผลิตรายการโทรทัศน์หลาย ๆ ประเภททั้งในสถานที่และนอกสถานที่ จะต้องมีการวางแผนและเตรียมงานมาเป็นอย่างดี เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Preproduction Planning)
- 2) ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ (Setup and Rehearsal)
- 3) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production)
- และ 4) ขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Postproduction)

2.4.2.1 ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Preproduction Planning) ประกอบไปด้วยรายละเอียดที่สำคัญ 8 ประเด็นดังนี้

- 1) การพัฒนาแนวความคิด
- 2) การกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการผลิตรายการ
- 3) การวิเคราะห์ผู้ชมเป้าหมาย
- 4) การจัดทำงบประมาณ
- 5) การค้นคว้าหาข้อมูล
- 6) การกำหนดวิธีในการผลิตรายการ
- 7) การเขียนโครงสร้างรายการและบทโทรทัศน์
- 8) การประชุมทีมงานผลิตรายการ

ขั้นตอนเริ่มต้นที่ผู้ควบคุมการผลิตรายการ (Producer) และผู้กำกับรายการ (Director) จะประสานงานและสื่อสารกับผู้เขียนบท (Script Writer) เพื่อปรับแต่งบทให้สมบูรณ์และพร้อมสำหรับการถ่ายทำต่อไป จากนั้นบุคลากรของฝ่ายผลิตรายการ เช่น ผู้ควบคุมการผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเทคนิค ผู้ควบคุมเสียง ผู้ควบคุมแสง และผู้ออกแบบฉาก จะประชุมกันเพื่อวางแผนและจัดเตรียมงานให้พร้อมก่อนผลิตรายการทุกครั้ง

การวางแผนก่อนการผลิตรายการนั้นจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ระหว่างถ่ายทำรายการ เช่น เลื่อนการถ่ายทำซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น รวมทั้งหยุดการถ่ายทำกระทันหันทั้ง ๆ ที่ลงมือถ่ายทำไปแล้ว เป็นต้น

2.4.2.2 ขั้นเตรียมการผลิตรายการ (Setup and Rehearsal) ประกอบด้วย 1) การจัดเตรียม (Setup) และ 2) การซ้อม (Rehearsal)

1) การจัดเตรียม (Setup)

ทีมงานทุกคนต้องเตรียมงานทุกอย่างที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของคนให้พร้อมก่อนถ่ายทำไม่ว่าจะเป็นในสถานที่ หรือนอกสถานที่ ทั้งนี้การใช้เวลาในการจัดเตรียมขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของรายการที่จะผลิตและงบประมาณที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งการจัดเตรียมประกอบไปด้วยการดำเนินงานดังนี้

- (1) การจัดเตรียมฉาก
- (2) การจัดเตรียมไฟ
- (3) การปรับแต่งเสียง
- (4) การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บภาพ

การจัดเตรียมงานคือ ปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกว่า การผลิตรายการจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ถ้ามีรายละเอียดบางอย่างในขั้นตอนนี้ แต่ทีมงานได้ละเลยไปก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ทำให้เสียเวลามากขึ้นได้

2) การซ้อม (Rehearsal)

เมื่อจัดเตรียมงานรวมทั้งอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมแล้วสำหรับการถ่ายทำบันทึก และจัดเก็บภาพ ขั้นตอนต่อมาคือ การซ้อม ซึ่งเป็นขั้นตอนเตรียมทุกคนให้ทำงานเสมือนจริงในขั้นการผลิต ประกอบไปด้วย 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

(1) การซ้อมแห้ง (Dry Rehearsal) เป็นกิจกรรมที่ผู้กำกับรายการซักซ้อมผู้เกี่ยวข้องทุกคนให้ทำในสิ่งที่กำหนดไว้ตามลำดับก่อนและหลังโดยยึดตามบทโทรทัศน์

(2) การซ้อมกล้อง (Camera Blocking) เป็นการซ้อมที่ใช้กล้องจับภาพทุกขั้นตอน ซึ่งมี 2 วิธีคือซ้อมหยุดเป็นช่วงๆ โดยผู้กำกับรายการจะสั่งให้หยุดแล้วดำเนินการแก้ไข จากนั้นจึงเริ่มซ้อมกันใหม่เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีข้อผิดพลาดอีก และการซ้อมกล้องแบบต่อเนื่อง ผู้กำกับรายการจะสั่งหยุดต่อเมื่อมีความผิดพลาดร้ายแรงเกิดขึ้น

ในการซ้อมกล้องนี้ผู้กำกับรายการต้องสั่งการและสื่อสารกับช่างภาพให้ทดลองและเปลี่ยนแปลงมุมภาพ ขนาดภาพ รวมทั้งการเคลื่อนที่ของภาพเพื่อให้ภาพออกมาสวยงามเหมาะสมและดีที่สุด

(3) การซ้อมอย่างต่อเนื่อง (Run Through) เป็นการซ้อมตั้งแต่ต้นจนจบรายการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุด เมื่อมีข้อผิดพลาดใด ๆ เกิดขึ้น ทีมงานต้องตรวจสอบและดำเนินการแก้ไขให้เรียบร้อย

(4) การซ้อมเหมือนจริง (Dress Rehearsal) เป็นการซ้อมที่เหมือนกับออกอากาศจริง ผู้แสดงต้องแต่งตัวและจัดฉากให้เรียบร้อย การซ้อมลักษณะนี้มักใช้กับ

รายการที่มีความสำคัญมากซึ่งรายการส่วนใหญ่ใช้วิธีบันทึกเทปล่วงหน้า การซ่อมเหมือนจริงจึงไม่มีความจำเป็น

โดยในขณะที่ย้อมนั้น ผู้ควบคุมผลิตรายการจะทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้ชมทางบ้าน ด้วย นั่นคือ มองไปที่จอภาพ เพื่อตรวจสอบภาพที่เกิดขึ้นว่ามีสิ่งผิดพลาดหรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง จากนั้นจึงนำมาปรึกษากับผู้กำกับรายการ และทีมงานเพื่อแก้ไขต่อไป

2.4.2.3 ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ (Setup and Rehearsal) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การถ่ายทอดสด (Live) และ 2) การบันทึกเทป (On Videotape)

1) การถ่ายทอดสด (Live)

เมื่อเริ่มเปิดรายการการถ่ายทำจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนจบรายการ แบบไม่มีการหยุดกลิ้ง โดยจะเริ่มต้นและสิ้นสุดลงภายในช่วงเวลาที่ยกหนดไว้

การผลิตรายการด้วยการถ่ายทอดสดนั้นมีข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ สามารถรายงานและนำเสนอเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นไปยังกลุ่มเป้าหมาย ข้อเสียก็คือทีมงานต้องเอาใจใส่และมีความระมัดระวังมากเป็นพิเศษขณะกำลังผลิตรายการ เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาและสิ่งผิดพลาดขึ้น จะไม่สามารถแก้ไขโดยใช้วิธีการตัดต่อได้เลย

2) การบันทึกเทป (On Videotape)

วิธีนี้เป็นที่นิยมของผู้ผลิตรายการ เนื่องจากการถ่ายทำไม่ยุ่งยาก ไม่จำเป็นต้องถ่ายตามลำดับเหตุการณ์ หรือตลอดเหตุการณ์โดยไม่หยุดกลิ้ง วิธีการคือ บันทึกรายการลงเทป จากนั้นจึงนำไปตัดต่อและผสมเสียงเพื่อให้รายการสมบูรณ์พร้อมออกอากาศ อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้จะต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

2.4.2.4 ขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Post Production) ประกอบด้วย 1) ตัดต่อและการผสมเสียง และ 2) การประเมินผู้ชมรายการ

1) การตัดต่อและผสมเสียง

การลำดับภาพเป็นการนำเทปที่บันทึกรายการไว้แล้วมาเรียงลำดับตัดต่อเลือกช่วงที่ดีที่สุดเอาไว้และนำส่วนที่ไม่ต้องการทิ้งไป โดยใช้เทคนิคการตัดต่อและจะต้องจัดลำดับการนำเสนอรายการให้เป็นไปตามบทโทรทัศน์ ปัจจุบันได้มีการนำเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้หลายชนิด เช่น การตัดต่อจากคอมพิวเตอร์ (Computer Editing) และการทำภาพเทคนิคพิเศษ (Special Effect) เพื่อให้ภาพออกมามีความกระชับ รวดเร็ว แปลกใหม่ น่าสนใจ จากนั้นจึงนำไปซ้อนตัวอักษรหรือภาพกราฟิกต่าง ๆ เช่น ไตเติลรายการ ชื่อพิธีกร ชื่อผู้ร่วมรายการ จากนั้นจึงมาถึงขั้นตอนของการใส่เสียงประกอบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในบทโทรทัศน์รวมถึงเสียงประกอบ (Sound Effect) ลงในเทปโทรทัศน์

หลังจากผ่านขั้นตอนของการตัดต่อและผสมเสียงแล้วก็จะได้รายการที่เสร็จ

สมบูรณ์พร้อมออกอากาศ ซึ่งผู้ผลิตรายการจะตรวจสอบความเรียบร้อยของรายการก่อนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งในด้านของเนื้อหา และวิธีการนำเสนอ ถ้ายังไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ก็อาจจะมีแก้ไขในบางส่วนให้เรียบร้อย จึงนำเทปรายการไปส่งที่สถานีโทรทัศน์เพื่อรอตรวจการพิจารณาของคณะกรรมการประจำสถานีและรอออกอากาศต่อไป

2) การประเมินผู้ชมรายการ

การประเมินคุณภาพรายการเป็นขั้นตอนการพิจารณาว่า รายการมีคุณภาพสมควรแก่การออกอากาศหรือไม่ ต้องแก้ไขปรับปรุงส่วนใด ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การวัดความนิยมของผู้ชมรายการ การสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมรายการ การมีปฏิริยาตอบกลับ (Feedback) จากผู้ชมรายการในรูปแบบของจดหมาย โทรศัพท์ ข้อความ SMS รวมทั้งการประเมินจากจำนวนโฆษณาที่สนับสนุนรายการ

2.5 แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก “การสื่อสาร” นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญ โดยแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในการพัฒนาสังคมได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบของการสื่อสารจากเดิม ซึ่งได้แก่ การสื่อสารจากบนลงล่าง หรือการสื่อสารจากผู้มีอำนาจในสังคม (อาทิ รัฐ) ลงไปยังประชาชน ไปสู่การสื่อสารแบบใหม่ภายใต้กระบวนการทัศน์แบบทางเลือก ซึ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการสนทนาโต้ตอบกันในลักษณะของการปรึกษาหารือกัน เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้พูดคุยทำความเข้าใจกับข้อมูลข่าวสารเบื้องต้น หลักการ และแนวทางที่หลากหลายสำหรับการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับสังคมของตน

นักวิชาการด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนาได้ช่วยกันอธิบายถึง “ภาพ” ของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Ascroft (1987) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีความตั้งใจ และมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหนึ่ง ๆ ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทในกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างความเข้าใจร่วมกัน

Nairs and White (1993) ให้แนวคิดไว้ว่าเป็นการออกแบบกระบวนการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถสื่อสารกันได้ ในลักษณะของการปรึกษาหารือร่วมกัน

Bordenave (1994) อธิบายการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบหนึ่งที่สะท้อนความเป็นอิสระและเท่าเทียม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคคลมีโอกาเข้าถึงช่องทางการสื่อสารชุมชน และมีโอกาสได้แสดงมุมมอง ความรู้สึก และประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนอย่างเต็มที่

Singhal (2001) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกระบวนการหารือกันระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบันในเชิงที่มีพลวัต มีปฏิสัมพันธ์ และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สามารถทำให้ประชาชนทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคลสามารถตระหนักได้ถึงศักยภาพที่เต็มเปี่ยมของพวกเขาและความผูกพันกับสรรพสิ่งสาธารณะ

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2542) ได้ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการฝึกสมาธิในสังคมเกี่ยวกับกระบวนการร่วมกันคิด ร่วมกันฟังและเคารพในความคิดของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตน ร่วมวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางสังคม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน ตลอดจนร่วมกันค้นหาแนวทางและตัดสินใจร่วมกันบนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมคือกระบวนการสื่อสารของกลุ่มบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์กัน นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงอันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความเท่าเทียม

นอกจากนี้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังเกี่ยวข้องกับหลักสำคัญ 7 ประการดังนี้ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2542)

- 1) ความหลากหลายของผู้เข้าร่วม กล่าวคือ ยิ่งบุคคลมีความหลากหลายในด้านต่าง ๆ มากเท่าไร ก็จะสะท้อนความต้องการต่าง ๆ ร่วมกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 2) การเข้าถึงสื่อ หรือช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ประกอบด้วย การเข้าถึงสื่อในฐานะผู้บริโภค ผู้ผลิต และผู้บริหารสื่อ
- 3) ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์
- 4) ความโดดเด่นของสาร ประเด็นเนื้อหาสาระสอดคล้องเชื่อมโยงกับความต้องการหรือเป็นประเด็นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 5) การปรึกษาหารือ เป็นกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบสองทางในทิศทางแนวนอน ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนข้อมูล มุมมอง และทัศนะต่าง ๆ อย่างสมดุล และที่สำคัญก็คืออยู่บนพื้นฐานของการเคารพความคิดของทุกฝ่าย
- 6) การสนับสนุน โดยแบ่งผู้สนับสนุนออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มผู้สนับสนุนในเชิงเวทีประชุมแบบเห็นหน้าตากัน กลุ่มผู้สนับสนุนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และกลุ่มผู้สนับสนุนในเชิงโครงสร้างของระบบสังคม
- 7) กระบวนการเชิงประชาธิปไตย เนื่องจากการสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนอุดมการณ์ การปรึกษาหารือร่วมกัน การพัฒนาความเข้าใจร่วมกัน การใช้วาทกรรม และการแสวงหาทางออกต่าง ๆ ร่วมกัน

จากแนวคิดดังกล่าวได้นำมาศึกษาการมีส่วนร่วมของคณาครูหนวกในการผลิตรายการโทรทัศน์ที่นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านความรู้และความสามารถแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคที่คณาครูหนวกต้องการได้จากคนในสังคม

แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เมื่อนำมาใช้ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกกับการผลิตรายการโทรทัศน์ จะต้องทำการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตว่าอยู่ในระดับใด โดยแบ่งการมีส่วนร่วมในการสื่อสารออกเป็น 3 ระดับดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2543)

1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร ได้แก่ การรับชมรายการอยู่เสมอ จดหมายหรือโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็น ดิชม เสนอแนะ รายงานผลการรับชมให้ผู้ผลิตทราบ เป็นตัวแทนส่งข่าวสาร ร่วมแจ้งข่าวสาร ตรวจสอบข่าวสารกับพื้นที่ ร้องทุกข์ ร้องเรียนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เสนอแนะรูปแบบรายการ ช่วยประชาสัมพันธ์รายการ ฯลฯ

2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นมา ซึ่งแบ่งได้หลายขั้นตอนตามหลักแนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ คือ

(1) ขั้นตอนการผลิต (Pre-Production Stage) หรือการเตรียมการก่อนการผลิต ได้แก่ การเลือกประเด็นหัวข้อ เนื้อหาที่จะนำเสนอ รวบรวมข้อเท็จจริงที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบ การเขียนบท การคัดเลือกฉากและตัวแสดง ฯลฯ

(2) ขั้นตอนการผลิต (Production Stage) คือ การลงมือถ่ายทำ

(3) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production Stage) คือขั้นตอนหลังการถ่ายทำเสร็จสิ้น ได้แก่ การตัดต่อ การลงเสียง การเพิ่มเทคนิคด้านภาพ ฯลฯ

(4) การมีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน (Policy Maker) คือ การเป็นผู้วางแผนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วม

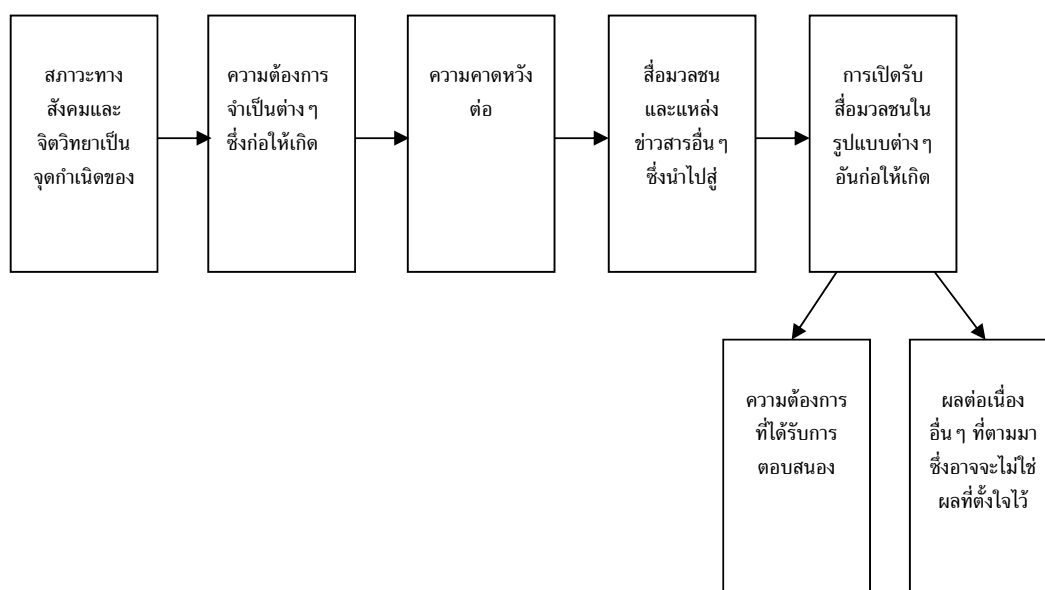
แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมสามารถอธิบายถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกว่าอยู่ในระดับใด ระดับผู้ชม/ผู้ผลิตหรือ บริหารงาน โดยศึกษาในแต่ละขั้นตอนกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนเตรียมการผลิต ขั้นตอนการผลิต และขั้นตอนหลังการผลิต

2.6 แนวคิดทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจนำเสนอคำอธิบายที่ครอบคลุมและเป็นระบบเกี่ยวกับบทบาทของผู้ชมในกระบวนการการสื่อสารมวลชน โดยมองผู้รับสารในฐานะเป็นผู้กระทำ ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ และเป็นผู้แสวงหาการใช้ประโยชน์จากสื่อต่าง ๆ ในการตอบสนองความต้องการบางอย่างเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในที่สุด

คาทซ์ และคณะ (อ้างถึงใน พิระ จิโรโสภณ, 2548, น. 191) ได้อธิบายแบบแผนการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของผู้รับสารไว้ว่า จุดกำเนิดมาจากสภาวะ

จิตใจและสังคมจากความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่จะก่อให้เกิดความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งสารอื่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างคามพึงพอใจให้กับผู้รับสารอาจกล่าวได้ว่าวิธีการนี้เป็นการศึกษาผู้รับสารใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาความพอใจเพื่อบรรลุความต้องการของตนเอง ทั้งนี้สามารถแสดงให้เห็นเป็นแบบจำลองได้ต่อไปดังนี้ 1) แหล่งด้านสังคมและจิตวิทยา 2) ความต้องการ 3) การคาดหวัง 4) สื่อมวลชน 5) การเปิดรับและการตอบสนองซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบความต้องการการใช้สื่อมวลชน และ 6) ผลที่ตามมาภายหลัง

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ

แหล่งที่มา: พีระ จิรโสภณ, 2548, น. 199.

แบบจำลองการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจนี้ ได้อธิบายกระบวนการรับสารในการสื่อสารมวลชนและการใช้สื่อมวลชนโดยปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเลือกบริโภคสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง แต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ มีความตั้งใจ และความต้องการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจของตนเองด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน

แนวคิดเริ่มต้นของทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจะให้ความสนใจกับเรื่องของผู้บริโภค สมาชิกผู้รับสาร มากกว่าที่จะเน้นในเรื่องสาร โดยเริ่มต้นที่บุคคลเป็นผู้เลือกในการใช้สื่อ ซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างจากมุมมองที่สื่อมวลชนมีอำนาจต่อผู้รับสาร

การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อมีผู้ศึกษาไว้มากมาย โดย Wenner (อ้างถึงใน นิลาวัณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง, 2540) ได้รวบรวมผลงานวิจัย ดังนี้

1) การใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูล เป็นการใช้ข่าวสารเพื่ออ้างอิงและเพื่อเป็นแรงย้ำความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม รูปแบบของการแสดงความต้องการ ได้แก่ การติดตามข่าวสาร การใช้ข่าวสารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลกับสังคม เป็นการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้ไปเข้าเครือข่ายส่วนบุคคล เช่น การนำข้อมูลไปใช้สนทนากับผู้อื่นเพื่อการโน้มน้าวใจผู้รับสาร

2) การใช้ข่าวสารเพื่อดำรงเอกลักษณ์ของบุคคล เป็นการใช้ข่าวสารเพื่อการอ้างอิงผ่านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสื่อหรือปรากฏในเนื้อหาสื่อ

3) การใช้ข่าวสารเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ เป็นการใช้ข่าวสารเพื่อป้องกันตนเอง เช่น การใช้สื่อเพื่อความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน หรือ เพื่อผ่อนคลายอารมณ์

Dominick (1993, น. 54) กล่าวถึงสมมติฐานของทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจดังต่อไปนี้

1) ผู้รับสารแสดงบทบาทอย่างกระตือรือร้น (Active Role) ในการปฏิสัมพันธ์กับสื่อต่าง ๆ กล่าวคือความต้องการ (Needs) ของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดแรงจูงใจเป็นช่องทางให้ใช้สื่อ

2) สื่อมวลชนต้องแข่งขันกับวิธีการต่าง ๆ มากมายในการได้มาซึ่งความพึงพอใจของบุคคล อย่างเช่น การผ่อนคลายอารมณ์ (Relaxation)

3) ทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจเชื่อว่าบุคคลมีความตระหนักในความต้องการของตนและสามารถบอก (Verbally) ถึงความต้องการเหล่านั้นได้ วิธีการนี้ตั้งอยู่บนการสำรวจความต้องการของผู้รับสาร ดังนั้นจึงเชื่อว่าคำตอบของบุคคลจะเป็นตัวชี้วัด (Indicator) แรงจูงใจต่าง ๆ ความต้องการของบุคคลได้ถูกต้อง

นอกจากนี้ พาล์มกรีน และคณะ (อ้างถึงใน นิลาวัณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง, 2540) ได้สรุปสมมติฐานการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจไว้ดังนี้

1) ผู้รับสารมีความกระตือรือร้น (Active) ดังนั้น
2) การใช้สื่อของผู้รับสารส่วนใหญ่ถูกมองว่าผู้รับสารมีเป้าหมาย (Goal Directed)

3) มีการแข่งขันกับแหล่งอื่น ๆ ในการได้มาซึ่งการตอบสนองความพึงพอใจและเมื่อ...

4) ผู้รับสารเชื่อมโยงความต้องการ (Needs) ของตนในการเลือกใช้สื่อ
5) การบริโภคสื่ออาจบรรลุถึงความพึงพอใจได้แตกต่างกัน ถึงแม้ว่า ...
6) เนื้อหาสื่อเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถใช้ในการพยากรณ์ความพึงพอใจได้อย่างถูกต้องเนื่องจาก

7) คุณลักษณะของสื่อ (Media Characteristics) เป็นตัวกำหนดระดับความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความต้องการ (Needs) ในแต่ละครั้งแตกต่างกัน และเนื่องจาก ...

8) ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองนั้นมีจุดเริ่มต้นที่เนื้อหาสื่อ การเปิดรับหรือไม่เปิดรับสื่อ และ/หรือสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปิดรับสื่อเกิดขึ้น

ในประเทศไทย ศิริชัย ศิริภายะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531, น. 110-112) ได้ศึกษาชุดตัวแปรความต้องการที่ผู้รับสารต้องการจากสื่อมวลชน ซึ่ง McQuail และคณะ ได้สร้างไว้แล้วนำมาปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้สื่อมวลชนโดยผู้รับสารดังนี้

1) ความต้องการสารสนเทศ

(1) ทราบเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและโลก

(2) เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในการปฏิบัติ ความคิดเห็น และการตัดสินใจ

(3) สนองความอยากรู้อยากเห็น และสนองความสนใจ

(4) ให้การเรียนรู้ เป็นการศึกษาด้วยตนเอง

2) ความต้องการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล

(1) ให้แรงเสริมค่านิยมส่วนบุคคล

(2) ให้ตัวแบบทางพฤติกรรม

(3) แสดงออกร่วมกับค่านิยมของบุคคลอื่น ๆ (ในสื่อมวลชน)

(4) มองทะลุเข้าไปภายในตนเอง

3) ความต้องการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

(1) มองทะลุเข้าไปในสภาพแวดล้อมของบุคคลอื่น

(2) แสดงออกร่วมกับผู้อื่นเกิดความรู้สึกในลักษณะที่เป็นเจ้าของ

(3) นำไปใช้ในการสนทนา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

(4) ใช้แทนเพื่อน

(5) ช่วยในการดำเนินตามบทบาททางสังคม

(6) สร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม

4) ความต้องการความบันเทิง

(1) หลีกหนี หรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่าง ๆ

(2) ผ่อนคลาย

(3) ได้วัฒนธรรมที่เป็นของแท้ ได้ความสนุกสนานทางสุนทรียะ

(4) ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป

(5) ปลดปล่อยอารมณ์

แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการรับชมรายการใจเท่ากัน ทั้งสำหรับคนหูหนวกและคนปกติทั่วไป อันเนื่องมาจากมนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการที่มีจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจและสังคมที่แตกต่างกัน รวมถึงแรงจูงใจที่มาจากปัจจัยที่แตกต่างกัน ในฐานะผู้รับสารจึงทำให้มีเหตุผลหรือมีความคาดหวังในการใช้สื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีงานวิจัยระดับวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับคนหูหนวกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ คือ

ปริญญ์ สิริอิตตะกุล (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของคนหูหนวก: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี” โดยศึกษาคนหูหนวกที่สามารถใช้ภาษามือในการสื่อสารหรืออ่านหนังสือได้ จำนวน 20 คน ที่ประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดชลบุรี และล่ามภาษามือ จำนวน 10 คน พบว่า ปัจจุบันของความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนหูหนวกจะผ่านทางสมาชิกในครอบครัว เพื่อนคนหูหนวก ล่ามภาษามือ โทรศัพท์ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนหูหนวก คือ การสื่อสาร ซึ่งผู้พิการทางการได้ยินเล็งเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เนื่องจากคนหูหนวกไม่สามารถสื่อสารให้คนทั่วไปเข้าใจความต้องการของตนเองได้ จึงทำให้สังคมไม่เปิดโอกาสให้กับคนหูหนวก สำหรับความต้องการและวิธีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนหูหนวก คือ ล่ามภาษามือ เพราะคนหูหนวกใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก รองลงมา คือ ต้องการให้สังคมเข้าใจวัฒนธรรมการสื่อสารของคนหูหนวกที่แสดงออกทางสีหน้าและท่าทาง รวมไปถึงโอกาสจากสังคมเพื่อจะได้แสดงว่าคนหูหนวกมีความสามารถ มีศักยภาพ ไม่เป็นภาระของสังคม และสามารถพึ่งตนเองได้

มนฤดี ทองกลอย (2551) วิจัยเรื่อง “การเข้าถึงสื่อมวลชนของเยาวชนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” โดยศึกษากลุ่มประชากรตัวอย่าง 4 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเยาวชนพิการทางการมองเห็น กลุ่มเยาวชนพิการทางการได้ยิน กลุ่มเยาวชนพิการทางร่างกาย และกลุ่มอาจารย์ผู้ดูแลกลุ่มเยาวชนพิการทางสติปัญญา พบว่า กลุ่มเยาวชนพิการทางการได้ยินจะเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในการสื่อสาร รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับปัญหาในการเข้าถึงสื่อมวลชนของเยาวชนพิการทางการได้ยิน ได้แก่ ปัญหาด้านภาษา โดยขาดภาษามือในรายการโทรทัศน์ ตัวอักษรวิ่งด้านล่างของสื่อโทรทัศน์มีขนาดเล็กและวิ่งเร็วเกินไป

วรารห์ หนูฤทธิ์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจกับการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของคนหูหนวก” ศึกษาผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าใช้เวลาชมโทรทัศน์เฉลี่ยที่ 2 ชั่วโมงต่อวันมาก

ที่สุด โดยรับชมในช่วงหลังเลิกเรียนเป็นต้นไป เลือกชมรายการที่ชอบและติดตามมาตลอดเป็นปัจจัยหลักในการชมโทรทัศน์ และรับชมรายการที่ให้ความบันเทิงมากเป็นอันดับที่ 1 รวมทั้งพบว่ามีความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์สัมพันธ์กับความนิยมรายการ กล่าวคือ ยิ่งมีความนิยมรายการโทรทัศน์มากเพียงใด ก็มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากขึ้น นอกจากนี้ประชากรที่ศึกษาไม่ต้องการให้มีเครื่องมือแปลความหมาย มีจำนวนใกล้เคียงประชากรที่ต้องการให้มีเครื่องมือแปลความหมายในรายการโทรทัศน์ ทั้งคำบรรยายเนื้อหารายการและล่ามภาษามือ เนื่องจากอ่านความหมายไม่ทันและรู้สึกขัดขวางการรับชมรายการโทรทัศน์ และยังพบว่าประชากรส่วนใหญ่ต้องการให้มีรายการโทรทัศน์ที่แสดงหรือดำเนินรายการโดยคนหูหนวก

วลัยลักษณ์ คงนิล (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้ การแปลความหมาย การจดจำ และอารมณ์ จากการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ของคนหูหนวก” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคนหูหนวกและคนหูปกติที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา จำนวนกลุ่มละ 60 คน พบว่า คนหูหนวกมีความสามารถในการรับรู้ การแปลความหมายและการจดจำสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ได้ รวมทั้งมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก แต่ไม่ชัดเจนนัก โดยจะแสดงออกตามความเข้าใจเท่านั้น และเมื่อเปรียบเทียบกับคนหูปกติทั้งในในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษาพบว่า คนหูปกติมีความสามารถในการรับรู้ การแปลความหมาย และการจดจำดีกว่า และลักษณะเฉพาะของคนหูหนวก มีผลทำให้คนหูหนวกมีการรับรู้ การแปลความหมาย และการจดจำสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ด้อยกว่าคนหูปกติ ในขณะที่การแสดงออกทางอารมณ์มีความคล้ายคลึงกัน

ไววุฒิ วุฒิอรธสาร และวสันต์ สอนเขียว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “คำบรรยายที่เหมาะสมสำหรับการรับรู้ภาพยนตร์ของคนหูหนวก” โดยจัดการศึกษาให้แก่คนหูหนวกหรือคนหูหนวก โดยการสอนในโรงเรียนโสตศึกษาหรือจัดให้เรียนร่วมกับคนปกติ เป็นการสอนที่มีลักษณะพิเศษจำเป็นต้องใช้สื่อเพื่อช่วยในการเรียนการสอน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่มีความพิการทางการได้ยิน จากวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน และนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในแผนกการพิมพ์ โรงเรียนดอนบอสโก ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน ชมภาพยนตร์เพื่อการศึกษาที่มีการจัดกระทำ (Treatment) แล้ววิเคราะห์ผลการศึกษาจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์ร่วมกับผลคะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้และความเข้าใจในเนื้อหาภาพยนตร์ พบว่าคนหูหนวกที่เป็นนักศึกษาที่มีความพิการทางการได้ยินในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา สามารถรับรู้ภาพยนตร์ที่มีการใช้คำบรรยายได้ดีขึ้นเมื่อชมภาพยนตร์เพื่อการศึกษาที่มีคำบรรยายที่เหมาะสม

ศิวินารถ หงษ์ประยูร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยอาศัยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาลักษณะการเปิดรับข่าวทางสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียงของคนหูหนวกใน

ปัจจุบัน ศึกษาคุณลักษณะและเสนอแนวทางการพัฒนาและการผลิตรายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก โดยพบว่าไวยากรณ์ภาษามือที่คนหูหนวกใช้แตกต่างจากภาษาที่คนที่มีการได้ยินใช้สื่อสารกัน ทำให้คนหูหนวกไม่สะดวกเข้าถึงสื่อที่เป็นตัวอักษร เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งการเข้าถึงมีคำบรรยายในรายการโทรทัศน์ (Subtitle) คนหูหนวกไทยจำนวนมากจึงสนใจเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์ แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึง เพราะจอสามในรายการโทรทัศน์มีขนาดเล็กเกินไป ดังนั้นรายการข่าวโทรทัศน์ทางสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับคนหูหนวกจึงมีคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาคือ

- 1) หากกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นคนหูหนวกและคนที่มีการได้ยิน รายการควรมีทั้งเสียง พากย์และคำบรรยายแทนเสียง (Caption)
- 2) ควรมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคนหูหนวก สารความรู้ที่คนหูหนวกมีสิทธิ์เข้าถึง และเรื่องราวในชีวิตประจำวันง่าย ๆ
- 3) ต้องมีการกำหนดโครงสร้างและลำดับรายการให้ชัดเจนไม่สลับไปมา
- 4) ความยาวรายการประมาณ 30 นาที
- 5) ผู้ดำเนินรายการควรเป็นคนหูหนวกที่มีความสามารถทั้งการอ่านภาษาไทยและการสื่อสารด้วยภาษามือ
- 6) เทคนิคการนำเสนอ เครื่องแต่งกายต้องมีสีพื้น สีเรียบ ไม่ฉูดฉาด ไม่มีลวดลายมาก เครื่องประดับ การแต่งหน้า ทำผม ต้องไม่รบกวนการสื่อสารด้วยภาษามือ การจัดแสงต้องไม่เกิดเงาที่เสีย ใบหน้าหรือฉากหลัง ไม่ควร เคลื่อนที่กล้องและตัดต่อเปลี่ยนภาพในระหว่างที่พิธีกรกำลังสื่อสารด้วยภาษามือ
- 7) ฉากรายการใน สตูดิโอ ต้องมีสีพื้น สีเรียบ ไม่ฉูดฉาด ไม่มีลวดลายมาก และอุปกรณ์ประกอบฉาก ต้องไม่บังภาษามือ
- 8) งานด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกต่าง ๆ บนหน้าจอต้องไม่บังภาษามือ และไม่นำเสนอภาพกราฟิกหรือ ภาพเคลื่อนไหวพร้อมกับการสื่อสารด้วยภาษามือ

สมเกียรติ ศิริวิเศษสุนทร (2546) ได้ทำการศึกษา “สิทธิและความด้อยโอกาสของคนพิการไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการทางหู)” เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดความด้อยโอกาสในสังคมไทยของคนพิการทางหู โดยใช้แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นกรอบแนวคิด วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ การเข้าไปมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ สัมภาษณ์คนพิการทางหู การสอบถามคณาจารย์ กฏหมาย และสิทธิมนุษยชนสากลแห่งสหประชาชาติและศึกษาโดยใช้ Role Model พบว่า คนพิการมีความเก็บกดรู้สึกว่าเป็นภาระสังคม รู้สึกแปลกแยก ไม่ค่อยช่วยเหลือตนเอง ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือในด้านการพัฒนาศักยภาพ เรียกร้องโอกาสความเท่าเทียมในสังคมทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา หรือโอกาสในการประกอบอาชีพ และยังพบว่าความพิการทำให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีไม่เพียงพอต่อจำนวนคนพิการ นอกจากนี้คนพิการทางหูต้องการล่ามภาษามือซึ่งขาดแคลนมากในประเทศไทย สำหรับสิทธิและความเท่าเทียมกันในเรื่องการได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ คือไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีตกเป็นผู้ต้องหาคดีต่าง ๆ ต้องการบริการทางการแพทย์ที่ดีกว่านี้ ต้องการเข้าทำงานในองค์กรที่มีสวัสดิการและความมั่นคง รวมทั้งยังพบอีกว่าความรักและความอบอุ่นในครอบครัว ความอดทน การได้รับการดูแลเข้าใจจากคนใกล้ชิด

โดยเฉพาะพ่อแม่มีส่วนอย่างมากในการพัฒนาทั้งร่างกายและสติปัญญาของคนพิการให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมเช่นคนปกติทั่วไป

อัศรินทร์ นนทิทัตย์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อการพัฒนารายการโทรทัศน์ TK Teen” ได้ศึกษาจากเอกสาร ผังรายการ สคริปต์รายการ เทปรายการ การวิเคราะห์เนื้อหารายการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 6 คน การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการจัดกลุ่มสนทนากับเยาวชนผู้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ TK Teen พบว่าเยาวชนมีส่วนร่วมทั้งในฐานะผู้รับสาร ได้แก่ การรับชมรายการ และเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางรายการจัดขึ้น ส่วนในฐานะผู้ส่งสาร ในขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนการผลิต แต่ยังไม่มีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน สำหรับประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมพบว่า การใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนนำไปสู่การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการทำงาน เกิดการไหลเวียนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเยาวชนและผู้ผลิตรายการ และเกิดการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับเยาวชน

การศึกษาวิจัยดังกล่าว เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทำให้เกิดแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงประเด็นเนื้อหาและนำมาปรับใช้เพื่อเป็นกรอบในการวางแผนการศึกษา กระบวนการผลิตและการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน ซึ่งเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

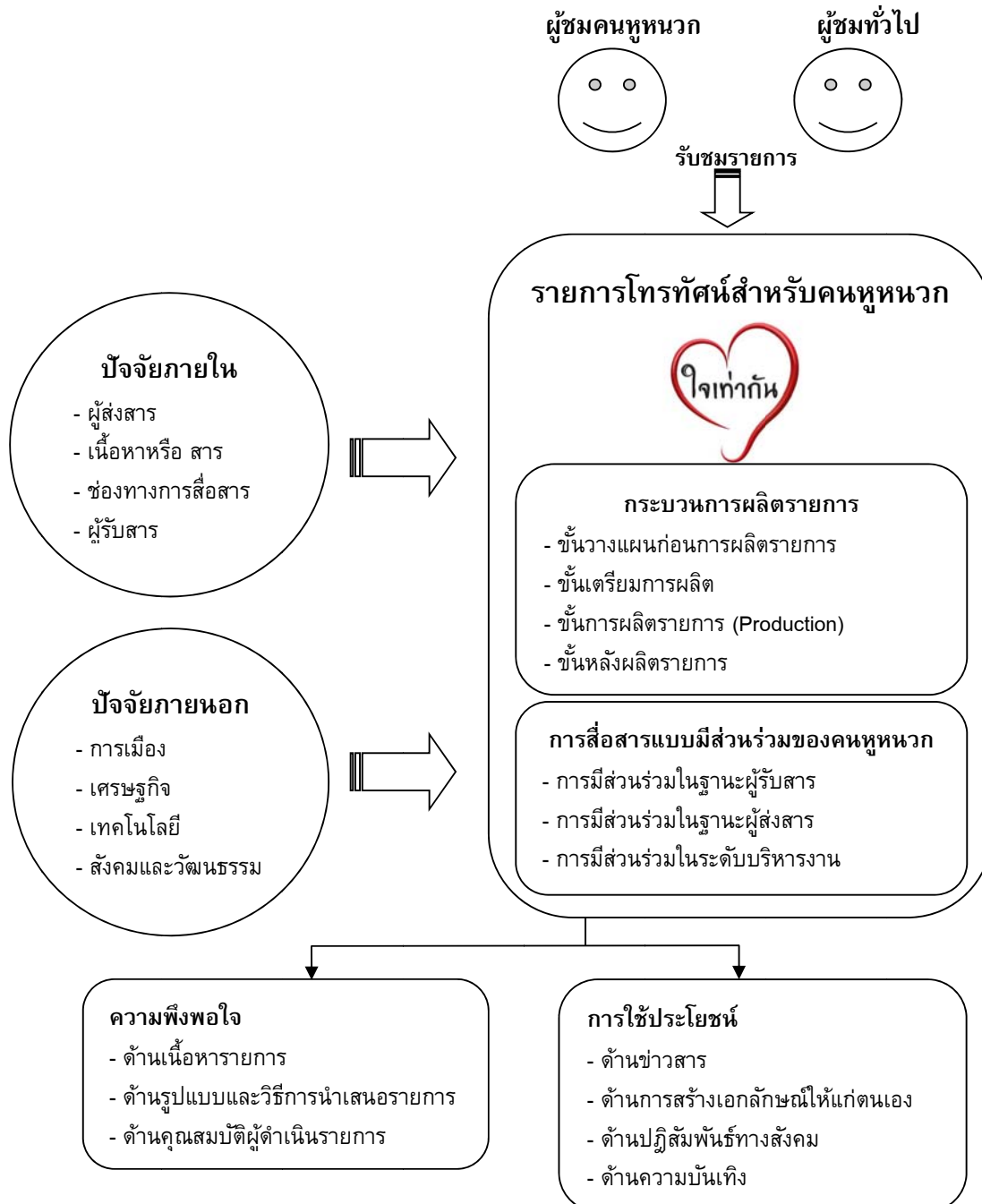
บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนहुหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน และ ใช้การสอบถามความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของคนหูหนวกและคนปกติที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

- 3.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 การนำเสนอข้อมูล

3.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน และใช้วิธีการสอบถามความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไป ที่มีต่อรายการใจเท่ากัน โดยมีรูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

สัมภาษณ์โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ตามกรอบวัตถุประสงค์ และกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง (Purposive Sampling) คือผู้ที่ให้สัมภาษณ์ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วยคนหูหนวกและคนทั่วไป โดยการสัมภาษณ์คนหูหนวกจะใช้ล่ามภาษามือในการสนทนา และมีเครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์

3.2.2 วิเคราะห์จากข้อมูลเอกสารสิ่งพิมพ์ (Documentary Analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายการใจเท่ากัน และ Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการ

3.2.3 การสอบถามความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมที่มีต่อรายการใจเท่ากัน โดยมีแนวคำถามสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม ดีวีดีบันทึกรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และเครื่องบันทึกภาพและเสียงในการสนทนากลุ่ม

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และ การสอบถามความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อใช้ในการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก มีดังนี้

3.3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง (Purposive Sampling) เลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตรายการใจเท่ากัน ในการเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 4 คน ประกอบด้วยคนหูหนวกและคนทั่วไป โดยการสัมภาษณ์คนหูหนวกจะสื่อสารผ่านล่ามภาษามือ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

- 1) นายนิสิต คุณผล ผู้ชำนาญการอาวุโส ฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และผู้ควบคุมการผลิตรายการใจเท่ากัน
- 2) ผศ.ศิวินารถ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และผู้อำนวยการ Thai Deaf TV ควบคุมการผลิตรายการใจเท่ากัน
- 3) นางสาวเบญจวรรณ สุพันธ์ทอง ผู้สร้างสรรค์รายการใจเท่ากัน
- 4) นายวัชรินทร์ ซาลี พิธีกรคนหูหนวกรายการใจเท่ากัน

3.3.2 การสอบถามความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของคนหูหนวกและคนปกติที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยคนหูหนวกและคนทั่วไป ซึ่งเคยรับชมรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสอย่างน้อย 1 ครั้ง จำนวนทั้งสิ้น 6 คน ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้ชมคนหูหนวก เพศชายและเพศหญิง จำนวน 3 คน
- 2) กลุ่มผู้ชมทั่วไป เพศชายและเพศหญิง จำนวน 3 คน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ที่สามารถเป็นตัวแทนในการสัมภาษณ์จะต้องจบการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการรับชมรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส อย่างน้อย 1 ครั้ง

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.4.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน กระบวนการผลิตรายการ และประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน ซึ่งจะสัมภาษณ์โดยมีกรอบตามวัตถุประสงค์ มีการบันทึกเสียงแล้วจึงถอดสัมภาษณ์สรุปใจความสำคัญ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสาร โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

1) นายนิสิต คุณผล ผู้ชำนาญการอาวุโส ฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และผู้ควบคุมการผลิตรายการใจเท่ากัน ประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่

(1) เพราะเหตุใดสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจึงได้เข้ามาสนับสนุนและเป็นผู้ร่วมผลิตรายการใจเท่ากัน

(2) การคัดเลือกรายการที่จะมาออกอากาศทางสถานีมีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง

(3) ทีมงานจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้เข้าร่วมการประชุมและได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ในส่วนใดบ้าง

(4) ปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก

(5) มีการประเมินรายการด้วยการวัดเรตติ้งหรือฟีดแบกหรือไม่ อย่างไร

(6) นโยบายในอนาคตของไทยพีบีเอสที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเป็นอย่างไร

2) ผศ.ศิวินารถ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และผู้อำนวยการ Thai Deaf TV ควบคุมการผลิตรายการใจเท่ากัน ประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่

(1) ที่มาของแนวคิดและรูปแบบรายการใจเท่ากัน

(2) วัตถุประสงค์ของการผลิตรายการใจเท่ากัน

(3) กลุ่มเป้าหมายของรายการใจเท่ากัน เป็นใครบ้าง

(4) ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีอะไรบ้าง และแตกต่างจากรายการทั่วไปหรือไม่ อย่างไร

(5) ได้เปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้รับผิดชอบการผลิตรายการในส่วนใดบ้าง

(6) ข้อดีและข้อเสียในการผลิตรายการโทรทัศน์ร่วมกับคนหูหนวกมีอะไรบ้าง

- (7) พบปัญหาและอุปสรรคใดบ้างในการผลิตรายการใจเท่ากัน
- (8) ปัจจัยใดที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก
- (9) ความคาดหวังหรือแผนงานในอนาคตเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับคน

หูหนวก

3) นางสาวเบญจวรรณ สุพันธ์ทอง ผู้สร้างสรรค์รายการใจเท่ากัน ประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่

- (1) เข้ามาร่วมผลิตรายการใจเท่ากันได้อย่างไร
- (2) เคยมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับคนหูหนวกมาก่อนหรือไม่
- (3) หน้าที่รับผิดชอบในการผลิตรายการใจเท่ากัน มีอะไรบ้าง
- (4) ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีอะไรบ้าง และแตกต่างจากรายการทั่วไปหรือไม่ อย่างไร
- (5) คนหูหนวกมีส่วนร่วมหรือหน้าที่รับผิดชอบอะไรบ้างในการผลิตรายการ
- (6) ข้อดีและข้อเสียในการผลิตรายการโทรทัศน์ร่วมกับคนหูหนวกมีอะไรบ้าง
- (7) พบปัญหาและอุปสรรคใดบ้างในการผลิตรายการใจเท่ากัน
- (8) ปัจจัยใดที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก
- (9) ฝึกแบกรายการเป็นอย่างไรบ้าง
- (10) ความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับรายการสำหรับคนหูหนวกในประเทศไทย

ไทย

4) นายวัชรินทร์ ชาลี พิธีกรคนหูหนวก ประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่

- (1) พบอุปสรรคหรือปัญหาเรื่องการสื่อสารในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง
- (2) เข้ามาร่วมผลิตรายการใจเท่ากันได้อย่างไร
- (3) เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านนิเทศศาสตร์มาก่อนหรือไม่และเรียนรู้จากที่ไหน
- (4) มีหน้าที่รับผิดชอบอะไรและมีส่วนร่วมในการผลิตขั้นตอนใดบ้าง
- (5) การเป็นพิธีกรและการผลิตรายการโทรทัศน์ต้องใช้เวลาฝึกฝนนานไหม
- (6) การทำงานร่วมกับทีมงานคนหูหนวกมีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้าง
- (7) ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตรายการมีอะไรบ้าง
- (8) ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยมี

จำนวนน้อย

(9) อนาคตคิดว่ารายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยจะมีมากขึ้นไหม และคนหูหนวกจะสามารถผลิตรายการโทรทัศน์เองได้หรือไม่

3.4.2 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research)

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน กระบวนการผลิตรายการ และประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน โดยการค้นคว้าข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายการใจเท่ากัน ได้แก่ Proposal รายการ/บทพิธีกรรายการ/เว็บไซต์ของ Thai Deaf TV ผู้ผลิตรายการ และไฟล์วิดีโอรายการใจเท่ากัน จำนวน 13 ตอน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2557 ถึงวันที่ 19 กรกฎาคม 2557 ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- รายการใจเท่ากัน เทป 1 (ตอน น้ำใส ใจเท่ากัน)
- รายการใจเท่ากัน เทป 2 (ตอน หัวใจไร้สารพิษ)
- รายการใจเท่ากัน เทป 3 (ตอน ปั่นกัน ปั่นใจ)
- รายการใจเท่ากัน เทป 4 (ตอน เสียงเพลงบรรเลงใจ)
- รายการใจเท่ากัน เทป 5 (ตอน พาหัวใจไปเที่ยวฟาร์ม)
- รายการใจเท่ากัน เทป 6 (ตอน น้ำใจเมืองจันทร์)
- รายการใจเท่ากัน เทป 7 (ตอน รวมใจให้เป็นทีม)
- รายการใจเท่ากัน เทป 8 (ตอน เชียร์ด้วยพลัง... ฟังด้วยใจ)
- รายการใจเท่ากัน เทป 9 (ตอน กาแฟสด... คั่วบดด้วยใจ)
- รายการใจเท่ากัน เทป 10 (ตอน ความรู้ข้าง... จิตอาสา)
- รายการใจเท่ากัน เทป 11 (ตอน มรดกโลก... มรดกเรา)
- รายการใจเท่ากัน เทป 12 (ตอน สังคม... ปั่น... กำลังใจ)
- รายการใจเท่ากัน เทป 13 (ตอน มนต์เสน่ห์... เมืองปักษ์ใต้)

3.4.3 การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview)

เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ผู้วิจัยพูดคุยสนทนากลุ่มกับผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไป โดยมีล่ามภาษามือเป็นผู้แปลบทสนทนาของผู้ชมคนหูหนวกในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งการสนทนาเป็นไปในลักษณะการรับฟังความคิดเห็นตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งมีวิดีโอรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ให้ผู้เข้าร่วมการสนทนาได้ชม และใช้การบันทึกเสียงและกล้องวิดีโอบันทึกภาพการสนทนา สำหรับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ชมที่เคยดูรายการใจเท่ากัน อย่างน้อย 1 ครั้ง โดยเป็นผู้ชมคนหูหนวก เพศชายและเพศหญิง จำนวน 3 คน และผู้ชมทั่วไปเพศชายและเพศหญิง จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ดังต่อไปนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมคนหูหนวก ได้แก่

- 1) นายเลิศพงศ์ สิมะโกโดย เพศชาย อายุ 19 ปี การศึกษาระดับปวชปี 3
- 2) นายธนวัฒน์ จันตระกูลชัย เพศชาย อายุ 25 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี
- 3) นางสาวดารณี ดิลกพัฒน์มงคล เพศหญิง อายุ 41 ปี การศึกษาระดับ

ปริญญาตรี

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมทั่วไป ได้แก่

- 1) นางสาวสุทธิภรณ์ มาลายุทธศรี เพศหญิง อายุ 17 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 2) นางสาวไอลดา โคธา เพศหญิง อายุ 25 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี
- 3) นายกรมฤค คิมกุล เพศชาย อายุ 35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี

ล่ามภาษามือ ได้แก่ นายกรรชา ธนะพันธุ์ ล่ามภาษามืออิสระ และ ล่ามภาษามือในรายการข่าวทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

คำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

การสนทนารับฟังความคิดเห็นเพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ใช้คำถามดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

(1) ด้านเนื้อหารายการ 1) เนื้อหาน่าสนใจและแตกต่างจากรายการอื่น ๆ 2) เนื้อหาตอบสนองความต้องการ 3) เนื้อหาที่น่าสนใจถูกต้อง เชื่อถือได้ 4) แหกรับเชิญคนหูหนวกและคนหูดีเป็นอย่างไร

(2) ด้านรูปแบบและการนำเสนอรายการ 1) ช่วงเวลาออกอากาศ 2) ความยาวของรายการ 3) จำนวนวันของการออกอากาศ 4) ฉากรายการ 5) กราฟิกรายการ ไตเติ้ล/คำบรรยาย ตัวอักษร ขนาด สี การใช้ภาษา 5) การเล่าเรื่องดำเนินเรื่อง (การตัดต่อ) สามารถเข้าใจได้ง่าย

(3) ด้านคุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการ 1) บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ 2) มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่น่าสนใจ 3) สื่อสารภาษามือได้ถูกต้อง ครบถ้วน เข้าใจง่าย 4) เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เหมาะสม

2) เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ ใจเท่ากัน

(1) ด้านการรับรู้ข่าวสาร ทำให้ได้รับความรู้และข่าวสารที่เป็นประโยชน์

(2) ด้านการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ตนเอง 1) สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ 2) ทำให้สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาระดับความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจ

(3) ด้านการปฏิสัมพันธ์สังคม 1) นำไปสนทนากับบุคคลอื่น 2) ได้ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ขณะรับชมรายการ 3) ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และรู้สึกมีส่วนร่วมในการแก้ไข

(4) ด้านความบันเทิง 1) ความเพลิดเพลินทำให้สามารถผ่อนคลายความเครียด 2) ได้ดูรายการเพื่อใช้เวลาให้หมดไป 3) ได้รับชมรายการและผู้ดำเนินรายการที่ชอบ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนहुหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยการถอดบทสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จากนั้นจึงสรุปใจความสำคัญนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสาร และประมวลการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก

3.6 การนำเสนอข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก ผู้วิจัยใช้การนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่ออธิบายในประเด็นดังนี้

- 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน
- 2) กระบวนการผลิตรายการและประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการโทรทัศน์ใจเท่ากัน
- 3) ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน
- 4) อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตรายการใจเท่ากัน และการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview) ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอโดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 รายการใจเท่ากัน

4.2 ผลการวิจัย ตามปัญหาการนำวิจัย ดังนี้

4.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

4.2.2 กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน

4.2.3 ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

4.1 รายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ผศ.ศิวินารถ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และผู้อำนวยการ Thai Deaf TV สถานีโทรทัศน์ภาษามือเพื่อคนหูหนวก พบว่าเนื่องจากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้าถึงข่าวสารและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมของคนหูหนวก และเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนทั่วไป จึงได้ถอดบทเรียนการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกทางอินเทอร์เน็ตและโทรทัศน์บอกรับสมาชิกในปี พ.ศ. 2553 นำมาพัฒนาเพื่อผลิตรายการภาษามือประเภทรายการสาระประโยชน์ที่มีเนื้อหาครอบคลุมหลากหลาย จนเกิดเป็นรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบรายการแรกสำหรับคนหูหนวก ในปี พ.ศ.2556 เพื่อส่งเสริมการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และกลุ่มเป้าหมายจะต้องเข้าถึงเนื้อหาได้ทั้งคนหูหนวกและคนทั่วไป

จุดเริ่มต้นของการผลิตรายการโทรทัศน์ใจเท่ากัน เกิดจากการได้ทดลองผลิตรายการข่าว ก่อนเป็นอันดับแรกคือ “รายการหัตถภาษานานาข่าว” ในปี พ.ศ. 2553 เผยแพร่รายการผ่านทางอินเทอร์เน็ต จากนั้นจึงได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อบุคคล เพื่อพัฒนาศักยภาพทีมงานผลิตรายการทั้งคนหูหนวกและคนหูดี โดยมีสื่อมวลชนจากที่ต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรและที่ปรึกษา จนทีมงานสามารถผลิตรายการที่มีช่วงต่าง ๆ และเนื้อหาหลากหลายมากขึ้น เช่น ช่วงข่าวกีฬา ช่วงข่าวเทคโนโลยี และช่วงข่าวบันเทิง จนในที่สุดก็สามารถพัฒนาจากการผลิตรายการเดี่ยวมาสู่การเป็นสถานีโทรทัศน์ พร้อมกับเพิ่มรายการให้มีจำนวนและประเภทที่หลากหลายมากขึ้น แต่เนื่องจากเป็นเพียงการทดลองผลิตรายการโทรทัศน์ จึงยังไม่มีระบบการบริหารจัดการ ไม่มีงบประมาณ ไม่มีบุคลากร ไม่มีการแสวงหาองค์ความรู้ และไม่มีการเผยแพร่อย่างเป็นระบบ จนในปี พ.ศ. 2556 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงได้ให้ทุนสนับสนุนเพื่อพัฒนาต้นแบบการทำงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือเพื่อคนหูหนวกอย่างรายการโทรทัศน์ใจเท่ากัน (คิวณรณ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

รายการใจเท่ากัน เป็นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอที่ผสมผสานระหว่างรายการเรียลลิตีและรายการวาไรตี้ โดยพิธีกรดำเนินรายการเป็นคนหูหนวก ให้แขกรับเชิญคนหูหนวกและแขกรับเชิญคนหูดีออกไปปฏิบัติภารกิจหรือเรียนรู้เรื่องราวที่น่าสนใจร่วมกัน นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือ (Sign Language) คำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) และคำบรรยายเป็นอักษร (Caption) เพื่อให้ทุกคนสามารถรับชมร่วมกันได้ ซึ่งในระยะแรกเผยแพร่รายการผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 24 ตอน ตอนละ 45 นาที โดยมีทีมงานคนหูดีและคนหูหนวกผลิตรายการร่วมกัน แบ่งเนื้อหาการออกเป็น 5 ช่วง ดังต่อไปนี้

1) ช่วง “ภารกิจ พิชิตใจ” เรียลลิตีที่ให้ผู้ดำเนินรายการกับคนหูหนวกออกไปทำภารกิจร่วมกัน โดยมีโจทย์ให้ทั้งคู่ออกไปค้นหาเรื่องที่น่าสนใจ ตั้งแต่ศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญผ่านกระบวนการขั้นตอนปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ โดยมีเป้าหมายคือการร่วมมือร่วมใจของคนหูดีกับคนหูหนวกช่วยกันทำภารกิจให้สำเร็จตามที่รายการกำหนด

2) ช่วง “See Sign Song” นำเสนอบทเพลงยอดนิยมผ่านการเล่นดนตรีสดและมีล่ามแปลภาษามือด้วยลีลาที่สอดคล้องกับอารมณ์เพลง พร้อมสอนภาษามือจากเนื้อร้องในบทเพลงให้ผู้ชมได้ฝึกทำไปพร้อม ๆ กัน

3) ช่วง “ชวนมาโชว์” เวทีสำหรับคนหูหนวกที่มีความสามารถพิเศษได้มาแสดงหรือโชว์ผลงานในรายการ ไม่ว่าจะเป็น การเล่น การเต้น หรือโชว์ทักษะความสามารถอื่น ๆ ที่แสดงออกถึงศักยภาพความสามารถของตนเอง พร้อมรับเงินรางวัลจากทางรายการ

4) ช่วง “เปิดตา” เปิดโอกาสให้ผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดี ถามคำถามที่อยากรู้เข้ามาในรายการ จากนั้นทางรายการจะหาคำตอบจากนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านนั้นๆ มาตอบคำถาม พร้อมภาพประกอบและกราฟิกที่สวยงามสร้างความเข้าใจให้ผู้ชม

เพื่อให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีมาตรฐานการผลิตที่ดีขึ้น และสามารถเผยแพร่ออกไปสู่มวลชนได้อย่างกว้างขวาง สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจึงได้เข้าร่วมเป็นผู้ผลิต โดยเป็นความร่วมมือกันระหว่าง Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผลักดันให้เกิดรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบสำหรับคนหูหนวกรายการแรกในประเทศไทย ที่ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปสามารถรับชมร่วมกันได้

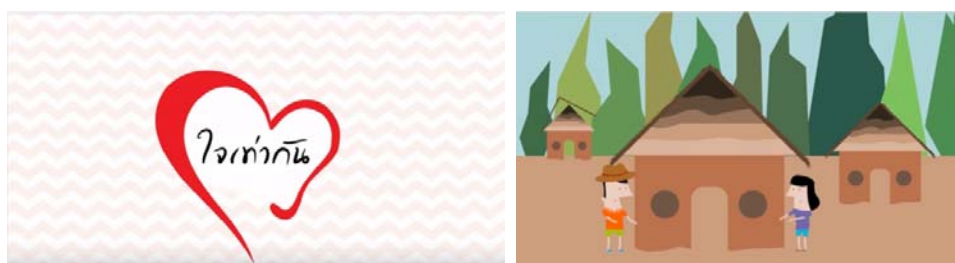
สมัยที่รายการยังออกอากาศทางอินเทอร์เน็ตนั้น โปรดักชันการผลิตจะยังไม่ค่อยมีคุณภาพเท่าที่ควร อย่างเช่น มุมกล้อง เสื้อผ้าพิธีกร และฉากกราฟิก เนื่องจากการบันทึกเทปรายการโทรทัศน์จะถ่ายทำกันในสตูดิโอที่มหาวิทยาลัย ทีมงานก็เป็นจิตอาสา ได้แก่ นักศึกษาและคนทำงานด้านผลิตรายการโทรทัศน์มาช่วยกัน โดยยุคแรกเป็นรายการ On Demand คือขึ้นอยู่กับทีมงาน ถ้ามีเวลาว่างก็มาทำ ใช้เวลาในการผลิตรายการค่อนข้างนาน อย่างเช่น ต้องส่งบทล่วงหน้าให้คนหูหนวกที่เป็นแขกรับเชิญอย่างน้อย 1 วัน จากนั้นจึงทำตามเป้าหมายของรายการคือทำอะไรให้คนหูหนวกผลิตรายการเองได้ ก็ได้มีการจัดอบรมให้คนหูหนวก โดยจัดเอง 2 ครั้ง ร่วมกับ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส 1 ครั้ง และสำนักงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อมาเรียนรู้ปฏิบัติการผลิตโทรทัศน์ให้รู้จักธรรมชาติของทีวี ขั้นตอนการผลิตรายการทั้ง Pre-Production, Post-Production และการเขียนบท (คิวอาร์ถ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

รายการใจเท่ากัน ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 14.30-15.00 น. ตั้งแต่วันเสาร์ที่ 26 เมษายน 2557 ถึงวันเสาร์ที่ 19 กรกฎาคม 2557 จำนวน 13 ตอน ความยาวตอนละ 25 นาที ดำเนินรายการโดยพิธีกรคนหูหนวก “คุณวัชรินทร์ ชาลี” (ต้น) นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือ (Sign Language) คำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) และคำบรรยายเป็นอักษร (Caption) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนหูดีและคนหูหนวกสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความสัมพันธ์อันดี มุ่งเน้นให้ผู้ชมเห็นถึงศักยภาพและความสามารถในหลายๆ ด้านๆ ของคนหูหนวก โดยปรับเปลี่ยนช่วงรายการออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

1) ช่วง “ภารกิจ พิชิตใจ” เป็นช่วงหลักของรายการที่ให้แขกรับเชิญคนหูดีและคนหูหนวกออกไปทำภารกิจที่ทางรายการกำหนดให้สำเร็จ ซึ่งระหว่างการปฏิบัติภารกิจนั้นทั้งคู่

จะต้องพยายามสื่อสารและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ต้องพบเจออุปสรรคหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และช่วยกันแก้ไขปัญหาพร้อมกับเรียนรู้เนื้อหาของภารกิจไปพร้อมกัน ความยาว 20 นาที โดยมีพิธีกรคนहुหนวกคือ “คุณวัชรินทร์ ชาลี”

2) ช่วง “เคล็ดลับสุขภาพ” เป็นช่วงของการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ ได้แก่ เคล็ดลับต่าง ๆ ในการดูแลสุขภาพ และเรื่องใกล้ตัวที่ผู้ชมสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่อ้างอิงมาจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ นำเสนอด้วยภาพและภาพกราฟิกประกอบเพื่อเสริมความน่าสนใจ ความยาว 3-5 นาที โดยมีพิธีกรคนहुหนวกคือ “คุณร่มขวัญ สายทอง”

ภาพที่ 4.1 ไตเติ้ลรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ภาพที่ 4.2 “วัชรินทร์ ชาลี” พิธีกรคนहुหนวกรายการใจเท่ากัน ช่วง “ภารกิจ พิชิตใจ”

ภาพที่ 4.3 “รุ่มขวัญ สายทอง” พิธีกรคนหุณหวกรายการใจเท่ากัน ช่วง “เคล็ดลับสุขภาพ”

ภาพที่ 4.4 รายการใจเท่ากัน ตอน “หัวใจไร้สารพิษ” ออกอากาศ 3 พฤษภาคม 2557

ภาพที่ 4.5 รายการใจเท่ากัน ตอน “ปันกัน ปันใจ” ออกอากาศ 10 พฤษภาคม 2557

4.2 ผลการวิจัย ตามปัญหาคำถามการวิจัย

4.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก พบว่าการผลิตรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส มีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการ ซึ่งผู้อำนวยการผลิต ผู้ผลิตรายการ ผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์รวมถึงทีมงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญ เพื่อเป็นกรอบในการผลิตรายการให้สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน และ 2) ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

4.2.1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการสื่อสารชั้นพื้นฐาน 4 ประการ มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร (Sender) 2) ปัจจัยด้านเนื้อหา/สาร (Message) 3) ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) และ 4) ปัจจัยด้านผู้รับสาร (Receiver)

1) ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร (Sender)

องค์กร หน่วยงาน และบุคลากรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ในฐานะผู้ส่งสารนั้นมีส่วนสำคัญในการผลิตรายการ ซึ่งแต่ละองค์กรต่างก็มีลักษณะ เป้าหมาย รวมทั้งนโยบายที่แตกต่างกันออกไป ย่อมมีผลต่อการผลิตรายการและการทำงานของคนในองค์กรที่แตกต่างกันไปด้วย

จากการสัมภาษณ์พบว่ารายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเป็นการทำงานและความร่วมมือกันระหว่าง Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยได้รับการสนับสนุนจากทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยทั้ง 3 องค์กรนี้ต่างก็อยู่ในฐานะผู้ผลิตสื่อที่มีคุณลักษณะของบุคลากรผู้ผลิตสื่อ เป้าหมายขององค์กร และลักษณะทางวิชาชีพพร้อมกันดังนี้

(1) คุณลักษณะของบุคลากรผู้ผลิตสื่อ

จากการสัมภาษณ์พบว่าการผลิตรายการใจเท่ากัน เป็นการทำงานในระดับ “คณะทำงาน” และ “สถาบัน” ไม่สามารถทำงานได้ในระดับ “ปัจเจกบุคคล” ได้นอกจากจากนี้ยังต้องเป็นความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี ซึ่งได้แก่ คณะทำงานผลิตรายการ Thai Deaf TV จาก คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และคณะทำงานให้คำปรึกษาด้านการผลิตรายการโทรทัศน์จากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเริ่มจากเราค้นพบปัญหาว่าคนหูหนวกมีข้อจำกัดคือ ไวยากรณ์ภาษาแตกต่างจากคนทั่วไป เป็นปัญหาที่ทำให้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ไม่สะดวก เราผลิตสื่อได้ก็นำช่วยให้พวกเขาเปิดรับสื่อได้มากขึ้น ก็เลยเริ่มผลิตรายการสำหรับคนหูหนวกที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยมีนักศึกษาที่มีจิตอาสาและมีเวลาว่างมาช่วยกัน จากที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับคนหูหนวกเลยก็ต้องมาศึกษา ฝึกอบรมกัน จากจิตอาสากลายเป็นความรับผิดชอบ และทีมงานเราก็ไม่เคยผลิตรายการออกอากาศทางโทรทัศน์สาธารณะช่องใหญ่ ๆ ที่มีผู้ชมจำนวนมากก็ต้องได้รับคำปรึกษาและการตรวจสอบมาตรฐานจากทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสก่อนในการทำงานร่วมกัน (ศิวารณ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสตั้งแต่ก่อตั้งมาก็ให้ความสำคัญในเรื่องการเปิดพื้นที่สื่อให้แก่ด้อยโอกาส และผู้พิการในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างหลากหลายอยู่แล้ว สำหรับรายการใจเท่ากัน ถึงแม้ในช่วงแรกจะมีคุณภาพการผลิตที่ไม่ดีเท่าไรนัก แต่เป็นรายการสำหรับคนหูหนวกและทีมงานทุกคนมีความตั้งใจ ไทยพีบีเอสจึงส่งโปรดิวเซอร์ไปทำงานร่วมกัน (นิลิต พูนผล, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2558)

ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีขั้นตอนการผลิตที่แตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป ซึ่งคณะผู้ผลิตรายการจาก Thai Deaf TV เป็นองค์กรที่มีประสบการณ์ในการผลิตรายการเพื่อคนหูหนวก และในช่วงแรกนั้นรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางอินเทอร์เน็ต ผู้ผลิตรายการจาก Thai Deaf TV ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเพื่อออกอากาศทางสถานีระดับชาติที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก จึงต้องได้รับคำปรึกษาจากคณะทำงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งเป็นองค์การที่มีความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อผู้ชมที่มีลักษณะเป็นมวลชน

(2) เป้าหมายขององค์กร

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ต่างก็มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกันนั่นก็คือ การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อเปิดพื้นที่สื่อให้คนหูหนวกสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น โดยไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร หรือการดึงยอดผู้ชมสูงสุด โดยเฉพาะการให้บริการข่าวสาร ความรู้ สารบันเทิง ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สอนต่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นพันธกิจหลักของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะสถาบันสื่อสาธารณะ

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในฐานะสื่อสาธารณะมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารนำเสนอและสะท้อนสิ่งที่ประชาชนสนใจและเป็นประโยชน์สู่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมของประชาชนอยู่แล้ว ซึ่งเรามีแผนงานที่ชัดเจนและร่วมมือกับหลายหน่วยงานในการดำเนินการเพื่อให้กลุ่มคนพิการสามารถรับชมการออกอากาศได้ รวมถึงการเปิดพื้นที่สื่อให้กับกลุ่มคนหูหนวก และเราก็มองว่ารายการใจเท่ากัน ถึงแม้ตอนแรกคุณภาพจะยังไม่ค่อยดีมาก แต่เป็นรายการสำหรับคนหูหนวก ซึ่งทุกคนมีความตั้งใจ ทางสถานีโทรทัศน์ก็เลยส่งโปรดิวเซอร์ลงไปทำงานร่วมกัน (นิสิตพูนผล, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2558)

นอกจากนี้สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เรื่อง การส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์มีบริการเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านเนื้อหาและบริการให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการและคนด้อยโอกาสให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากเนื้อหาและบริการในด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ด้วยเหตุผลดังกล่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจึงได้เข้ามาให้การสนับสนุนรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ใจเท่ากัน โดยเข้ามาเป็นผู้ร่วมผลิตและเปิดโอกาสให้ออกอากาศผ่านทางสถานี

(3) ลักษณะทางวิชาชีพ

จากการสัมภาษณ์พบว่าการผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวกนั้น มีลักษณะที่แตกต่างรวมถึงขั้นตอนในการผลิตที่ซับซ้อนกว่ารายการทั่วไป ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องมีประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ซึ่ง Thai Deaf TV โดยคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ถือเป็นองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีประสบการณ์ด้านการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 โดยได้การค้นคว้าวิจัยโครงการ รวมถึงการอบรมบุคลากรทีมงานทั้งที่เป็นคนหูดีและคนหูหนวกมาโดยตลอด ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและความต้องการของคนหูหนวกที่มีต่อการพัฒนารายการโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังได้สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อผู้ชมที่มีลักษณะเป็นมวลชนมาร่วมผลิตรายการ ทำให้รายการมีคุณภาพและมาตรฐานในการออกอากาศที่วิสาธณะ

การผลิตรายการใจเท่ากันในช่วงแรกทีมงานส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจบจิตอาสาที่ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสื่อโทรทัศน์ ไม่เคยร่วมงานกับคนหูหนวก จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิก ลักษณะนิสัย และข้อจำกัดต่าง ๆ ของคนหูหนวก ทำให้การ

ผลิตรายการต้องใช้เวลานานกว่ารายการทั่วไป ดังนั้นทีมงานคนหูหนวกและคนหูดีจึงต้องมาเรียนรู้ทักษะการผลิตรวมถึงปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้สื่อสารเข้าใจกันและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิวารถ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์พบว่าบุคลากรทั้งคนหูดีและคนหูหนวกที่มีความสนใจหรือความเชี่ยวชาญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากคนหูดีส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาจากมหาวิทยาลัย เมื่อศึกษาจบหลักสูตรก็ไม่ได้เข้าร่วมผลิตรายการอีกต่อไป ส่วนคนหูหนวกที่สนใจมาเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ก็มีข้อจำกัดในด้านไวยากรณ์ภาษาที่แตกต่างจากคนทั่วไป ทำให้มีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร นอกจากนี้คนหูหนวกส่วนใหญ่ไม่สนใจศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ จึงเป็นสาเหตุให้หาคนหูหนวกที่มีศักยภาพในการผลิตรายการโทรทัศน์มาร่วมงานได้ยาก

รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในไทยไม่ค่อยมีใครทำเหมือนที่ต่างประเทศ ทั้งนี้ก็เพราะใช้ทุนเยอะ อุปกรณ์เครื่องมือก็ไม่มี และมีปัญหาในการทำงานคือ คนหูหนวกเรียนน้อย อ่านบทไม่เข้าใจ ต้องเตรียมตัวและซ้อมเยอะมาก ไม่ค่อยมีคนหูหนวกเรียนนิเทศศาสตร์เพราะพวกเขาสนใจเรื่องของปากท้องมากกว่าการผลิตรายการโทรทัศน์ (ศิวารถ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยผู้ส่งสาร (Sender) นับเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญในการผลิตรายการใจเท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก มีผู้ชมกลุ่มเป้าหมายจำนวนไม่มากนัก และการผลิตต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง จึงไม่ได้รับความสนใจจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่คาดหวังเรื่องรายได้และยอดผู้ชมสูงสุด นอกจากนี้การผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวกยังต้องใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตรายการโทรทัศน์รวมทั้งประสบการณ์ในการทำงานกับคนหูหนวก ทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย แต่รายการใจเท่ากัน สามารถผลิตรายการและออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้นั้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อได้แก่ Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งต่างก็เป็นองค์กรที่มีทั้งคุณลักษณะเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันนั่นคือการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อสาธารณะประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีลักษณะวิชาชีพ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการทำงานด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทย

2) ปัจจัยด้านเนื้อหา/สาร (Message)

จากการสัมภาษณ์พบว่า รายการใจเท่ากันมีผู้ชมกลุ่มเป้าหมายหลักคือ คนหูหนวกที่มีข้อจำกัดในการสื่อสาร การรับรู้ และการสื่อความหมาย และมีผู้ชมกลุ่มเป้าหมายรองคือ คนทั่วไปที่เป็นคนหูดี ซึ่งผู้ชมทั้งสองกลุ่มนี้จะต้องสามารถรับชมเนื้อหา รายการร่วมกันได้ ตามวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการที่ต้องการนำเสนอให้เห็นถึงการลดความเหลื่อมล้ำและสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างคนหูหนวกกับคนหูดี

ผู้ผลิตรายการจึงต้องนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นเรื่องราวใกล้ตัว เช่น ภารกิจเรียนรู้การปลูกผักออร์แกนิก ภารกิจการทำผ้าบาติก รวมทั้งนำเสนอด้วยรูปแบบรายการประเภทเรียลลิตีสารคดีที่ให้สาระประโยชน์และความบันเทิง โดยมีนักแสดง นักร้อง หรือเซเลบคนดังในสังคมมาสร้างสีสันให้ชวนติดตาม

การทำรายการโทรทัศน์คนหูหนวกมีข้อจำกัดค่อนข้างเยอะ คือรู้สึกขัดใจคนผลิตรายการ แต่ถ้าเราจะต้องทำเพื่อคนหูหนวก ก็ต้องฟังพวกเขาเป็นสิ่งที่สำคัญคือเนื้อหารายการต้องน่าสนใจ มีคุณภาพ และนำเสนอได้อย่างมีสีสันน่าติดตาม สามารถรับชมได้ทั้งคนหูดี และคนหูหนวก อย่างเช่น การขึ้นตัวหนังสือที่จอโทรทัศน์ คนหูดีสามารถอ่านได้เข้าใจ แต่คนหูหนวกอาจจะอ่านไม่ทันหรืออ่านแล้วไม่เข้าใจทีมงานจึงต้องศึกษารายละเอียดต่างๆ รวมทั้งต้องทำการวิจัยด้วย เพื่อปรับรูปแบบและเนื้อหารายการให้เหมาะสมกับคนหูหนวก เช่น เนื้อหาต้องย่อยเยอะ เพราะคนหูหนวกไม่เข้าใจ การตัดต่อเนื้อหารายการก็ต้องระวัง สวิทซ์ภาพเปลี่ยนมุมกล้องไม่ได้ ต้องเล่าให้จบก่อน จากต้องใช้สีพื้น สีทึบ และเรียบ คนทั่วไปดูบ้างไม่ดูบ้างก็ได้ แต่คนหูหนวกต้องจ้องทีวีตลอด หันไปทางอื่นไม่ได้ สีสด มีลาย จะลายตามาก และรบกวนสายตาคนหูหนวกรู้สึกไม่โอเค (ศิวินารถ หงส์ ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

นอกจากนี้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกยังต้องใช้เทคนิคในการนำเสนอที่หลากหลายและแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป โดยมีการปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะของคนหูหนวก อย่างเช่น การใช้ภาษามือและการใช้คำบรรยายแทนเสียง (Caption) สำหรับผู้ชมคนหูหนวก รวมถึงการพากย์เสียงบรรยายสำหรับผู้ชมทั่วไป ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยให้ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปสามารถรับชมเนื้อหารายการร่วมกันได้ รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงโครงสร้างรายการ การตัดต่อลำดับเนื้อหา พิธีกร และฉากในรายการ เนื่องจากคนหูหนวกไม่ได้ยินเสียงจำเป็นต้องรับชมเนื้อหาผ่านทางภาพและตัวหนังสือคำบรรยาย ทำให้การตัดต่อดำเนินเรื่องแบบสลับไปมา อาจทำให้คนหูหนวกไม่เข้าใจเนื้อหารายการ หรือฉากที่มีสีสดหรือเข้มก็อาจไปรบกวนสายตาของผู้ชมคนหูหนวก เพราะคนหูหนวกต้องรับชมภาพไปพร้อมๆ กับการอ่านคำบรรยายไปด้วย ซึ่งเทคนิคในการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นภายใต้ข้อจำกัด

เหล่านี้ อาจทำให้ผู้ชมทั่วไปรู้สึกว่รายการไม่น่าสนใจติดตามชมเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเนื้อหาและรูปแบบรายการในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก

3) ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel)

จากการสัมภาษณ์พบว่า รายการใจเท่ากัน เป็นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบรายการแรกสำหรับคนหูหนวกที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี และยังเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการด้วย แต่เนื่องจากคนหูหนวกมีข้อจำกัดในด้านการสื่อสารคือไม่สามารถใช้คำพูดอธิบายออกมาได้ รวมทั้งยังใช้ไวยากรณ์ในการพูด เขียน และอ่านภาษาไทยได้ไม่ค่อยดีนัก จึงจำเป็นต้องใช้การสื่อสารวิธีอื่นๆ เพื่อบอกสิ่งที่ต้องการจะถ่ายทอดให้กับผู้อื่นรับรู้ ดังนั้นการผลิตรายการใจเท่ากัน จึงได้แบ่งช่องทางการสื่อสารออกเป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้

(1) ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตกับผู้ชม

จากการสัมภาษณ์พบว่า เนื่องจากในช่วงแรกของการผลิตรายการทาง Thai Deaf TV ยังมีงบประมาณและบุคลากรที่จำกัด รายการใจเท่ากันจึงใช้การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้ชม โดยมีผู้ชมกลุ่มเป้าหมายคือคนหูหนวกซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก และรายการยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก จนกระทั่งรายการได้เปลี่ยนช่องทางการสื่อสารมาออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งเป็นโทรทัศน์สาธารณะที่ผู้ชมมีลักษณะเป็นมวลชน (Mass) รายการใจเท่ากัน รายการจึงเป็นที่รู้จักและมีผู้ชมติดตามจำนวนเพิ่มมากขึ้น

จากรายการทางอินเทอร์เน็ตพอมารายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่ออกอากาศทางฟรีทีวีที่ทุกคนรับชมได้ พวกเราจึงจำเป็นต้องใช้มืออาชีพในวงการโทรทัศน์มาผลิตรายการ เพื่อให้มีคุณภาพรายการผ่านมาตรฐานเหมือนรายการปกติทั่วไปของทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทำให้ต้องใช้เวลานานมากและมีความยากลำบาก ตอนแรกกลัวว่าออกทีวีสาธารณะแล้วจะไม่มีคนดู แต่ทางไทยพีบีเอสแจ้งว่ามีคนดูสามแสนกว่าก็โอเค ถือเป็นการเริ่มต้นที่ดีเพราะรายการอ่อนบ้ายสองแข่งกับช่องหลักลำบากอยู่แล้ว ส่วนพีตแบกตอบรับดีมากคนหูหนวกดูเพราะรู้จักเราอยู่แล้ว แต่คนหูดีมารู้จักเพราะตามดาราเซเลบ ทำให้คนรู้จักมากขึ้น ก็เป็นเป้าหมายหนึ่งคือหลอกคนหูดีให้มาดูว่า คนหูหนวกก็มีศักยภาพทำได้ (ศิวารถ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

นอกจากนี้รายการใจเท่ากัน ยังสามารถรับชมย้อนหลังได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นอีกหนึ่งช่องทางการสื่อสาร ทั้งนี้ก็เพื่อตอบรับพฤติกรรมของผู้ชมหรือผู้รับสารในปัจจุบันที่ไม่ได้รับชมรายการต่าง ๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว

กล่าวโดยสรุป ช่องทางการสื่อสารนับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการผลิตรายการใจเท่ากัน โดยจากเดิมที่เคยเผยแพร่รายการทางอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารมาเป็นออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นฟรีทีวีนั้น ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการ รวมทั้งการผลิตรายการให้มีมาตรฐานและคุณภาพเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ชมมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารนี้ทำให้รายการเป็นที่รู้จักมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ชมทั้งสองกลุ่มได้เรียนรู้ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน

(2) ช่องทางการสื่อสารระหว่างทีมงานรายการคนहुดีและคนहुหนวกการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานผู้ผลิตรายการคนहुดีและคนहुหนวก พบว่า เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการสื่อสารของคนहुหนวกนั้น ทำให้ทีมงานผู้ผลิตรายการต้องใช้ช่องทางการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารกันให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ก) การเขียนหนังสือ เป็นช่องทางการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วสำหรับทีมงานผู้ผลิตรายการคนहुดี แต่เนื่องจากคนहुหนวกส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่สูงนัก รวมทั้งมีการใช้ไวยากรณ์ภาษาไทยที่แตกต่างจากคนทั่วไป อย่างเช่น การเรียงคำ การเรียงประโยค รวมทั้งรู้จักคำศัพท์ค่อนข้างน้อย จึงทำให้คนहुหนวกพูดอ่านเขียนภาษาไทยไม่ค่อย การสื่อสารติดขัดและเข้าใจยาก

ข) ภาษามือธรรมชาติ เป็นช่องทางการสื่อสารที่ใช้วิธีการอ่านปากและดูจากลักษณะท่าทางที่แสดงออก ซึ่งส่วนใหญ่สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยธรรมชาติของมนุษย์

ค) ลามภาษามือ เป็นช่องทางการสื่อสารที่คนहुหนวกสามารถเข้าใจได้ดีและถูกต้อง เนื่องจากบ่อยครั้งพบว่าในขณะที่ทำงานการใช้ภาษามือธรรมชาติเพื่อสื่อสารกันระหว่างทีมงานคนहुดีและคนहुหนวกมักเกิดความเข้าใจผิดและคลาดเคลื่อนได้ อย่างไรก็ตามการสื่อสารโดยใช้ลามภาษามือก็พบปัญหาเช่นกัน เนื่องจากภาษามือแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน ในประเทศไทยแต่ละภาคก็ไม่เหมือนกัน ทำให้บางครั้งสื่อสารผิดพลาดเข้าใจไม่ตรงกันได้

อุปสรรคใหญ่ในการทำงานคือการสื่อสารระหว่างกัน เรื่องของภาษาต้องใช้ลามภาษามือช่วยอธิบาย หรือบางครั้งคนहुหนวกไม่เข้าใจการสื่อสารของทีมงาน อย่างเช่น ทีมงานหัวเราะ อาจทำให้พิธีกรคนहुหนวกไม่มีสมาธิและรู้สึกวิตกกังวลได้ว่าทีมงานกำลังหัวเราะเรื่องอะไร เกี่ยวกับตัวเขาหรือไม่ เพราะคนहुหนวกบางคนจะคิดมาก รู้สึกวิตกกังวลง่ายและขี้สงสัย (เบญจวรรณ สุพันธ์, 22 ธันวาคม 2558)

4) ปัจจัยด้านผู้รับสาร (Receiver)

จากการสัมภาษณ์พบว่า รายการใจเท่ากันเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชมหรือผู้รับสารเฉพาะกลุ่มที่มีจำนวนน้อยในสังคม มีข้อจำกัดในด้านการเปิดรับสื่อและการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็น ด้านสภาพร่างกาย ไวยากรณ์ในการอ่านและเขียนภาษาไทยที่แตกต่างจากคนปกติ และต้องสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการใช้ล่ามภาษามือ แต่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีที่กลุ่มผู้ชมมีลักษณะของความเป็น “มวลชน” ทำให้รายการใจเท่ากัน มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายหรือผู้รับสารที่เปิดกว้างมากขึ้น คือมีกลุ่มผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดี รายการจึงต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาและรูปแบบในการผลิตรายการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมทั้งสองกลุ่ม โดยมีล่ามภาษามือเต็มจอสำหรับผู้ชมคนหูหนวก มีคำบรรยายและเสียงพากย์สำหรับผู้ชมคนหูดี นอกจากนี้ยังพบว่าคนหูหนวกมีความต้องการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ทั้งในด้านข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิง ไม่แตกต่างจากผู้ชมทั่วไป

รายการคนหูหนวกมีน้อย เพราะสังคมไม่ทราบข้อจำกัดของคนหูหนวก พวกเขาเป็นกลุ่มคนที่มีสิทธิมีเสียงในสังคมน้อย เพราะคนพิการอื่นพูดได้ แต่เค้าพูดไม่ได้ จากจุดเริ่มต้นนี้คือเราอยากให้มีรายการที่คนหูหนวกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เราจึงผลิตรายการที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของคนหูหนวก อย่างที่เราเห็นมีจอล่ามมูมจอลเฉพาะแค่รายการข่าว ก็คนหูดีคิดเอาเอง เพราะจากการวิจัยและพัฒนารายการมาอย่างต่อเนื่องทำให้รู้ว่าคนหูหนวกไม่ได้อยากดูแต่ข่าว อยากดูอย่างอื่นบ้างต้องการความบันเทิง (ศิวารถ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ชมคนสำคัญที่จะตัดสินใจตัดสินใจเลือกชมคือผู้ชมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนหูหนวก ซึ่งหากคนหูหนวกเปิดรับชมแล้วแสดงความเห็นให้ผู้ผลิตรายการได้ทราบว่าการนำเสนอรายการนั้นตรงกับความต้องการของผู้ชมคนหูหนวกหรือไม่ ก็จะเป็นการช่วยให้รายการพัฒนาการนำเสนอได้มากขึ้น สร้างโอกาสให้คนหูหนวกมากขึ้น ดังนั้นปัจจัยด้านผู้รับสารที่เป็นผู้ชมจึงมีผลต่อการผลิตรายการเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่จะกำหนดเนื้อหาและรูปแบบรายการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

4.2.1.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาพบว่า นอกจากปัจจัยภายในที่มีส่วนสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกแล้ว ยังพบว่ามีปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อกระบวนการผลิตและพัฒนารายการ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม 3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และ 4) ปัจจัยด้านกฎหมาย

1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยเศรษฐกิจและงบประมาณนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย เนื่องจากการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวกนั้น มีค่าใช้จ่ายในการผลิตค่อนข้างสูง อาทิ ค่าจ้างล่ามภาษามือ ค่าผลิตแคปชั่นคำบรรยาย ค่าใช้จ่ายในการถ่ายทำที่ต้องใช้เวลานานกว่ารายการโทรทัศน์ทั่วไป แต่ผู้ผลิตรายการส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับกำไรหรือเม็ดเงินจากสปอนเซอร์ผู้สนับสนุนรายการ ทั้งนี้ก็เพราะผู้ชมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนหูหนวกนั้น เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีจำนวนไม่มากนัก และส่วนใหญ่มีฐานะยากจนที่ให้ความสนใจในเรื่องของการประกอบอาชีพมากกว่าการบริโภคสื่อ นอกจากนี้คนหูหนวกยังไม่ใช้กลุ่มเป้าหมายหลักที่จะมีกำลังมาซื้อสินค้าและบริการที่โฆษณาหรือเป็นสปอนเซอร์ในสื่อโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการและสปอนเซอร์ผู้ให้การสนับสนุนส่วนใหญ่จึงไม่ให้ความสนใจที่จะผลิตรายการโทรทัศน์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนหูหนวก เพราะไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนผลิตรายการ

สำหรับรายการใจเท่ากัน สามารถผลิตและออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี โดยที่มีคุณภาพและมาตรฐานไม่แตกต่างจากรายการปกติทั่วไป ทั้งนี้ก็เพราะผู้ผลิตรายการอย่าง Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ต้องการผลิตรายการเพื่อสนองต่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่มุ่งหวังแสวงหาผลกำไร หรือไม่คำนึงถึงเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยงบประมาณที่ได้รับสามารถนำมาจัดซื้ออุปกรณ์ในการถ่ายทำและตัดต่อที่ทันสมัยได้ รวมถึงยังเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ไม่ว่าจะเป็น ค่าเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ หรือเชิญดารานักแสดงมาร่วมเป็นแขกรับเชิญในรายการ

การผลิตรายการโทรทัศน์เรื่องเงินและสปอนเซอร์อาจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับฟรีทีวี แต่ไทยพีบีเอสไม่มีปัญหา เนื่องจากได้รับงบประมาณจากรัฐบาลในส่วนนี้อยู่แล้ว ซึ่งถ้ามีงบมากก็สามารถไปถ่ายทำต่างจังหวัดไกลๆ สร้างสรรค์เนื้อหาที่แปลกใหม่หลากหลาย ทำให้รายการโทรทัศน์โดยเฉพาะรายการสำหรับคนพิการในประเทศไทยเกิดการพัฒนา (นิลิต พูนผล, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2558)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมีส่วนช่วยให้รายการสามารถพัฒนาสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่แปลกใหม่น่าติดตามชมมากขึ้น สามารถที่จะตอบโจทย์ผู้ชมได้ทั้งกลุ่มคนหูหนวกและคนหูดีทั่วไป

2) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์พบว่า คนในสังคมไทยส่วนใหญ่รวมทั้งผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวก ไม่ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของคนหูหนวกในการเปิดรับและเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็น ข้อจำกัดในเรื่องของสภาพร่างกาย การศึกษา การใช้ภาษา และวัฒนธรรมการสื่อสารของคนหูหนวก รวมทั้งยังไม่ตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งทางด้านฐานะและสุขภาพของคนพิการ จึงทำให้คนพิการอย่างคนหูหนวกถูกละเลยสิทธิในการเข้าถึงบริการด้านต่าง ๆ ในสังคม รวมไปถึงการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ สังคมไทยยังมีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนหูหนวก โดยมองว่าคนหูหนวกเป็นผู้พิการไร้ความสามารถ ซึ่งคนหูหนวกต้องการให้สังคมรับรู้และเข้าใจว่าคนหูหนวกนั้นเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีศักยภาพ ไม่เป็นภาระของสังคมและสามารถพึ่งตนเองได้

ปัจจุบันยังมีผู้ชมอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มน้อย รู้สึกว่าคาถาที่ต้องมีล่ามภาษามือที่มุมจอและไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมีตัวหนังสืออธิบายเยอะแยะ ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปไม่ทราบว่าคนหูหนวกมีข้อจำกัดในเรื่องการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็น การส่งสารหรือการรับสาร ทำให้คนทั่วไปคิดเองว่าส่งสารแบบนี้ไป คนหูหนวกก็รับรู้และเข้าใจได้ เหมือนกับที่ทีมงานไทยพีบีเอสในช่วงแรก ๆ ที่ไม่ทราบข้อจำกัดเหล่านี้เช่นกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคนหูหนวกไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่สื่อสารไป อันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ ดังนั้นคนในสังคมจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจซึ่งกันและกันให้มากขึ้น (นิสิต พูนผล, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2558)

ปัจจัยดังกล่าวทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย รวมทั้งมีเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก ดังนั้นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวกให้แก่คนทั่วไปในสังคมก่อน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดการยอมรับว่าโทรทัศน์เป็นสื่อของทุกคนรวมไปถึงคนหูหนวกที่มีสิทธิเข้าถึงและรับชมสื่อโทรทัศน์เหมือนคนทั่วไป

3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

จากการสัมภาษณ์พบว่าเทคโนโลยีในทีวีดิจิตอลนับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนพิการรวมถึงคนหูหนวกสามารถรับชมโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการมีแคปชั่นคำบรรยาย (Closed Caption) ที่คนหูหนวกและคนหูตึงสามารถเลือกกดเปิด-ปิดได้ตามความต้องการ Closed Caption (CC) คือบริการคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด สามารถเปิดหรือปิดคำบรรยายที่แสดงผลบนหน้าจอได้ ถ้าหากว่าต้องการหรือไม่ต้องการคำบรรยายนั้น ซึ่ง

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสก็ได้ดำเนินการติดตั้งและทดลองใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บริการคำบรรยายภาพ Closed Caption ในปี พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ยังพบว่าวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป โดยนอกจากจะเปิดรับสื่อโทรทัศน์แล้ว ผู้ชมยังนิยมเลือกเปิดรับสื่อโซเชียลมีเดียซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ อย่างเช่น อินเทอร์เน็ตหรือโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ยูทูบหรือเฟสบุค เป็นอีกหนึ่งช่องทางการในการรับชมรายการโทรทัศน์อีกด้วย

ต้องยอมรับว่าไลฟ์สไตล์ของคนไทยเปลี่ยนไปไม่ค่อยติดตามดูโทรทัศน์ ส่วนใหญ่จะดูผ่านโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต และไม่ค่อยมีเวลามาติดตามรายการที่ตนเองสนใจแบบจริงจัง เพราะต้องออกไปทำงานหรือติดธุระ ก็จะมาเปิดรับชมย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ต คนหนุ่มสาวก็เช่นกัน นิยมดูรายการผ่านอินเทอร์เน็ต และก็พูดคุยกันผ่านเฟซบุ๊ก (เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2558)

จะเห็นได้ว่าถึงแม้รายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นทีวีสาธารณะและมีผู้ชมติดตามเป็นจำนวนมาก แต่บางครั้งผู้ชมก็ยังไม่สามารถรับชมได้ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาออกอากาศ ซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ สามารถเข้ามาช่วยเพิ่มช่องทางการรับสื่อให้กับผู้ชมได้ อย่างเช่น การรับชมรายการผ่านอินเทอร์เน็ตย้อนหลัง ดังนั้นเทคโนโลยีจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คนหนุ่มสาวสามารถเข้าถึงรายการได้มากขึ้น

4) ปัจจัยด้านกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์พบว่า ข้อกำหนดและกฎหมายต่าง ๆ ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนพิการเพิ่มมากขึ้น รวมถึงรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทั้งนี้เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเป็นสื่อสาธารณะที่อยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาคและหลากหลาย รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือคนด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป โดยได้กำหนดตัวชี้วัดว่า ต้องมีแผนสนับสนุนให้ประชาชนได้รับบริการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์อย่างทั่วถึงภายใน 1 ปี และครอบคลุมพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ที่สื่อเข้าถึงได้ มีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 99 ภายใน 5 ปี

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะสื่อสาธารณะก็ปฏิบัติตามกสทช. มาตลอดอย่างเช่น มาตรการบังคับให้ผู้รับใบอนุญาตฯ ดำเนินการบริการตามสัดส่วนที่กำหนดในรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ที่ต้องจัดให้มีล่ามภาษามือต้องไม่น้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน บริการคำบรรยายแทนเสียงต้องไม่น้อยกว่า 180 นาทีต่อวัน และบริการเสียงบรรยายภาพต้องไม่น้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน นี่ก็เป็นตัวอย่างที่ทำเพื่อคนพิการตามนโยบายของกสทช. ซึ่งเรายังมีโครงการรายการโทรทัศน์สำหรับคนพิการอื่น ๆ อีก (นิสิต พูนผล, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2558)

นอกจากกฎหมายข้อบังคับดังกล่าวแล้ว ยังมีมาตรการส่งเสริมคือ หากผู้รับใบอนุญาตฯ ดำเนินการมากกว่ามาตรฐาน ก็มีสิทธิที่จะยื่นขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนาฯ ซึ่งถ้าหากผู้รับใบอนุญาตฯ ไม่ดำเนินการตามประกาศต้องระวางโทษปรับทางปกครองชั้น 2 คือ หักหมื่นบาท แต่ไม่เกินห้าแสนบาท ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 โดยกฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของ กสทช. จำเป็นต้องมีรายการโทรทัศน์สำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งทางสถานีฯ เล็งเห็นว่ารายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกอย่างเช่น ใจเท่ากัน เป็นรายการที่ตรงกับข้อกำหนดกฎหมายและยังมีประโยชน์ต่อสังคมด้วย จึงได้เข้ามาร่วมผลิตรายการและนำมาออกอากาศทางสถานี

4.2.2 กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน

รายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือเพื่อคนหูหนวกที่มีลักษณะเฉพาะหลายประการแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบ เนื้อหา และเทคนิคการนำเสนอ ซึ่งต้องใช้บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวกและการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตอีกด้วย ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ซึ่งได้แก่ ทีมงานผู้ผลิตรายการจาก Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และทีมงานคนหูหนวก ได้แก่ พิธีกรคนหูหนวก ซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการใจเท่ากัน เพื่อศึกษาถึงกระบวนการผลิตรายการในแต่ละขั้นตอนว่ามีความแตกต่างจากรายการปกติทั่วไปอย่างไร และศึกษาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในกระบวนการผลิตรายการว่ามีส่วนสำคัญอย่างไรบ้างในการสร้างสรรค์และพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก

4.2.2.1 กระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน

จากการสัมภาษณ์พบว่าขั้นตอนกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planing) 2) ขั้นตอนเตรียมการผลิต (Set up and Rehearsal) 3) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production) 4) ขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Post-Production)

1) ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planing) เนื่องจากคนหูหนวกมีข้อจำกัดในการรับสื่อ การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกจึงแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป ทีมงานผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและค้นคว้าวิจัยเพื่อทำความเข้าใจความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวกในทุกมิติ รวมทั้งยังมีการทดลองผลิตรายการต้นแบบร่วมกับคนหูหนวกเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การผลิตรายการสำเร็จลุล่วงไปได้ อย่างสะดวกรวดเร็วและตรงกับความต้องการของคนหูหนวก โดยการวางแผนการผลิตรายการใจเท่ากัน ประกอบด้วย 1) กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการผลิตรายการ 2) การวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย 3) การจัดทำงบประมาณ 4) การค้นคว้าหาข้อมูล 5) การกำหนดวิธีในการผลิตรายการ 6) การเขียนโครงสร้างรายการและบทโทรทัศน์ และ 7) การประชุมทีมงานผลิตรายการ

(1) กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการผลิตรายการ

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผศ.ศิวณรณ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการใจเท่ากัน โดยจุดเริ่มต้นเกิดจากการได้มีโอกาสไปร่วมงานกับมูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนหูหนวกไทย ทำให้ได้รับรู้และทราบถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของคนหูหนวก โดยเฉพาะเรื่องการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นไวยากรณ์ภาษาที่ใช้แตกต่างจากคนทั่วไป วิธีการเรียงคำไม่เหมือนภาษาทั่วไป มีคำเชื่อม คำศัพท์ คำพิเศษ คำขยาย และคำแสดงน้อย ทำให้คนหูหนวกไม่เข้าใจคำศัพท์เฉพาะทางหรือคำวิเศษณ์ต่าง ๆ เช่น โรคอีโบล่า ยิ่งใหญ่มโหฬาร เป็นต้น จึงทำให้คนหูหนวกประสบปัญหาในการเปิดรับสื่อทั้ง หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์ ที่สำคัญในประเทศไทยผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกจำนวนน้อย จึงได้ริเริ่มจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ Thai Deaf TV ขึ้น เพื่อผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ได้แก่ รายการ Deaf Channel รายการหัตถภาษานานาข้าว และพัฒนามาเป็นรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบสำหรับคนหูหนวกเพื่อให้คนหูหนวกได้มีโอกาสในการเข้าถึงสื่อเพิ่มมากขึ้น และสร้างความเท่าเทียมในการรับข้อมูลข่าวสาร

เป้าหมายของรายการใจเท่ากัน คือ ต้องการทำให้เห็นว่าคนหูหนวกสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้ จะไม่มีล้ามในใจ เพื่อให้รู้ว่าไม่จำเป็นต้องมีล้าม ใช้ภาษามือธรรมชาติ การอ่านปาก การเขียน ทำภาษามือ คนทั่วไปก็สามารถเข้าใจความหมายได้ นอกจากนี้ยัง

แทรกแนวคิดให้คนทั่วไปรู้ว่าคนหูหนวกเองก็มีศักยภาพ (ศิวารณ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

นอกจากนี้ยังได้คุณสุวิทย์ สาสนพิจิตร ผู้อำนวยการสำนักรายการจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในฐานะผู้ร่วมผลิตรายการมาร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมายของสถานี ซึ่งวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการใจเท่ากัน มีดังนี้ 1) เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติการใช้ชีวิตอยู่ร่วมสังคมเดียวกันอย่างสร้างสรรค์ 2) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมระหว่างคนหูหนวกกับคนทั่วไป 3) เพื่อการเข้าถึงสาร สาระ ข้อมูล ของคนหูหนวก และ 4) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความสามารถของคนหูหนวกเพิ่มขึ้น

(2) การวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลังจาก สถานีโทรทัศน์ Thai Deaf TV ได้ทำการศึกษาวิจัยและทดลองผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกซึ่งเป็นผู้ชมกลุ่มเป้าหมายคนหูหนวกถือเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมไทยที่ถูกมองข้ามและมีข้อจำกัดในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ โดยมีสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่คนหูหนวกสามารถเปิดรับได้ง่ายที่สุด แต่ก็ยังพบข้อจำกัดอีกหลายประการ เช่น จอสามในโทรทัศน์มีเพียงวันละ 1 ชั่วโมง และมีขนาดเล็ก ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนหูหนวกที่อยากให้มีรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ

ดังนั้นก่อนที่จะผลิตรายการใจเท่ากัน ทีมงานจึงได้ประชุมร่วมกับตัวแทนของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพื่อวางแผนปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสร้างความเท่าเทียมทางสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี จึงได้กำหนดให้รายการใจเท่ากัน เป็นรายการที่มีกลุ่มผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดี ผู้ชมทุกคนสามารถเข้าถึงได้ดูได้และอยากดู นำเสนอรูปแบบรายการด้วยการให้คนหูหนวกและคนหูดีไปทำภารกิจร่วมกัน โดยมีศิลปินดารามาร่วมสร้างสีสันความสนุกให้รายการน่าติดตามชมมากขึ้น

ตอนที่นำรายการใจเท่ากันไปคุยร่วมกับไทยพีบีเอส เค้าก็ให้เลือกช่วงที่ชอบจากตอนที่ออนแอร์ทางอินเทอร์เน็ตมาทำก็เลยเลือกการทำภารกิจร่วมกัน ซึ่งตรงกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมายของรายการนี้ คือ 1) ทำให้เห็นว่าคนหูดีหูหนวกใช้ชีวิตร่วมกันได้ โดยจะไม่มีล่ามในจอ เพื่อให้รู้ว่าไม่จำเป็นต้องมีล่าม ใช้ภาษามือธรรมชาติ การอ่านปาก การเขียน ทำภาษามือทำไปเถอะ คนเข้าใจ เจอคนหูหนวกไม่ต้องกลัวว่าจะคุยไม่รู้เรื่อง 2) แทรกให้เห็นว่าคนหูหนวกมีศักยภาพในหลาย ๆ เรื่องที่คนทั่วไปไม่ทราบมาก่อน เช่น การทำพลอย ซึ่งคนหูหนวกทำได้ดีเพราะคนหูหนวกมีสมาธิ ทนเสียงดังได้ไม่ต้องปิดหู หรือ คนหูหนวกก็เล่นฟุตบอลทีมชาติได้ (ศิวารณ หงส์ประยูร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2558)

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนนั้นจะมีผลกับเนื้อหาและรูปแบบรายการ กล่าวคือ ภาษามือแบบเต็มจอสามารถสื่อสารกับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายคนหูหนวกได้, คำบรรยายแทนเสียงช่วยเสริมให้คนหูหนวกที่อาจจะไม่เข้าใจภาษามือและผู้ชมทั่วไปที่เป็นคนหูดีสามารถเข้าใจเนื้อหา และการพากย์เสียงแทนสิ่งที่พิธีกรหูหนวกสื่อสารผ่านภาษามือก็จะช่วยให้ผู้ชมคนหูดีสนใจรับชมและเข้าใจเนื้อหารายการมากขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจร่วมกันในสังคม

(3) การจัดทำงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดทำแหล่งงบประมาณเป็นขั้นตอนกระบวนการผลิตที่สำคัญในการวางแผนผลิตรายการใจเท่ากัน โดยเริ่มต้นจากการเป็นรายการที่ออกอากาศทางอินเทอร์เน็ต ผลิตรายการโดยจิตอาสาและนักศึกษาด้วยงบประมาณของทางมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ซึ่งยังมีงบประมาณในการผลิตรายการค่อนข้างน้อยทำให้โปรดักชันการผลิตยังไม่ค่อยดีนัก จึงต้องหาภาคีเครือข่ายมาช่วยเหลือในการทำงาน เช่น มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนหูหนวกไทยและวิทยาลัยราชสุดา ในการจัดทำล่ามภาษามือมาร่วมงาน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการจ้างล่ามภาษามือมีค่าใช้จ่ายสูง จนกระทั่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และความร่วมมือจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จึงทำให้รายการใจเท่ากัน สามารถพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบรายการให้ดูน่าสนใจมากขึ้น ด้วยการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือในการถ่ายทำผลิตรายการเพิ่มเติม หรือการว่าจ้างพนักงานมืออาชีพที่เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มาร่วมงานแทนนักศึกษาจิตอาสา

(4) การค้นคว้าหาข้อมูล

จากการสัมภาษณ์พบว่า การศึกษาหาข้อมูลเพื่อวางแผนผลิตรายการนั้น ผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์คือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบจะต้องศึกษาหาข้อมูลเพื่อนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวแต่ละช่วงในรายการ รวมทั้งติดต่อขอรับเชิญเพื่อมาร่วมรายการ ซึ่งเนื้อหาที่จะมานำเสนอนั้นจะต้องเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนเกินไปสามารถรับชมร่วมกันได้ทั้งคนหูหนวกและคนหูดี โดยแบ่งได้ดังนี้ 1) เนื้อหาข้อมูลมาจากงานวิจัยค้นคว้า งานสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การทำโฟกัสกรุ๊ปและการประชุมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนหูหนวก เพื่อศึกษาถึงความต้องการ ข้อจำกัด รวมทั้งความสามารถในการเปิดรับสื่อของคนหูหนวก เพื่อนำมาปรับใช้ในการผลิตเนื้อหาและรูปแบบรายการให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของคนหูหนวก 2) ทีมงานหาข้อมูลจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต เพื่อเตรียมรายชื่อขอรับเชิญที่จะมาร่วมรายการ ได้แก่ ดารา นักร้อง คนดังในสังคม และ คนหูหนวก รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ที่ต้องการให้คนหูหนวกและคนหูดีไปทำร่วมกัน โดยมีคุณวัชรินทร์

พิธีกรคนหูหนวกให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลในการติดต่อและหาแขกรับเชิญคนหูหนวกมาร่วมรายการ

ช่วงภารกิจต่าง ๆ ในรายการ จะมีทีมงานคนหูดีเป็นคนคิดเนื้อหา ส่วนคนหูหนวกได้มาร่วมเกือบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประชุม อย่างเช่น พัตน์ พิธีกรคนหูหนวกจะมีแฟนคลับและเครือข่ายที่สามารถติดต่อหาแขกรับเชิญคนหูหนวกมาออกอากาศได้เยอะมาก ทีมงานรายการก็ต้องหาแขกรับเชิญคนหูดีมาลิสต์กับแขกรับเชิญของพัตน์ให้ได้ ส่วนพิธีกรหญิงอีกคนก็ช่วยทีมงานได้เยอะเช่นกัน อย่างเช่น เรื่องข้อมูลสุขภาพและความสวยงามมาแบ่งปันในรายการ (เบญจวรรณ สุพันธ์, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2558)

ในขั้นตอนวางแผนการผลิตนั้นหลาย ๆ ครั้งพบว่าการค้นคว้าหาข้อมูลมาเสนอในรายการ โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับคนหูหนวกและการติดต่อแขกรับเชิญคนหูหนวกมาร่วมรายการ การได้รับคำแนะนำและการช่วยเหลือจากพิธีกรคนหูหนวกจะช่วยให้ทีมงานสามารถทำงานได้รวดเร็วมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากคุณวัชรินทร์รู้จักชุมชนและเครือข่ายคนหูหนวกที่ติดต่อพูดคุยและส่งข่าวสารข้อมูลระหว่างกันมากกว่าทีมงานคนหูดี

(5) การกำหนดวิธีในการผลิตรายการ/การเขียนโครงสร้างรายการและบทโทรทัศน์

จากการสัมภาษณ์พบว่า Thai Deaf TV ได้กำหนดโครงสร้างรายการให้มีลักษณะที่แยกเนื้อหาออกเป็น 2 ช่วงอย่างชัดเจน ได้แก่ ช่วง “ภารกิจ พิสดใจ” นำเสนอเรื่องราวภารกิจของแขกรับเชิญ และ ช่วง “เคล็ดลับสุขภาพ” นำเสนอเรื่องราวการรักษาสุขภาพ และมีความยาวรายการทั้งสิ้น 25 นาที ซึ่งเป็นไปตาม งานวิจัยของคิวนารถ หงส์ประยูร (2558, บทคัดย่อ) เรื่อง “การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก พบว่าคนหูหนวกส่วนใหญ่ต้องการให้รายการที่ใช้ภาษามือในการนำเสนอมีความยาวประมาณ 30-60 นาที ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมกับความสนใจของคนหูหนวก เนื่องจากคนหูหนวกต้องใช้สายตาจ้องมองภาษามือที่หน้าจอโทรทัศน์ตลอดเวลา ถ้าหากผลิตรายการที่มีความยาวมากจนเกินไป จะทำให้สายตาเกิดการล้าได้และไม่อยากชมรายการนั้นต่อไป แม้ว่ารายการจะมีเนื้อหาที่น่าสนใจมากเพียงใดก็ตาม” สำหรับเทคนิคการนำเสนอในรายการใจเท่ากัน มีลักษณะคล้ายคลึงกับรายการโทรทัศน์ทั่วไป ซึ่งมีหลักการกว้างๆ คือ คนหูหนวกมักจะรับรู้การสื่อสารด้วยภาพเป็นหลัก โดยคัดเลือกคนหูหนวกมาเป็นพิธีกรรายการ เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวยังพบว่าคนหูหนวกจะรู้สึกคุ้นเคยและพร้อมที่จะเปิดรับเนื้อหาสาระที่มาจาก การนำเสนอด้วยภาษามือของคนหูหนวกด้วยกันเองมากกว่า โดยมีคุณสมบัติคือสามารถอ่านภาษาไทยซึ่งเป็นข้อความของคนปกติได้อย่างเข้าใจ จนสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษามือได้อย่างถูกต้อง

รวมทั้งจะต้องมีหน้าตาอึมเข้ม แจ่มใส เต็มใจที่จะสื่อสารถ่ายทอดข้อความต่าง ๆ ให้แก่ผู้ชม เนื่องจากการสื่อสารด้วยภาษามือนั้น สีสันน่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการช่วยอธิบายเนื้อหา หรือเรื่องราวต่าง ๆ

(6) การประชุมทีมงานผลิตรายการ

จากการสัมภาษณ์พบว่า การวางแผนผลิตรายการนั้น ทีมงานจะต้องนัดทุกคนเข้าประชุมก่อนยกกองออกไปถ่ายทำทุกครั้ง โดยบางครั้งสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องเตรียมการผลิตจะส่งทีมงานเข้าร่วมประชุมและส่งโปรดิวเซอร์ไปออกกองถ่ายทำเพื่อควบคุมดูแลการผลิตรายการด้วย ในส่วนของทีมงานคนหูหนวกพบว่ายังไม่เคยได้เข้าร่วมการประชุมกับทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จึงทำให้ทางทีมงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสไม่ทราบถึงปัญหาหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ในการผลิตและรับชมรายการโทรทัศน์ของคนหูหนวก รวมทั้งความต้องการที่แท้จริงในการรับชมประเภทและเนื้อหาของรายการโทรทัศน์

2) ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ (Set up and Rehearsal)

ผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างสรรค์เนื้อหาตลอดทั้งรายการ ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดรายชื่อแขกรับเชิญที่จะมาร่วมรายการ ได้แก่ นักร้อง นักแสดง ผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม และคนหูหนวก รวมทั้งคิดกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ที่ต้องการให้คนหูหนวกและคนหูดีไปทำร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งในขั้นตอนเตรียมการผลิตก็ได้พิธีกรคนหูหนวกซึ่งถือเป็นหนึ่งในทีมงานเข้ามามีส่วนร่วมด้วย อย่างเช่น ในช่วงภารกิจพิชิตใจคุณวัชรินทร์ ชาลี (ต้น) จะช่วยคิดรายชื่อ ติดต่อและประสานงานแขกรับเชิญคนหูหนวกมาร่วมรายการให้ นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์รายการยังมีหน้าที่ต้องเขียนบทโทรทัศน์ รวมทั้งคิดหาแขกรับเชิญคนหูดีมาให้เชื่อมโยงกับแขกรับเชิญคนหูหนวกที่คุณวัชรินทร์ติดต่อให้ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ นำเสนอในที่ประชุม โดยมีผู้ผลิตรายการและผู้ควบคุมรายการเป็นผู้ตรวจสอบและอนุมัติเนื้อหาในแต่ละตอน จากนั้นจึงติดต่อประสานงานแขกรับเชิญและหาข้อมูลเพิ่มเติม นำมาเขียนบทโทรทัศน์เพื่อนำเสนอเรื่องราวออกอากาศจำนวน 1 ตอนในแต่ละสัปดาห์ สิ่งสำคัญก็คือ ทีมงานจะต้องเขียนบทโทรทัศน์และส่งให้พิธีกรคนหูหนวกและแขกรับเชิญคนหูหนวกอ่านล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน เพื่อทำความเข้าใจก่อนถ่ายทำรายการจริง เนื่องจากคนหูหนวกส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการอ่านไวยากรณ์ภาษาไทยที่แตกต่างจากคนทั่วไปทำให้อ่านบทไม่ค่อยเข้าใจและใช้เวลานาน จึงต้องเตรียมตัวและซักซ้อมมากกว่าพิธีกรปกติทั่วไป

การเตรียมสคริปต์พิธีกร ในช่วงแรกทีมงานจะเขียนเป็นภาษาสารคดี ซึ่งคนหูหนวกส่วนใหญ่เรียนหนังสือไม่สูง พอเจอศัพท์ยากหรือคำเทคนิคคนหูหนวกจะไม่เข้าใจ ซึ่งได้พี่ต้น (พิธีกรคนหูหนวก) คอยบอกและอธิบายให้ทีมงานทราบว่าคำไหนเป็นคำยาก คำง่าย คำไหนที่คนหูหนวกส่วนใหญ่อ่านไม่ออก ไม่เข้าใจ อย่างเช่น ท้องฟ้า คนหูหนวกเข้าใจ

สามารถอธิบายสื่อสารได้ แต่คำว่า กรมอุตุนิยมวิทยา ไม่มีคำศัพท์ภาษามือ ทำให้คนหูหนวกไม่เข้าใจ พี่ต้นก็จะมีข้อเสนอแนะให้ทีมงาน ช่วยปรับบทแก้ไขเปลี่ยนคำที่เข้าใจง่ายขึ้น ทำให้ในช่วงหลัง ๆ ทีมงานจึงใช้วิธีเขียนบทเสร็จก็จะนำมาให้คุณวัชรินทร์ พิธีกรคนหูหนวก ช่วยตรวจสอบก่อนว่าใช้ได้หรือไม่ รวมทั้งในบางครั้งทีมงานก็ต้องไปพบกับแขก รับเชิญคนหูหนวกก่อนถ่ายทำรายการ เพื่อทำความเข้าใจก่อน โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการสื่อสารพูดคุยผ่านล่ามภาษามือกับการเขียนหนังสือพูดคุยกัน (เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2558)

นอกจากนี้ในการหาสถานที่ถ่ายทำจะต้องพิถีพิถันกว่าปกติ อย่างเช่น ฉากหลังในสตูดิโอต้องใช้สีพื้น ทึบ และเรียบ เนื่องจากคนหูหนวกต้องจ้องโทรทัศน์ตลอด ไม่สามารถหันไปทางอื่นไม่ได้ เพราะอาจจะทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหา ถ้าฉากหลังมีสีสดหรือลวดลายจะทำให้รบกวนสายตาคนหูหนวก รวมถึงการจัดเตรียมเสื้อผ้าพิธีกรและแขกรับเชิญให้เหมาะสม กล่าวคือ จะต้องเป็นเสื้อผ้าสีเรียบ และเป็นสีพื้น สำหรับเครื่องประดับก็เช่นกันไม่ควรมีขนาดเล็ก ไม่ใหญ่จนเกินไป ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการรบกวนสายตาเวลาที่ผู้ชมจ้องมองภาษามือและคำบรรยายแทนภาพ

สำหรับการจัดเตรียมก่อนถ่ายทำนั้น ผู้ศึกษาพบว่าทีมงานทุกคนได้ทำหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบไปพร้อม ๆ กัน เช่น ขณะที่ทีมงานผู้ควบคุมแสงจัดแสงไปด้วยนั้น ทีมงานผู้ควบคุมเสียงก็ควรปรับแต่งเสียงให้ได้ระดับที่สมดุล ผู้กำกับเทคนิคทำการตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ทุกชนิด ช่างภาพทำการปรับแต่งและมูกล้องให้พร้อม ผู้ควบคุมและบันทึกไฟล์ก็จัดเตรียมไฟล์ให้พร้อมในการถ่ายทำ โดยผู้ศึกษาพบว่าขั้นตอนลำดับต่อไป คือการซักซ้อม (Rehearsal) ซึ่งเป็นขั้นตอนการเตรียมตัวที่ทีมงานทุกคนต้องทำงานให้เหมือนการถ่ายทำได้เกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งผู้ควบคุมการผลิต (Producer) และผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์ (Creative) จะทำการซักซ้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ให้ทำในสิ่งที่กำหนดตามแผนงานตามลำดับก่อน-หลัง ตามบทในรายการ ไม่ว่าจะเป็น การแสดงออกท่าทาง การนั่ง การพูดคุยระหว่างพิธีกรกับแขกรับเชิญ โดยมีการทำความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ จากบทของพิธีกร เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

3) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production)

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ การถ่ายทำบันทึกรายการ ซึ่งเป็นการบันทึกไว้ล่วงหน้า โดยใช้กล้องและไฟล์เพื่อบันทึกภาพ และถ่ายทำนอกสถานที่เป็นหลัก ซึ่งการถ่ายทำจะเรียงตามลำดับเหตุการณ์ โดยมีทีมผลิตรายการเป็นผู้กำหนดภาพ แสง และเสียง จากนั้นจึงนำไปตัดต่อ และผสมเสียงเพื่อเป็นรายการที่สมบูรณ์พร้อมออกอากาศต่อไป โดยระหว่างการทำรายการใจเท่ากัน ทีมงานผู้ผลิตและแขกรับเชิญในรายการนั้นประกอบไปด้วยคนหูหนวกและคนหูดี จึงจำเป็นต้องมีล่ามภาษามือมาช่วยสื่อสารและ

อธิบายการทำงานให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน ซึ่งการสื่อสารด้วยล่ามภาษามือจะใช้เวลามากกว่าการสื่อสารด้วยเสียงพูดประมาณ 2-3 เท่าตัวอีกด้วย

การถ่ายทำในช่วงแรก ๆ นั้น แต่ละครั้งใช้ระยะเวลานานหลายชั่วโมง เพราะสื่อสารพูดคุยกับคนหูหนวกไม่ค่อยเข้าใจกัน ทีมงานทุกคนจึงเริ่มที่จะปรับตัวเข้าหาคนหูหนวก เรียนรู้ภาษามือ รวมทั้งนิสัยซึ่งกันและกัน อย่างเช่น คนหูหนวก จะไม่ชอบให้คนอื่นเรียกว่า คนใบ้ เพราะจะเป็นการดูถูกไม่ให้เกียรติ หรือบางครั้งทีมงานคนหูดีหัวเราะก็จะทำให้พิธีกรคนหูหนวก เสียสมาธิในขณะถ่ายทำรายการได้ เนื่องจากขาดความมั่นใจ เกิดความสงสัยว่าทีมงานหัวเราะเรื่องอะไร และเกี่ยวข้องกับตัวเขาหรือเปล่า (เบญจวรรณ สุพันธ์ อ่างทอง, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2558)

การถ่ายทำรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกมีขั้นตอนที่แตกต่างและใช้ระยะเวลานานกว่ารายการโทรทัศน์ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากทีมงานคนหูดีส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวก รวมทั้งไม่มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ พื้นฐานนิสัย และข้อจำกัดต่าง ๆ ของคนหูหนวกทำให้ประสบปัญหาในการสื่อสาร ทีมงานคนหูดีจึงต้องมีการปรับตัวเรียนรู้ภาษามือและวัฒนธรรมของคนหูหนวกเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

4) ขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Post-Production)

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนหลังผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ งานด้านการตัดต่อพากย์เสียง และประเมินรายการ ซึ่งนอกจากทีมงานผลิตรายการที่เป็นนักศึกษาจิตอาสาแล้ว รายการใจเท่ากัน ยังได้ว่าจ้างทีมงานมืออาชีพมาร่วมงานด้วย รวมถึงพนักงานตัดต่อ เนื่องจากต้องการให้รายการมีคุณภาพและมาตรฐานในการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีที่มีผู้รับชมเป็นจำนวนมาก สำหรับขั้นตอนการตัดต่อภาพและเสียงในรายการนั้น เนื่องจากคนหูหนวกต้องใช้สมาธิในการรับชมและทำความเข้าใจเนื้อหารายการทั้งจากการดูภาษามือและการอ่านคำบรรยายแทนเสียง ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาหลาย ๆ ประเด็นไว้ในช่วงรายการเดียวกันหรือเรียงลำดับเนื้อหาสลับไปมาให้รายการดูมีสีสันน่าสนใจเหมือนกับรายการโทรทัศน์ทั่วไป อาจทำให้คนหูหนวกขาดสมาธิเกิดความสับสนไม่เข้าใจเนื้อหารายการได้ ดังนั้นจึงต้องตัดตอนนำเสนอเนื้อหาเรียงตามลำดับเหตุการณ์ ห้ามตัดต่อภาพหรือลำดับเหตุการณ์สลับไปมา หรือการแทรกภาพประกอบ (Insert) เหมือนรายการโทรทัศน์ทั่วไป แต่จะต้องเป็นภาพมุมเดิมและรอให้พิธีกรหรือแขกรับเชิญอธิบายให้จบก่อน จากนั้นจึงจะไปดูภาพประกอบ เพราะจะทำให้คนหูหนวกสับสนในการเล่าเรื่องราวในรายการและไม่เข้าใจเนื้อหาได้ รวมทั้งไม่สามารถตัดภาพให้เป็นสองจอเพราะคนหูหนวกจะอ่านไม่ทัน นอกจากนี้ยังต้องมีการขึ้นแคปชั่นคำบรรยายแทนเสียง (Caption) ซึ่งก็คือข้อความที่ขึ้นบนจอในช่วงเวลาเดียวกับที่มีเสียงบรรยายที่อาจเป็นการสนทนาหรือเสียงอื่น ๆ อย่างเช่น เสียงบรรยายภาคสิ่งแวดล้อม เสียงดนตรี เพื่อให้คนหูหนวกสามารถ

เข้าใจเนื้อหา นั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งคำบรรยายแทนเสียงนี้จะต้องมีความชัดเจนและไม่กีดขวางการมองเห็นภาพ ประโยคในคำบรรยายแทนเสียงต้องตรงกับภาษามือและมีความหมายถูกต้อง

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่พบก็คือเจ้าหน้าที่ติดต่อส่วนใหญ่ไม่รู้ภาษามือ ทำให้ขั้นตอนคำบรรยายเสียงไม่ตรงกับจังหวะคนหูหนวกกำลังอธิบายภาษามือ ทำให้สื่อความหมายผิดพลาดไป ทีมงานจึงต้องอาศัยล่ามภาษามือมาช่วยตรวจสอบให้ระหว่างติดต่อ ซึ่งในช่วงหลัง ๆ ได้พื้ต้นพิธีกรคนหูหนวกมาช่วยบอกจังหวะการติดต่อภาพให้ตรงกับภาษามือ จึงทำให้การทำงานรวดเร็วและง่ายขึ้น (เบญจวรรณ สุพันธ์, 22 ธันวาคม 2558)

ขั้นตอนหลังการผลิตในลำดับต่อไป หลังจากที่ได้ติดต่อเนื้อหารายการทั้งหมดเสร็จสิ้นแล้วจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเชี่ยวชาญด้านไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนและสะกดคำในแคปชั่นคำบรรยายแทนเสียง (Caption) รวมทั้งยังมีล่ามภาษามือและพิธีกรคนหูหนวกมาช่วยตรวจสอบความต่อเนื่องของการติดต่อลำดับภาพ รวมไปถึงการใช้ภาษามือในการสนทนาของพิธีกรและแขกรับเชิญว่าถูกต้องตรงกับคำบรรยายหรือไม่ ไม่ใช่แค่รับเชิญยังใช้ภาษามือสื่อสารไม่จบประโยคแต่ภาพและคำบรรยายตัดไปที่เรื่องอื่นแล้วเป็นต้น เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของรายการทั้งหมดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงส่งให้ฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพรายการอีกครั้งก่อนนำออกอากาศ

สำหรับการประเมินรายการหลังจากออกอากาศแล้วนั้นเป็นหน้าที่ของทีมผู้ผลิตรายการ Thai Deaf TV ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งมี ผศ.ศิวินารถ หงษ์ประยูร ผู้ควบคุมการผลิตเป็นผู้ประเมินรายการโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) อาศัยระเบียบวิธีการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) มาเป็นเครื่องมือในการวัดผลรายการ ในขณะที่การประเมินรายการโดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนั้น จะใช้วิธีการวัดเรตติ้งและฟีดแบกจากผู้ชม ซึ่งทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสไม่ได้คาดหวังเรื่องผลตอบรับจากคนดูว่าจะได้เรตติ้งสูง เนื่องจากต้องการดำเนินตามวัตถุประสงค์ของการเป็นสถานีโทรทัศน์สาธารณะเท่านั้นนั่นคือ การเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้

เนื่องจากเราเป็นทีวีสาธารณะจึงไม่ได้คิดเรื่องเรตติ้งรายการ ยังต้องออกอากาศในช่วงบ่ายวันเสาร์ซึ่งต้องแข่งขันกับช่องฟรีทีวีอื่น ๆ ด้วยแล้ว แต่พอวัดเรตติ้งมีผู้ชมทั่วไปกว่าสามแสน นอกจากนี้ยังมีฟีดแบกจากผู้ชมพูดถึงรายการผ่านทางโซเชียลมีเดียและโลกออนไลน์ เราก็ถือว่ารายการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งแล้ว (นิสิต พูนผล, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2558)

การประเมินเรตติ้งรายการใจเท่ากัน หลังจากที้ออกอากาศไปพบว่าอยู่ในระดับเป็นที่น่าพึงพอใจ แต่เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังไม่เคยวัดฟีดแบกหรือสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นคนหูหนวก จึงทำให้ไม่ทราบถึงความพึงพอใจในการรับชมรายการของคนหูหนวก ซึ่งทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเองก็รู้สึกสนใจและคิดว่าในอนาคตอาจจะต้องจัดให้มีการประเมินรายการโดยผู้ชมคนหูหนวก

4.2.2.2 การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน

จากการสัมภาษณ์พบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมระหว่างทีมงานผลิตรายการจาก Thai Deaf TV ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และทีมงานคนหูหนวก ได้แก่ พิธีกรรายการใจเท่ากัน (วัชรินทร์ ชาลี) นั้นต่างก็อยู่ในสถานะเป็นทั้งผู้ส่งสาร (Sender) และผู้รับสาร (Receiver) โดยเป็นการสื่อสารสองทางในวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การพูดคุยในลักษณะเผชิญหน้ากัน (Face to Face Communication) การเขียนหนังสือ หรือการใช้ล่ามแปลความหมาย ซึ่งในการผลิตรายการใจเท่ากัน สามารถแบ่งระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร (Audience/Receiver/Users) 2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร / ผู้ผลิต / ผู้ร่วมผลิต / ผู้แสดง (Sender/Producer/Co-Producer/Performance) และ 3) การมีส่วนร่วมในระดับบริหาร (Policy Maker/Planner)

1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม / ผู้รับสาร / ผู้ใช้สาร (Audience/Receiver/Users)

จากการสัมภาษณ์พบว่าทีมงานคนหูหนวก ซึ่งได้แก่ พิธีกรรายการนั้นมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร ด้วยเนื่องจากได้มีการติดตามชมรายการเกือบทุกตอนที่ออกอากาศ ทั้งนี้ก็เพื่อตรวจสอบการทำหน้าที่พิธีกรของตัวเองว่ามีข้อบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังได้มีการชักชวนเพื่อนๆ คนหูหนวกให้ติดตามชมรายการใจเท่ากัน อีกด้วย

เวลาดูรายการจบก็จะเคยถามเพื่อน ๆ คนหูหนวกด้วยกันว่ารายการเป็นยังไงบ้าง ก็ได้รับกระแตอบรับดีมาก ๆ เพราะรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยยังไม่มีเยอะ และก็มีคนทักทายผมมากขึ้นจากแต่ก่อน ทั้งคนที่รู้จักและไม่เคยรู้จักมาก่อน คนที่ดูรายการส่วนใหญ่จะบอกว่าชอบที่มีผมเป็นพิธีกร ซึ่งคนหูหนวกชอบที่จะเห็นคนหูหนวกเป็นพิธีกรมากกว่า เพราะสื่อสารกันรู้เรื่องเข้าใจได้ดีกว่า (วัชรินทร์ ชาลี, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

การมีส่วนร่วมของทีมงานคนหูหนวกในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร จึงนับว่ามีส่วนสำคัญในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ เนื่องจากพิธีกรคนหูหนวก (วัชรินทร์ ชาลี) ถือว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มชุมชนและเครือข่ายของคนหูหนวก ซึ่งการ

แนะนำบอกต่อๆ กันในกลุ่มคนหนุ่มคนนี้ส่งผลทำให้รายการ “ใจเท่ากัน เป็นที่รู้จัก มีผู้ชมคนหนุ่มสาวให้ความสนใจติดตามชมรายการเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งยังได้รับคำแนะนำดีชมเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงรายการต่อไปในอนาคต

2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง (Sender/ Producer/Co-Producer/Performance)

จากการสัมภาษณ์พบว่า คนหนุ่มสาวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ทั้งในฐานะผู้ส่งสารและผู้แสดง ได้แก่ การเป็นพิธีกรดำเนินรายการ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมผลิตในขั้นตอนการผลิตรายการดังนี้

(1) ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planing)

การมีส่วนร่วมของคนหนุ่มสาวในฐานะผู้ร่วมผลิตในขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการพบว่า คนหนุ่มสาวยังมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ยังไม่มากนัก โดยจะมีส่วนร่วมในการประชุมทีมงานเพื่อวางแผนเตรียมถ่ายทำและหาข้อมูลให้กับรายการเท่านั้น แต่ยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย หาแหล่งงบประมาณ และการกำหนดโครงการสร้างรายการ เนื่องจากมีอุปสรรคในเรื่องของการสื่อสารพูดคุย และที่สำคัญเป็นเรื่องของนโยบายการวางแผนที่ต้องมีการตัดสินใจจากผู้ควบคุมการผลิต

(2) ขั้นเตรียมการผลิต (Set up and Rehearsal)

จากการสัมภาษณ์พบว่า เนื่องจากคุณวัชรินทร์ ชาลี พิธีกรคนหนุ่มสาวจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ค่อนข้างดี นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มคนหนุ่มสาว รู้จักชุมชนหรือกลุ่มเครือข่ายคนหนุ่มสาวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ในขั้นเตรียมการผลิตทีมงานคนหนุ่มสาวได้มีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตคือ การหาข้อมูลและเรื่องราวที่น่าสนใจของคนหนุ่มสาวมาเสนอในช่วง “ภารกิจพิชิตใจ” เพราะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลของคนหนุ่มสาวได้ดีกว่าทีมงานคนหนุ่มสาว โดยทำหน้าที่ในการติดต่อคนหนุ่มสาวที่จะมาเป็นแขกรับเชิญในรายการ แนะนำกิจกรรมที่คนหนุ่มสาวและคนหนุ่มสาวสามารถทำร่วมกันได้ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในการเขียนและตรวจสอบบทพิธีกรของแขกรับเชิญคนหนุ่มสาวว่ามีการใช้ภาษาหรือประโยคที่ยากหรือซับซ้อนเกินไปหรือไม่ เพราะการใช้ไวยากรณ์ภาษาไทยของคนหนุ่มสาวนั้นแตกต่างจากคนปกติทั่วไป ส่วนทีมงานคนหนุ่มสาวก็ได้เรียนรู้วิธีการเขียนบทโทรทัศน์สำหรับคนหนุ่มสาวจะต้องเขียนอย่างไรให้คนหนุ่มสาวเข้าใจได้ง่ายขึ้น “พี่ต้นช่วยเหลือทีมงานได้ค่อนข้างมาก เพราะสามารถอ่านเขียนภาษาไทยของคนปกติทั่วไปได้คล่องและเข้าใจอย่างถูกต้อง และก็สามารถเข้าใจภาษาของคนหนุ่มสาวได้ดี ทำให้การทำงานกับคนหนุ่มสาวนั้นง่ายขึ้น ซึ่งคนหนุ่มสาวที่มีทักษะและศักยภาพแบบพี่ต้นมีน้อยมาก” (เบญจวรรณ สุพันธ์, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2558)

การมีส่วนร่วมในการผลิตรายการของทีมงานคนหูหนวกในขั้นตอนนี้ นอกจากจะช่วยให้ทีมงานคนหูดีผลิตรายการได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้นแล้ว ยังเปิดโอกาสให้คนหูหนวกอื่นๆ ที่ไม่ทีมงานคนหูหนวกได้มีพื้นที่ในการแสดงสามารถและศักยภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ดนตรี กีฬา หรืองานฝีมือ นอกจากนี้ยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ให้กลุ่มคนหูดีและคนหูหนวกได้มาเรียนรู้และทำความเข้าใจอีกด้วย

(3) ขั้นตอนการผลิตรายการ (Production)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ทีมงานคนหูหนวกได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตรายการคือ การเป็นผู้ประสานงานการถ่ายทำระหว่างทีมงานคนหูดีกับแขกรับเชิญคนหูหนวก เนื่องจากแขกรับเชิญคนหูหนวกส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานด้านสื่อโทรทัศน์ ทำให้ทีมงานคนหูหนวก ซึ่งได้แก่ พิธีกรคนหูหนวก จะต้องทำหน้าที่เหมือนเป็นล่ามภาษามือในการอธิบายเทคนิคและขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ให้แขกรับเชิญคนหูหนวกเข้าใจ

การร่วมงานกับทีมงานหูปกติมีอุปสรรคบ้าง แต่ทีมงานคนหูปกติพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมคนหูหนวก รวมทั้งการปรับบทและเนื้อหาให้ตรงกันคนหูหนวก เพื่อให้พิธีกรแขกรับเชิญ และล่าม รวมถึงผู้ชมเข้าใจไปด้วยกัน ซึ่งนอกจากเป็นพิธีกรงานเบื้องหน้าแล้ว ยังได้ช่วยงานทีมงานเบื้องหลังด้วย เช่น ช่วยคิดหาคนหูหนวกมาเป็นแขกรับเชิญ ช่วยอธิบายแขกรับเชิญก่อนถ่ายทำ ซึ่งคิดว่าการทำงานร่วมกันระหว่างคนหูหนวกกับคนหูปกติดีกว่าให้คนหูหนวกทำเพียงลำพังไม่เช่นนั้นอาจขาดประสิทธิภาพได้ (วัชรินทร์ ชาติ, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกถ้าให้ทีมงานคนหูดีอธิบายขั้นตอนการทำงานก็จะต้องใช้ระยะเวลานานในการสื่อสารพูดคุยกับคนหูหนวก ซึ่งอาจทำให้งานสำเร็จล่าช้าออกไปได้ การมีส่วนร่วมในการผลิตรายการในขั้นตอนนี้ของคนหูหนวกจึงมีประโยชน์ต่อทีมงานเป็นอย่างมาก

(4) ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post-Production)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ทีมงานคนหูหนวกมีส่วนร่วมในขั้นตอนหลังการผลิตด้วยเช่นกัน โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ติดต่อรายการเสร็จเรียบร้อยแล้ว พิธีกรคนหูหนวกก็จะมาช่วยตรวจสอบการใช้ภาษามือในจอโทรทัศน์ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ติดต่อส่วนใหญ่ไม่รู้ภาษามืออาจทำให้ขึ้นแคปชั่นคำบรรยายเสียงไม่ตรงกับจังหวะคนหูหนวกกำลังใช้ภาษามืออธิบาย หรือตัดภาพไปโดยที่ยังอธิบายไม่จบ ซึ่งจะทำให้การสื่อสารความหมายผิดพลาดไปได้ ทีมงานคนหูดีจึงต้องให้ทีมงานคนหูหนวกมาช่วยตรวจสอบให้ในระหว่างการตัดต่อลำดับรายการ รวมทั้งช่วยดูภาพรวมของเนื้อหารายการว่าคนหูหนวกจะชอบหรือดูแล้วเข้าใจหรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

3) การมีส่วนร่วมในระดับบริหาร (Policy Maker/Planner) การเป็นผู้วางแผนจากการสัมภาษณ์พบว่าทีมงานคนहुหนวยังไม่มีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน การเป็นผู้วางแผนหรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับรายการใจเท่ากัน เนื่องจากต้องมีการปรึกษาหารือ การประชุม และการตัดสินใจ โดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งคนहुหนวยังไม่ค่อยมีความรู้ในด้านการผลิตรายการโทรทัศน์และที่สำคัญคือประสบปัญหาในด้านการสื่อสาร

ประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนहुหนวในการพัฒนารายการใจเท่ากัน

จากการสัมภาษณ์พบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนहुหนวในการผลิตรายการใจเท่ากัน ในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง นั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด ถึงแม้ว่าทีมงานคนहुหนวที่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์จะไม่มีความรู้ในด้านสื่อโทรทัศน์มาก่อน แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง ทั้งจากการอบรม เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและการได้ลงมือปฏิบัติจริง คนहुหนวก็สามารถเข้าใจการทำงานและกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานคนहुหนวและคนहुดีมีส่วนช่วยให้การผลิตรายการใจเท่ากัน เป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็วมากขึ้น

ก่อนหน้านี้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป แต่พอมาทำงานพิธีกร ตอนแรกคิดว่าง่าย แต่จริง ๆ ประหม่า ในช่วงแรก ต้องฝึกฝนสะสมประสบการณ์ ได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างคนहुดีहुหนว อย่างเช่น ผมได้มาเรียนรู้การติดต่อ แลกใหม่ จากเดิมที่ชีวิตมีแต่อยู่ในกลุ่มเพื่อน ๆ ไม่มีประโยชน์มากนัก แต่พอมาเป็นพิธีกรเวลาเจอคนहुหนวก็มีความตก เหมือนผมเป็นดาราเลย รู้สึกภูมิใจ อยากเรียนรู้เป็นอย่างอื่น ทั้งกล้อง ติดต่อ เคยเห็นสัญญา คุณากร เป็นความไฝฝัน ตอนแรกคิดว่าเป็นไปไม่ได้แต่ตอนนี้เป็นจริงแล้ว นี่เป็นความภาคภูมิใจของผมครับ (วัชรินทร์ ซาลี, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2558)

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนहुหนวในรายการใจเท่ากัน เอื้อต่อการให้คนहुหนวและผู้ผลิตรายการได้สื่อสารกัน โดยมีพื้นฐานในการรับฟังและเคารพในความคิดเห็นที่แสดงออกอย่างเข้าใจนั้น นำไปสู่การฝึกฝนให้คนहुหนวได้รู้จักคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการทำงานร่วมกับผู้ผลิตรายการ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ระหว่างกัน ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นความพยายามในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระสำหรับคนहुหนว เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในสื่อโทรทัศน์สาธารณะที่ไม่ได้มุ่งเน้นแต่ความบันเทิง แต่ยังมีจุดมุ่งหมายในการกระตุ้นและจุดประกายให้คนहुหนวได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง สร้างความมั่นใจให้แก่คนहुหนวที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ได้เห็นคุณค่าตนเอง คุณค่าของความคิดต่าง ๆ ทั้งของตนเอง เพื่อน ๆ

คนहुหนวกที่มาร่วมรายการ รวมทั้งยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเข้าใจ ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และเกิดความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะผู้ผลิตรายการ

อย่างไรก็ตามพบว่าปัจจุบันคนहुหนวกที่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากคนहुหนวกที่จะเข้ามามีร่วมผลิตรายการจะต้องมีศักยภาพในการทำงานสูง มีความรู้และความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยของคนทั่วไปได้ดี จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญจะต้องมีใจรักในงานด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งคนहुหนวกในประเทศไทยที่สนใจศึกษาด้านนิเทศศาสตร์มีจำนวนน้อย

4.2.3 ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนहुหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมคนहुหนวก และคนहुดีที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยการใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนำเสนอออกมาในลักษณะของการบรรยาย (Descriptive) เพื่อให้ทราบถึงคำตอบของวัตถุประสงค์ดังนี้

4.2.3.1 เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ชมคนहुหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้แจกแจงข้อมูลออกมาในรูปแบบตารางและการอธิบายผลเพื่ออำนวยความสะดวกเข้าใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมคนहुหนวกที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

2) ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

3) เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนहुหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

4.2.3.2 เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ชมคนहुหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ตารางที่ 4.1 แสดงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกที่มีต่อรายการใจเท่ากัน
จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประเด็น	พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
1. เนื้อหา	- มีสาระประโยชน์ - การอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวก - แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของคนหูหนวก - ชอบเรื่องราวภารกิจเกี่ยวกับอาชีพ - สอนให้คนอื่นรู้จักการใช้ภาษามือ	- อธิบายขั้นตอนและวิธีการไม่ละเอียด - แกร็บเชิญไม่เป็นที่รู้จัก - แกร็บเชิญคนหูดีใช้ภาษามือผิด
2. รูปแบบรายการ	- มีการใช้ภาษามือและคำบรรยาย - ภาพสีสันสดใส ถ่ายทำสถานที่จริง - ภารกิจนอกสถานที่น่าติดตาม	- ภาษามือที่ใช้เป็นคำยากและประโยคยาวเกินไป - ตัวหนังสือคำบรรยายเล็กและเร็วเกินไป - ช่วงเวลาที่ออกอากาศไม่ได้ดู - ไม่มีคำบรรยายทดแทนการได้ยิน
3. พิธีกร	- มีชื่อเสียงในกลุ่มคนหูหนวก - ใช้ภาษามือได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	- สีน้าท่าทางโอเวอร์แอคติ้ง - ดูเครียด ไม่เป็นธรรมชาติ - แต่งหน้าไม่เนียน เสื้อผ้าดูแก่ไป

จากตารางแสดงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทั้งด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบรายการ และด้านพิธีกร มีรายละเอียดของแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านเนื้อหารายการใจเท่ากัน

ผู้ชมคนหูหนวกรู้สึกพึงพอใจเนื้อหาที่น่าสนใจคนหูหนวกและคนหูดีไปปฏิบัติภารกิจร่วมกัน จากที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “เป็นรายการที่มีประโยชน์ เพราะการพาทั้งคนหูดีและคนหูหนวกไปทำภารกิจข้างนอกด้วยกัน ถึงแม้จะต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคบ้าง แต่รายการนี้ช่วยเผยแพร่ให้คนหูดีรู้ว่าคนหูหนวกเป็นเพื่อนกับคนหูดีได้ ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม ได้เรียนรู้ภาษามือ สามารถใช้ชีวิตด้วยกันได้ไม่มีอุปสรรค” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหูหนวกต้องการให้สังคมเปิดกว้างยอมรับว่าคนหูหนวกก็มีความสามารถและใช้ชีวิตได้อย่างปกติเหมือนคนทั่วไป ซึ่งเนื้อหารายการนี้ทำให้คนหูดีและคนหูหนวกเกิดการเรียนรู้

วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม

ในขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์คนหนุ่มสาว 2 ใน 3 ยังรู้สึกชื่นชอบรายการที่นำเสนอเนื้อหาที่เป็นภารกิจเกี่ยวกับอาชีพ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ชอบเรื่องราวภารกิจที่เป็นอาชีพ ยิ่งหลากหลายยิ่งน่าสนใจ อย่างเช่น การทำขนมปัง อยากให้ลองพาไปดูอาชีพแปลก ๆ ที่ไม่ค่อยมีคนทำ อาชีพที่สามารถสร้างเงิน สร้างรายได้ คนหนุ่มสาวที่ไม่มีโอกาสได้ดูเห็นแล้วจะได้นำไปปรับใช้ จะได้มีอาชีพ ได้รับประโยชน์ นำไปเรียนรู้และปรับปรุงตัวเอง” โดยผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนได้กล่าวเสริมว่า “บางเรื่อง เช่น ปลูกผัก ทำกาแฟ เป็นความรู้ที่มีประโยชน์ เป็นอาชีพหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ก็จะสนใจอยากดู แต่ภารกิจบางอันถ้าเรื่องไกลตัวก็ไม่ค่อยสนใจ อย่างเช่น พาไปสอนเล่นเปียโน เป็นเรื่องของความสามารถเฉพาะตัว คนหนุ่มสาวอย่างเราไม่ได้ยินเสียงก็ไม่สนใจ” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหนุ่มสาวตัดสินใจเลือกรับชมเนื้อหาภารกิจที่เป็นเรื่องราวใกล้ตัวและสิ่งที่ตนเองสนใจก่อน โดยต้องการแสวงหาความรู้จากรายการ โดยเฉพาะเรื่องของการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ พัฒนาความรู้ความสามารถให้พึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งต้องการพื้นที่ในการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถในหลายด้าน ๆ ของคนหนุ่มสาว

สำหรับเนื้อหาภารกิจใจเท่ากัน ที่ผู้ชมคนหนุ่มสาวรู้สึกไม่พึงพอใจได้แก่ การพาไปเรียนรู้เรื่องราวจากภารกิจนอกสถานที่ แต่ไม่ได้อธิบายขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ โดยละเอียด จากคำกล่าวของ 2 ใน 3 ของผู้ชมคนหนุ่มสาว ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งได้กล่าวว่า “ภารกิจที่พาไปดูสถานที่จริง ๆ ก็ทำให้คนหนุ่มสาวอยากจะตามรอยไปบ้าง ไปดูความสวยงามของสถานที่ แต่มีข้อเสียคือบอกพาไปดูแต่บอกวิธีการไม่ละเอียด อย่างเช่น การทำกาแฟไม่ได้บอกวาก่อนบดและหลังบดต้องใช้ปริมาณกาแฟเท่าไร กาแฟราคา กิโลกรัมละเท่าไร น่าจะมีข้อมูลเชิงลึกบ้าง เพราะคนดูส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่เด็ก ๆ” โดยผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่าเพิ่มเติมว่า “รายการต้องสนับสนุนคนหนุ่มสาวด้วยว่าอาชีพแต่ละอันดีอย่างไร บอกวิธีการทำแต่ละขั้นตอน อยากให้นำเสนอแบบลึกซึ้ง ไม่ใช่แค่เรียนรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ทำขายเอง หาตลาดเอง มันยากเกินไปสำหรับคนหนุ่มสาว เพราะพูดคุยติดต๋อสื่อสารเองไม่ได้ อยากให้อธิบายทุกกระบวนการให้ดูจะมีประโยชน์มากกว่า” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหนุ่มสาวไม่ได้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ยังสนใจค้นคว้าหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ โดยให้ความสำคัญกับเรื่องการประกอบอาชีพมากกว่าเรื่องอื่น ๆ

นอกจากนี้ 2 ใน 3 ของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนุ่มสาวยังรู้สึกไม่พึงพอใจในเรื่องของแฮกรับเชิญที่มาทำภารกิจในรายการ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “น่าจะเอาดารามากกว่า น่าสนใจกว่า น่าตื่นเต้นมากกว่าคนที่ไม่รู้จักรู ดูไม่น่าสนใจ อยากให้เป็นดารา พิธีกร ตลก หรือผู้ประกาศก็ได้ เพราะคนหนุ่มสาวอยากดู แล้วค่อยเปลี่ยนเป็นดาราสลับคนทั่วไปก็ยิ่งดี ดีกว่าไม่รู้จักรูเลย ดูแล้วอยากเปลี่ยนช่อง” โดยผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่าเสริมว่า “เอา

ดารามายังไงคนก็ชอบดูอยู่แล้ว เพราะถึงจะเป็นคนธรรมดาที่ใช้ภาษามือดีเก่งก็ไม่น่าสนใจ แต่ถ้าเป็นดาราหรือคนมีชื่อเสียงไอดอลในกลุ่มคนหูหนวกจะน่าสนใจมากขึ้น อย่างเช่น น้องเฟิร์น คนหูหนวกที่เล่นละครเรื่อง “สงครามนางฟ้า” ก็เป็นคนในกลุ่มคนหูหนวกรู้สึกชื่นชอบมาก เวลาเอน้องเฟิร์นมาร่วมรายการ คนหูหนวกก็จะสนใจรายการมากขึ้น” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่ากลุ่มผู้ชมคนหูหนวกเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ที่เนื้อหาจะต้องมีสาระความรู้แล้ว ต้องมีความสนุกสนานและความบันเทิงด้วย ซึ่งเขารับเชิญในรายการก็เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกรับชมและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ชมคนหูหนวกได้ โดยเฉพาะเขารับเชิญที่เป็นดารา นักแสดง บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือไอดอลของกลุ่มคนหูหนวกเอง จะรู้สึกชื่นชอบและอยากติดตามชมรายการมากกว่าเขารับเชิญที่ไม่รู้จัก

2) ด้านรูปแบบรายการใจเท่ากัน

ผู้ชมคนหูหนวกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจรูปแบบรายการที่น่าเขารับเชิญคนหูหนวกและคนหูดีไปทำภารกิจนอกสถานที่ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่ง “เมื่อก่อนเคยดูรายการโทรทัศน์ที่มีแต่คนหูหนวกในรายการ แต่รายการนี้มีคนหูดีด้วย ช่วยให้รู้สึกเปิดกว้างมากขึ้น ชอบที่พาไปทำภารกิจตามสถานที่ต่าง ๆ ดูแล้วสนุกสนาน ไม่เครียด การพาไปดูสถานที่จริงนั้นสวยและน่าดูกว่า อย่างเช่น ไปไร่กาแฟ หรือพาไปดูฟาร์มโคนม ทำให้คนหูหนวกอยากจะทำตามรอยไปดูความสวยงามของจริงบ้าง” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหูหนวกชมรายการโทรทัศน์เพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง รูปแบบรายการที่แปลกใหม่น่าสนใจทำให้ผู้ชมคนหูหนวกรู้สึกอยากติดตามชม นอกจากนี้ยังสร้างแรงบันดาลใจให้คนหูหนวกอยากที่จะออกไปสัมผัสประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ 2 ใน 3 ของผู้ให้สัมภาษณ์คนหูหนวกยังรู้สึกพึงพอใจต่อรูปแบบรายการที่น่าเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งที่ว่า “สมัยก่อนไม่ค่อยมีล่ามภาษามือ เวลาคุยกับพ่อแม่หรือคนครอบครัวต้องใช้ภาษาท่าทาง คุณก็เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง เพราะไม่ค่อยมีใครเข้าใจภาษามือ แต่รายการนี้ล่ามภาษามือเข้ามาใช้ก็ดีมาก ประโยชน์ จะได้ให้คนในครอบครัวหรือเพื่อนๆ ที่คุยกับคนหูหนวกไม่ได้ ไม่รู้ภาษามือ มานั่งดูรายการนี้ด้วยกัน เรียนรู้และฝึกสอนภาษามือให้กันและกันได้ ถ้ารายการมีประโยชน์แบบนี้ก็จะดูไปเรื่อย ๆ” ผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่า “ปัจจุบันคนหูหนวกเรียนหนังสือการอ่านเขียนภาษาไทยมากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้อาษาไทยและภาษามือไปด้วย ทำให้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีคำบรรยายได้ดีขึ้น เข้าใจมากขึ้น แตกต่างจากเมื่อก่อนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ลำบากมากที่จะต้องมานั่งอ่านคำบรรยาย” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่า คนหูหนวกต้องการความเท่าเทียมกันในสังคม จึงพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมให้คนหูหนวกเข้าถึงสื่อ อย่างเช่น การใช้ภาษามือร่วมกับการขึ้นคำบรรยาย โดยคนหูหนวกสามารถรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีอารมณ์มากขึ้น ส่วนผู้ชมทั่วไปที่เป็นคนหูดีก็ได้เรียนรู้ภาษามือ ซึ่งรูปแบบรายการนี้ทำให้ผู้ชมทั้ง 2 กลุ่มสามารถรับชมรายการร่วมกันได้ และนำมาสู่ความรู้ความเข้าใจระหว่างคนหูหนวกและคนหูดีได้ดี

ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าการรับชมรายการโทรทัศน์ของคนหนุ่มคนนั้น ถือเป็นกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอีกด้วย

สำหรับรูปแบบรายการใจเท่ากัน ที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนุ่มคนทั้ง 3 คน รู้สึกไม่พึงพอใจนั้นคือ การใช้ภาษามือและคำบรรยายในรายการ โดยใช้ภาษาและคำที่ยากและประโยคสนทนายาวเกินไป จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “รายการน่าสนใจแต่มีข้อเสียคือควรใช้ภาษามือที่ง่ายกว่านี้ เพราะรายการนี้เหมือนเป็นการฝึกฝนภาษามือให้กับคนหูตที่ไม่รู้ภาษามือ ถ้าใช้คำยากและพูดประโยคยาว ๆ คนหูตที่อยากเรียนภาษามือก็ไม่เข้าใจหรอกถ้าไม่มีแคปชันบรรยาย รายการน่าจะใช้ง่าย ๆ เช่น คำว่า แก้ว สอนภาษามือเป็นคำ ๆ ไปในขณะนั้นเลยดีกว่า คนหูตจะได้ค่อย ๆ เรียนรู้เพราะเวลาพูดคุยบางครั้งแซกรับเชิญหน้าตาายังตุง ๆ พยักหน้าหงิก ๆ รับทราบ แต่ที่เห็นนี่คือหน้าตาบ่งบอกว่าไม่รู้เรื่องหรือกว่าคนหนุ่มคนพูดอะไรบ้าง เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีและอาจจะกลายเป็นเรื่องตลกของคนหนุ่มคน กลับกันคนหนุ่มคนเองก็ทำหน้าที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่คนหูตพูดดูเป็นเรื่องตลก ซึ่งจริง ๆ แล้วทั้งคู่ควรจะทำให้คนดูเข้าใจว่าพวกเขาสามารถสื่อสารภาษากันรู้เรื่อง” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่า ผู้ชมคนหนุ่มคนเข้าใจเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของรายการใจเท่ากัน ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าคนหนุ่มคนสามารถสื่อสารและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนทั่วไปได้อย่างปกติ แต่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ทั้งหมดที่ผู้ผลิตรายการต้องการนำเสนอผ่านรูปแบบรายการแบบเรียลไทม์นั่นก็คือ ผู้ชมทั่วไปที่เป็นคนหูตถึงแม้จะไม่รู้ภาษามือ แต่ก็สามารถสื่อสารพูดคุยกับคนหนุ่มคนได้ด้วยวิธีอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ผู้ชมคนหนุ่มคนที่ให้สัมภาษณ์เข้าใจว่ารายการใจเท่ากัน ผลิตขึ้น เพื่อให้ผู้ชมคนหูตได้เรียนรู้การใช้ภาษามือในรายการ ดังนั้นจึงคาดหวังแซกรับเชิญคนหูตจำเป็นจะต้องใช้ภาษามือและทำความเข้าใจวัฒนธรรมของคนหนุ่มคนให้ถูกต้องด้วย

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังรู้สึกไม่พึงพอใจกับการใช้คำบรรยาย (Caption) ซึ่งใช้ตัวหนังสือที่มีขนาดเล็กและขึ้นลงเร็วเกินไปทำให้อ่านไม่ทัน จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ไม่ชอบคือแคปชันอ่านไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ คนหนุ่มคนอ่านภาษาไทยไม่ค่อยเข้าใจภาษาและไวยากรณ์ทั่วไป การใช้ภาษาก็ไม่เหมือนภาษาไทยทั่วไป หลายครั้งจะไม่เข้าใจแคปชัน ยิ่งตัวหนังสือเล็ก ประโยคยาว ๆ ยิ่งอ่านไม่เข้าใจ อ่านไม่ค่อยทัน อยากให้ใช้ภาษาภาพอธิบายแทนมากกว่า เช่น กากบาทสีแดง แปลว่า ผลผลิตอันนี้ยังเก็บไม่ได้ พอใช้ภาษามือมาก ๆ เหมือนคนพูดมาก ทำให้รู้สึกน่าเบื่อ” และผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “สมัยนี้คนหนุ่มคนส่วนใหญ่ดูรายการผ่านโทรศัพท์มือถือ ตัวหนังสือเล็ก ยิ่งอ่านไม่ออกเลย รู้สึกทำร้ายสายตามาก เวลาพูดเร็ว ๆ ใช้คำบรรยายประโยคยาว ๆ ขึ้นปุ๊บไปปุ๊บ ทั้งเล็กและเร็วอ่านไม่ได้เลย อยากให้เพิ่มขนาดตัวหนังสือ เพราะคนหนุ่มคนต้องใช้สายตาเยอะ ต้องอ่านไปด้วย ดูภาพไปด้วย ไม่สามารถแยกประสาทตาเป็นสองส่วนไม่ได้” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหนุ่มคนรู้สึกไม่พึงพอใจการขึ้นคำบรรยายในรายการ ซึ่งเกิดขึ้นจากข้อจำกัดทางด้านการศึกษาและการอ่านเขียนภาษาไทย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหนุ่มคนในปัจจุบันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ

โทรทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต คือนิยมดูรายการต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นขนาดตัวหนังสือคำบรรยายที่เล็กเกินไปจึงไม่เหมาะสมกับข้อจำกัดของคนหุนวก

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหูหนวกยังรู้สึกไม่พึงพอใจที่รายการไม่มีคำบรรยาย
ทดแทนการได้ยินเพื่ออธิบายถึงเสียงอื่น ๆ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “คนหู
หนวกบางคนจะได้ยินเสียงนิด ๆ แต่ไม่รู้ว่าเป็นเสียงอะไร เวลาที่มีเสียงดนตรี เสียงเพลง เสียงหัวเราะ
เปิดประตูก็อยากให้อ่านคำบรรยายอธิบายด้วย” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบถึงแม้รายการ
โทรทัศน์จะขึ้นคำบรรยายประกอบ แต่อย่างไรก็ตามผู้ชมคนหูหนวกยังต้องการคำบรรยายทดแทน
การได้ยิน หรือ Closed Caption (CC) ด้วย ซึ่งนอกจากจะแปลคำพูดหรือขึ้นตัวหนังสืออธิบาย
บทสนทนาแล้ว จะมีคำบรรยายบรรยากาศในฉากนั้น ๆ ด้วย เช่น วงเล็บ (เสียงกระซิบ), (เสียง
เปิดประตู) เป็นต้น ซึ่งมีประโยชน์ในการเพิ่มรรถรสในการรับชมรายการ

สำหรับด้านอื่นๆ ของรายการใจเท่ากัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนุ่มสาวทั้ง 3 คน รู้สึกไม่พึงพอใจเรื่องของช่วงเวลาออกอากาศ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่จะดูทีวีกลางคืน เพราะตอนบ่าย ๆ วันเสาร์ จะไม่ค่อยอยู่บ้าน จะไปทำกิจกรรมข้างนอกไปพบปะเพื่อนฝูงคนหนุ่มสาว ถ้าออกอากาศเย็น ๆ คำ ๆ จะดีกว่าอยู่บ้านชวนลูกชวนพ่อแม่ คนในครอบครัวมานั่งดูด้วยกันจะดีกว่า และน่าจะเพิ่มวันด้วย” และผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนหนึ่งกล่าวเสริมว่า “วันเสาร์ไม่ค่อยได้ดูทีวี ต้องทำงานตลอด และจำไม่ค่อยได้ ไม่รู้ว่ารายการนี้จะมาตอนไหน ออกช่วงเวลาอะไร เพราะไม่มีโฆษณาให้เห็นเลย ส่วนใหญ่ต้องดูย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ต หรือโทรศัพท์มือถือ” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนหนุ่มสาวไม่สะดวกรับชมรายการโทรทัศน์ในช่วงบ่ายวันเสาร์ เพราะเป็นวันและช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน หรือกิจกรรมนอกบ้าน จึงนิยมดูรายการย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ยังพบว่าคนหนุ่มสาวยังไม่ค่อยรู้จักและติดตามชมรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ว่ารายการออกอากาศวันและเวลาอะไร ผ่านทางช่องทางไหนบ้าง จึงทำให้ผู้ชมไม่ได้ติดตามชมอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านพิธีกรรายการใจเท่ากัน

ผู้ชมคนหนุ่มรู้สึกพึงพอใจที่พิธีกรรายการที่เป็นคนหนุ่ม คุณ วชิรินทร์ ชาลี (ต้น) เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในกลุ่มชุมชน คนหนุ่มสาวในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษามือที่เข้าใจง่ายและถูกต้องตามหลัก ไวยากรณ์ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “สมัยก่อนที่เคยมีโอกาสได้ดู แรก ๆ พิธีกรก็เหมือนเด็กฝึกหัดยังไม่เก่ง ปัจจุบันพัฒนามากขึ้น การใช้ภาษามือโอเคถูกต้อง การได้เป็น พิธีกรรายการก็เหมือนกับเป็นไอดอลของคนหนุ่มสาวเลย เพราะคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่จะมีปัญหา เรื่องการอ่านภาษาไทย การจะมาเป็นพิธีกรได้ต้องมีความพยายามสูงมาก มีความตั้งใจมาก ซึ่งพี่ต้นเก่งมากที่ใช้ภาษามือยาว ๆ และยาก เทคเดียว สามารถอ่านและอธิบายบท 3 หน้า กระดาษได้ ซึ่งยากกว่าคนหัดทั่วไปหลายเท่า เพราะต้องจำบทเยอะมาก” จากคำพูดดังกล่าวทำให้

ทราบว่าผู้ชมคนไหนไม่ได้สนใจรูปร่างหน้าตาของพิธีกร แต่ให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถ และความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คนไหนได้แสดงทักษะและความสามารถ ดังนั้นการที่คุณวัชรินทร์ ชาลี ได้มาเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์จึงเป็นที่ชื่นชมและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนไหนอย่างมาก รวมทั้งยังสร้างแรงบันดาลใจให้คนไหนอื่นๆ สนใจทำงานด้านสื่อมวลชนอีกด้วย

ในขณะเดียวกัน 2 ใน 3 ของผู้ให้สัมภาษณ์คนไหนรู้สึกไม่พึงพอใจการใช้ภาษามือของพิธีกรที่แสดงสีหน้าท่าทางเยอะเกินไป จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “รู้สึกพิธีกรเค้าใช้สีหน้าดูโอเวอร์ฟลิ่งไป ภาษามือไหลไม่สง่า คอย่น ชอบยกไหล่ทำให้ดูเครียด เกร็ง ไม่ธรรมชาติ เพราะคนไหนจะดูละเอียดมาก เชื่อว่าคนไหนมองไม่ออกหรือกลัวสีหน้าตึงกำลังเครียดหรือยิ้ม แต่นี่จะดูเครียดตลอดเหมือนคนพูดกระซอกโฮกฮาโกโตนเดียวหน้าเดียว” และผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนหนึ่งกล่าวว่าเสริมว่า “พิธีกรก็ดูโอเคนะ แต่ถ้าคนที่ไม่รู้จักคุณตันมาก่อน จะมองว่าเป็นภาษามือที่ดูเครียด มั่นหนักไป ใช้สีหน้าท่าทางเยอะเกินไป แต่ถ้าคนรู้จักคุณตันหรือสนิทกันจะรู้ว่านี่คือลักษณะการใช้ภาษามือและบุคลิกของเขาที่เหมือนคนไหนเสียงแข็งกระด้างดูเป็นผู้ชายแมนๆ” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนไหนไม่พึงพอใจบุคลิกภาพและท่าทางการใช้ภาษามือที่ดูตึงเครียด เพราะคนไหนเป็นกลุ่มผู้ชมที่ต้องการได้รับความบันเทิงสนุกสนาน ดูแล้วผ่อนคลายไม่เครียด

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนไหนยังรู้สึกไม่พึงพอใจเสื้อผ้าและการแต่งกายของพิธีกร จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “พิธีกรใส่เสื้อผ้าดูธรรมดา อยากให้ดูวัยรุ่นกว่านี้ นีดูแก่ไปหน่อย น่าจะมีชุดคอสตุ่ม อย่างเช่น ท่ากาแฟก็มีชุดเข้ากับเนื้อหา รายการ ที่สำคัญช่วยหาคนมาแต่งหน้าให้หน่อย ดูหน้ามันตลอด ไม่เนียนเลย” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมคนไหนเองนอกจากจะให้ความสนใจกับการใช้ภาษามือของพิธีกรแล้ว ยังให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของพิธีกรอีกด้วย

ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการโทรทัศน์ ใจเท่ากัน
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ตารางที่ 4.2 แสดงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน จาก
การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประเด็น	พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
1. เนื้อหา	- บ้านเทมมีสาระ - เรียนรู้ภาษามือปรับใช้ในชีวิตประจำวัน - คนหูหนวกและคนหูดีได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน - ได้เห็นศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของคนหูหนวก	- ไม่รู้จักแขกรับเชิญ - ทำทางของแขกรับเชิญคนหูดีดูติดขัดเวลาคุยกัน ทำให้ไม่เชื่อว่าเข้าใจคนหูหนวกจริง ๆ
2. รูปแบบรายการ	- รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเต็มรูปแบบรายการแรก - มีการใช้ภาษามือ - ภารกิจต่าง ๆ นอกสถานที่ แปลกใหม่ น่าสนใจ	- ช่วงเวลาที่ออกอากาศไม่ค่อยอยู่บ้านจึงไม่ได้ดู - ความถี่ในการออกอากาศน้อยเกินไป - มีช่วงในรายการน้อยเกินไป - ภาพประกอบน้อย - กราฟิกกับเสียงเพลงเหมือนรายการสำหรับเด็ก - ตัวหนังสือเล็กและเร็วอ่านไม่ทัน
3. พิธีกร	- ดูตั้งใจในการทำหน้าที่พิธีกร	- ดูไม่ค่อยมีบทบาทเพราะไม่มีส่วนร่วมกับรายการและแขกรับเชิญ - เสียงพากย์ไม่เข้ากับบุคลิกพิธีกร

จากตารางแสดงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้ชมคนทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทั้งด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบรายการ และด้านพิธีกร มีรายละเอียดของแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านเนื้อหารายการใจเท่ากัน

ผู้ชมทั่วไปทั้ง 3 คน รู้สึกพึงพอใจเนื้อหารายการที่มีสาระบันเทิง ได้เรียนรู้ภาษามือ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ภารกิจต่าง ๆ ที่ไปทำดูเหมือนท่าง่าย แต่จริง ๆ แล้วคนหูหนวกหูดีมาช่วยกันมันไม่ง่ายเลย

อย่างเช่น ตอนที่พาไปดูคนหุนววกซ่อมแซมของข้าวของเหลือใช้ที่ศูนย์พระมหาไถ่ ดูจบแล้วเรารู้สึกเคารพคนพิการมากขึ้น ทำให้รู้ว่าเขาทำอะไรได้มาก และทำได้เหมือนคนปกติทั่วไป ทำให้รู้ว่าควรสนับสนุนคนพิการ” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปเป็นกลุ่มที่ต้องการแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้การรับชมรายการยังปลูกจิตสำนึกให้คนทั่วไปรู้สึกสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับของคนหุนววกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การใช้ภาษามือ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ เกิดการตระหนักและรับรู้ถึงศักยภาพของคนหุนววกในด้านต่าง ๆ ที่ไม่แตกต่างจากคนที่มีสติปัญญา เพื่อสนับสนุนให้มีการเปิดโอกาสทางสังคมให้คนหุนววกมากขึ้น

โดยผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ใน 3 รู้สึกชื่นชอบเนื้อหาเฉพาะเรื่องราวที่ตนเองสนใจอยู่แล้วเท่านั้น จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “รู้สึกน่าติดตาม เพราะเป็นบันเทิงที่มีสาระ เช่น ทำให้รู้วิธีการทำกาแฟ ถ้าให้คนปกติมาทำก็ดูธรรมดา แต่พอเป็นคนหุนวกรายการก็ดูมีอะไรมากขึ้น ไม่เคยเจอรายการแบบนี้มาก่อน ดูแปลกใหม่ดี แต่ภารกิจที่พาไปดูนั้นน่าสนใจเป็นบางอัน แล้วแต่อันไหนเป็นเรื่องที่เราชอบอยู่แล้ว” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปเป็นกลุ่มที่ต้องการแสวงหาความรู้และความบันเทิง แต่ตัดสินใจเลือกรับชมเฉพาะเนื้อหาและเรื่องราวที่ตนเองสนใจเท่านั้น เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง

สำหรับเนื้อหาที่ผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจคือไม่รู้จักแขกรับเชิญที่มาร่วมรายการ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ไม่รู้จักแขกรับเชิญมาก่อนก็เลยไม่ค่อยอยากดู อยากให้เป็นคนมีชื่อเสียงมากกว่าจะได้เรียกคนดูเพิ่ม เพราะคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักรายการ ถ้าได้ดาราคงดังมากก็จะได้มีแฟน ๆ ตามมาดูรายการนี้” และผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่าเพิ่มเติมว่า “จริง ๆ แล้วรายการนี้เป็นรายการที่ดี แต่รายการดีคนรู้จักน้อยก็ไม่มีประโยชน์ เอาดารามาจะดึงคนดูมากขึ้น รู้จักภาษามือมากขึ้น เข้าใจคนหุนววกมากขึ้น” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปนอกจากจะชื่นชอบรายการที่เนื้อหาสาระประโยชน์แล้ว ยังต้องการความสนุกสนานและความบันเทิงด้วย เพื่อไม่ให้รายการน่าเบื่อเกินไปและเป็นที่รู้จักมีผู้ชมติดตามรายการมากขึ้น จึงควรมีดารานักแสดงหรือคนมีชื่อเสียงมาเป็นแขกรับเชิญด้วย

ในขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่พึงพอใจในลักษณะท่าทางของแขกรับเชิญคนหูตึงด้วย จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “แขกรับเชิญหูตึงไม่เข้าใจคนหุนววกพูด คือท่าทางพยายามทำหน้าที่เข้าใจแต่ดูออกว่าจริงๆ แล้วไม่เข้าใจ จนกันไม่ได้ ดูแล้วไม่เชื่อว่าเข้าใจคนหุนววกจริงๆ ทำให้เกิดความเสียระหว่างทั้งคู่พูดคุยบ่อย ๆ จะให้ดีแขกรับเชิญควรเรียนรู้ภาษามือมาบ้าง” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปเข้าใจวัตถุประสงค์รายการ แต่ยังไม่เชื่อว่าการออกไปทำภารกิจร่วมกันระหว่างคนหุนววกและคนหูตึงจะทำให้สื่อสารกันรู้เรื่อง เพราะในบางตอนที่ออกอากาศแขกรับเชิญยังมีลักษณะท่าทางที่ไม่เข้าใจและไม่สามารถสื่อสารกับคนหุนววกได้

2) ด้านรูปแบบรายการใจเท่ากัน

ผู้ชมทั่วไปทั้ง 3 คน มีความพึงพอใจกับรูปแบบรายการ รู้สึกแปลกใหม่กับรายการโทรทัศน์ที่มีภาษามือสำหรับคนหูหนวกเต็มรูปแบบรายการของไทย จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ดูครั้งแรกอึ้งเลย เพราะประเทศไทยไม่เคยมีรายการสำหรับคนหูหนวกหรือคนพิการด้านอื่นมาก่อน พอดูไปเรื่อย ๆ เราก็ได้เรียนรู้ภาษามือ นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และก็ชอบที่รายการพาไปดูสถานที่หลากหลายดี คือเราไม่เคยไป ไม่เคยเห็นมาก่อน แตกต่างจากรายการอื่น ๆ ดูสนุกสนานไม่เครียด” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก จึงรู้สึกสนใจรายการที่มีความแปลกใหม่ สนใจเรียนรู้การใช้ภาษามือ เพื่อใช้สื่อสารพูดคุยกับคนหูหนวก นอกจากนี้ภารกิจที่พาไปสถานที่ต่าง ๆ ทำให้รายการดูมีความหลากหลาย สนุกสนาน และน่าติดตามมากขึ้น

สำหรับรูปแบบรายการที่ผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจคือช่วงเวลาที่ออกอากาศและความถี่ในการออกอากาศ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ช่วงเวลาที่ออกอากาศไม่ค่อยอยู่บ้านจึงไม่ได้ดู ยิ่งบ้าย ๆ วันหยุด ถ้าไม่อยู่บ้านไปธุระข้างนอกก็เจนอน ถ้าเปลี่ยนมาออกอากาศช่วงเย็นน่าจะดีดูกว่า เพราะคนส่วนใหญ่จะเริ่มเปิดทีวีตอนเย็น และน่าจะมียาติดยะ 2 วัน เป็นวัน เสาร์-อาทิตย์ เพราะเป็นวันพักผ่อนจะได้ดูต่อเนื่อง” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปใช้เวลาว่างช่วงบ้ายในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ไปธุระข้างนอกไม่ค่อยเปิดโทรทัศน์ แต่นิยมเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ในช่วงเย็น ๆ มากกว่า

ในขณะเดียวกัน 2 ใน 3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ยังรู้สึกไม่พึงพอใจการแบ่งช่วงในรายการที่มีน้อยไป โดยหนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า “มีช่วงในรายการน้อยเกินไป ช่วงแรกค่อนข้างยาวเลยน่าเบื่อ อยากให้เพิ่มช่วงเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ สอนภาษามือแบบสั้น ๆ ง่าย ๆ ในแต่ละตอน เพื่อคนเรียนรู้ไม่ทันจากเนื้อหาในรายการจะได้มาเรียนรู้ในช่วงนี้ แล้วเอามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ” โดยผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่าเพิ่มเติมว่า “อยากให้มียุค 3 ช่วง คือเพิ่มช่วงโหวตหรือเปิดโอกาสให้คนดูที่สนใจได้ร่วมสนุก หรือแสดงความคิดเห็นในรายการ ซึ่งน่าจะดีกว่าให้แขกรับเชิญคนพูดกับคนหูหนวกทำกิจกรรมกันแค่ 2 คน” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปเป็นกลุ่มผู้ชมที่ต้องการรับชมรายการที่มีความหลากหลายในการนำเสนอทั้งเนื้อหาและรูปแบบรายการ การมีช่วงในรายการเพียง 2 ช่วง และนำเสนอเนื้อหาแต่ละช่วงใช้เวลานาน ๆ อาจทำให้ผู้ชมรู้สึกว่ารายการน่าเบื่อ ไม่น่าสนใจได้ นอกจากนี้กลุ่มผู้ชมทั่วไปยังมีความสนใจต้องการที่จะเรียนรู้ภาษามือ เพราะเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับอีก รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นกลับไปยังผู้ผลิตรายการ

นอกจากนี้ผู้ชมทั่วไปทั้ง 3 คน รู้สึกไม่พึงพอใจคำบรรยายตัวหนังสือ จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ไม่ชอบตัวหนังสือเลย รู้สึกว่าเล็กและเร็วอ่านไม่ทัน ยิ่งเวลาดูรายการผ่านโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต ยิ่งอ่านไม่เห็น” จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปปัจจุบันมีพฤติกรรมการชมรายการโทรทัศน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต

ดังนั้นขนาดตัวหนังสือคำบรรยายที่เล็กจึงเป็นอุปสรรคในการรับชมรายการผ่านสื่ออื่น ๆ ที่ไม่ใช่สื่อโทรทัศน์

สำหรับด้านอื่น ๆ ของรายการใจเท่ากัน ผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจเสียงพากย์แซกซ์เบญจในรายการ โดย 2 ใน 3 ของผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า “ไม่ชอบเสียงพากย์ภาษามือก็มีเข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง อันที่ดูง่าย ๆ ก็เข้าใจ ดูไปคิดไป แต่อยากให้มีแคปชั่นอธิบายตลอดทั้งรายการมากกว่าไม่เอาเสียงพากย์ คนจะได้รู้สึกเหมือนมีประสบการณ์สื่อสารกับคนหูหนวก” จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปต้องการอ่านคำบรรยายมากกว่าการใช้เสียงพากย์ เพราะเป็นกลุ่มผู้ชมที่ต้องการสาระความรู้ สนใจที่จะเรียนรู้ภาษามือและวิธีการสื่อสารกับคนหูหนวกผ่านโทรทัศน์ให้เหมือนกับได้พูดคุยกับคนหูหนวกจริง ๆ

3) ด้านพิธีกรรายการใจเท่ากัน

ผู้ชมทั่วไปรู้สึกพึงพอใจกับการทำหน้าที่พิธีกรคนหูหนวกในเรื่องของบุคลิกภาพที่ดูมีความตั้งใจและพยายาม จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “ไม่รู้จึกว่าเขาเป็นใครหรอก แต่ชอบบุคลิกภาพนอก ดูแล้วยิ้ม เห็นถึงความตั้งใจ รู้สึกได้ว่าเค้าพยายามที่จะใช้ภาษามือและอารมณ์ที่จะสื่อสารกับคนดูเพื่อให้คนดูอยากติดตาม กว่าจะทำได้ขนาดนี้ต้องทำการบ้านมาเยอะเลย” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่ารายการให้คนหูหนวก อย่างเช่น “ตัน-วัชรินทร์ ชาลี” มารับหน้าที่พิธีกร ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสื่อสารด้วยเสียงและคำพูดได้ แต่ผู้ชมทั่วไปก็สามารถรับรู้ได้ถึงความพยายามจากสีหน้าและท่าทาง นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการทำงานของคนหูหนวกอีกด้วย

ในขณะเดียวกัน 2 ใน 3 ของผู้ชมทั่วไปที่ให้สัมภาษณ์รู้สึกไม่พึงพอใจพิธีกรคนหูหนวกที่ไม่ค่อยมีบทบาทในรายการ รวมทั้งไม่ชอบเสียงพากย์ของพิธีกร จากคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า “บุคลิกภาพภายนอกโอเค แต่อยากเขาให้มีส่วนร่วมกับการแซกซ์เบญจด้วย อยากให้ออกไปทำภารกิจนอกสถานที่ด้วยกัน เพราะแค่เอามาเปิดปิดรายการยังไม่ติดตามไม่เป็นที่น่าสนใจ ดูไม่ได้มีบทบาทอะไรเพราะเราจะโฟกัสแต่แซกซ์เบญจมากกว่า ส่วนเสียงพากย์ดูเรียบ ไม่ได้อารมณ์ เหมือนมานั่งอ่านให้ฟัง แต่สีหน้าท่าทางพิธีกรดูตื่นเต้น แอคติ้งมาเต็ม รู้สึกขัด ๆ กัน” โดยผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่าเพิ่มเติมว่า “อยากให้เขามีส่วนร่วมกับรายการมากขึ้น แต่ไม่รู้ว่รายการจะเียนย่อไปไหม เพราะต้องใช้ภาษามือเพิ่มขึ้น ส่วนเสียงพากย์ผู้ใหญ่อัฒลักษณ์ท่าทางพิธีกรดูวัยรุ่นไปคนละทิศละทางเลย” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ชมทั่วไปต้องการให้คนหูหนวกได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในหลายด้าน ๆ ผ่านภารกิจในรายการ เพราะการให้พิธีกรคนหูหนวกทำหน้าที่เพียงแค่พูดเปิดและปิดในรายการนั้น ทำให้ไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าเสียงพากย์ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลิตรายการ ถ้าไม่เสียงพากย์ไม่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของพิธีกรหรือแซกซ์เบญจคนหูหนวกก็ทำให้รายการน่าเบื่อได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปการศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในด้านเนื้อหา รูปแบบรายการ และพิธีกร พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและคนหูดีรู้สึกพึงพอใจรายการใจเท่ากัน เพราะเป็นรายการที่ให้ความรู้ควบคู่ความบันเทิง มีวิธีการนำเสนอแปลกใหม่ซึ่งการนำคนหูหนวกและคนทั่วไปที่เป็นคนหูดีไปปฏิบัติภารกิจร่วมกัน ถือเป็นการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพในด้านต่าง ๆ สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนหูหนวก และที่สำคัญก็คือทำให้ผู้ชมคนหูดีเห็นว่าคนหูหนวกก็มีทักษะความรู้ สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติไม่แตกต่างจากคนทั่วไป ปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของคนหูหนวก ไม่ว่าจะเป็น การเรียนรู้ภาษามือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนหูหนวก เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี

โดยผู้ชมคนหูหนวกจะชื่นชอบและให้ความสนใจกับเนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ เนื่องจากสามารถนำทักษะความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์และพึ่งพาตนเองได้ แต่ไม่พึงพอใจที่รายการยังนำเสนอหรืออธิบายขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควร นอกจากนี้ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปยังชื่นชอบรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือร่วมกับคำบรรยาย เพราะช่วยให้คนหูหนวกสามารถรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีรรถรสมากขึ้น ส่วนผู้ชมคนหูดีก็ได้เรียนรู้ภาษา รวมทั้งยังชื่นชอบพิธีกรรายการที่เป็นคนหูหนวก เพราะดูมีความสามารถและความตั้งใจ สามารถใช้ภาษามือได้อย่างถูกต้องและเข้าใจง่าย รวมทั้งยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้คนหูหนวกรู้สึกสนใจมาทำงานด้านสื่อสารมวลชนเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจรายการใจเท่ากัน คือ ไม่รู้จักแฮกรับเชิญคนหูดีที่มาร่วมภารกิจในรายการ ซึ่งถ้าหากแฮกรับเชิญเป็นดารา นักแสดง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง จะสร้างความสนใจให้ผู้ชมทั้งสองกลุ่มนี้ติดตามรับชมรายการเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังไม่พึงพอใจในเรื่องของวันและเวลาออกอากาศ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลารับชม รวมทั้งรูปแบบรายการที่ตัวหนังสือของคำบรรยายมีขนาดเล็กอ่านไม่ค่อยเห็น โดยเฉพาะเวลาที่ต้องรับชมรายการย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ โดยผู้ชมหูหนวกยังรู้สึกไม่พึงพอใจการใช้ภาษามือและคำบรรยายในรายการที่ใช้ภาษาที่ยาก ประโยคสนทนาที่ยาวเกินไปและขึ้นตัวหนังสือเร็ว ทำให้อ่านไม่ทันและไม่เข้าใจ แฮกรับเชิญคนหูดีบางครั้งก็ใช้ภาษามือไม่ถูกต้อง รวมทั้งไม่พึงพอใจการแสดงสีหน้าท่าทางและบุคลิกภาพของพิธีกรที่ดูตึงเครียดเกินไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจเสียงพากย์ของพิธีกรคนหูหนวก เพราะต้องการเรียนรู้ภาษามือจากคำบรรยายมากกว่า

4.2.3.3 เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ตารางที่ 4.3 แสดงการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การใช้ประโยชน์จากการชมรายการใจเท่ากัน	
ผู้ชมคนหูหนวก	ผู้ชมทั่วไป
- ได้รับสาระความรู้ - นำข้อมูลมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน - ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน - ตอบสนองความสนใจของตนเอง - ใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับบุคคลอื่น - ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว - สร้างแรงบันดาลใจ - สร้างความเข้าใจในสังคม	- ได้รับสาระความรู้ - นำข้อมูลมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน - ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน - ตอบสนองความสนใจของตนเอง - สร้างจิตสำนึก - สร้างความเข้าใจในสังคม

จากตารางแสดงการใช้ประโยชน์จากการชมรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จะเห็นได้ว่าผู้ชมคนหูหนวกสามารถใช้ประโยชน์จากรายการดังนี้ ได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง สามารถนำไปใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับบุคคลอื่น ทำให้ได้ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวขณะรับชมรายการ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนหูหนวก และสร้างความเข้าใจให้กับคนในสังคม ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่า “เมื่อก่อนไม่มีรายการแบบนี้ เวลาคนหูหนวกคุยกัน คนทั่วไปในสังคมมักจะมองแบบจ้องแปลก ๆ และดูเหยียดหยาม รายการนี้จะทำให้คนหูดีได้รู้ว่าคนหูหนวกพูดคุยกันด้วยภาษามือ ซึ่งคนหูดีจะได้เรียนรู้ทั้งภาษามือและภาษากาย เพื่อจะได้อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันได้ เพียงแค่ทุกคนเปิดใจ อย่ายมองคนแค่ผิวเผิน คนหูดีต้องทำความเข้าใจวัฒนธรรมของคนหูหนวกด้วย” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าคนหูหนวกรู้สึกว่าเป็นคนกลุ่มน้อยและไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม รายการใจเท่ากัน จึงมีประโยชน์ในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความเข้าใจสังคมให้ยอมรับเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เปิดกว้างที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของคนหูหนวก โดยเฉพาะการใช้ภาษามือเพื่อสื่อสารกัน และผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนหนึ่งกล่าวเสริมว่า “รายการแบบนี้ดีมีประโยชน์จะได้เรียนรู้และสอนภาษามือให้กับน้อง ๆ พ่อแม่ หรือเพื่อน ๆ ที่คุยกับคนหูหนวกไม่ได้ ไม่รู้ภาษามือ มานั่งดูรายการนี้ด้วยกัน และก็จะได้ชวนเพื่อน ๆ คนหูหนวกมาดู

ด้วยกัน เพราะกลุ่มคนหูหนวกจะมีการส่งข้อความบอกกันเวลาที่มีอะไรเกิดขึ้นในสังคม หรือมีอะไรที่น่าสนใจก็บอกต่อ ๆ กันในกลุ่ม” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าคนหูหนวกชอบที่จะพูดคุยสื่อสารกันในกลุ่มของตนเอง โดยรายการใจเท่ากัน สามารถนำมาเป็นหัวข้อในการสนทนาพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ ทั้งคนในครอบครัวและคนในกลุ่มได้ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวว่า “ดูแล้วอาจจะเปลี่ยนความคิดคนหูหนวกหุติที่ไม่ชอบอาชีพหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้หันมาสนใจได้ ที่สำคัญคือรู้สึกภูมิใจด้วย อยากให้พ่อแม่และคนในครอบครัวมาดูว่าคนหูหนวกผลิตรายการและได้ออกทีวีด้วย ซึ่งอนาคตผมก็อยากจะทำรายการแบบนี้บ้าง พ่อแม่จะได้รู้สึกภูมิใจ” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่ารายการใจเท่ากัน สามารถสร้างแรงบันดาลใจในเรื่องต่าง ๆ ให้กับคนหูหนวก ไม่ว่าจะเป็น แรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ผ่านการนำเสนอภารกิจที่ไปทำในรายการ หรือแรงบันดาลใจในการผลิตรายการโทรทัศน์ รวมทั้งการเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์

นอกจากนี้ตารางแสดงการใช้ประโยชน์จากการชมรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ยังพบว่าผู้ชมทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากรายการได้ดังนี้ ได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง สร้างจิตสำนึกและความเข้าใจให้คนในสังคมได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่า “ภารกิจบางเรื่องก็มีประโยชน์เพราะตรงกับสิ่งที่เราอยากรู้ อย่างเช่น เราชอบปลูกผักก็จะดู เพราะได้ความรู้ว่าวิธีการการปลูกผักต้องทำยังไง และก็อยากจะติดตามดูมากกว่าว่าคนหูหนวกทำอะไรได้บ้าง ได้เรียนรู้กันและกัน จะได้อยู่ในสังคมด้วยกันได้” และผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนกล่าวเพิ่มเติมว่า “ภารกิจต่าง ๆ ในรายการดูแล้วได้ความรู้และมีประโยชน์ เพราะทำให้เราเคารพคนพิการมากขึ้น รู้ว่าเขาทำอะไรได้มาก ทำได้เหมือนคนปกติทั่วไป ทำให้รู้ว่าควรสนับสนุนคนพิการ เพราะเป็นสิ่งพิเศษเป็นเรื่องที่น่าให้กำลังใจ” จากคำพูดดังกล่าวทำให้ทราบว่าภารกิจต่าง ๆ ในรายการใจเท่ากัน สามารถตอบสนองความสนใจของผู้ชมทั่วไปในเรื่องต่าง ๆ ได้ โดยคัดเลือกจากเนื้อหาและภารกิจต่างๆ ในรายการ นอกจากนี้ยังสามารถปลูกจิตสำนึกคนในสังคมให้เห็นถึงสิทธิและความเท่าเทียมกันของคนหูหนวก รวมทั้งเปิดมุมมองของคนทั่วไปให้รับรู้ว่าคุณหูหนวกเองก็มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานในหลายด้าน ๆ ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์ กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ รวมทั้งค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการและการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก รวมถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของคนหูหนวกและคนปกติที่มีต่อรายการใจเท่ากัน โดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดประเภท จัดกลุ่ม และทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก และข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก” ในรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส สามารถสรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

5.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายการที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าคนหูดีและคนหูหนวกสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งมุ่งเน้นให้ผู้ชมเห็นถึงศักยภาพและความสามารถในหลายด้าน ๆ ของคนหูหนวก การผลิตรายการใจเท่ากันจึงประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกซึ่งมีความสัมพันธ์กันในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกขึ้นในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้คนหูหนวกสามารถรับชมและเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเกิดการพัฒนารูปแบบการนำเสนอและเนื้อหารายการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากันมีดังต่อไปนี้

5.1.1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการ

พิจารณาจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการสื่อสารชั้นพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) เนื้อหา/สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และ ผู้รับสาร (Receiver)

ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร (Sender) หรือ องค์กรผู้ผลิตสื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดรายการใจเท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีคุณลักษณะและลักษณะทางวิชาชีพเหมือนกันมาร่วมมือกัน ประกอบด้วย Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งเป็นองค์กรผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวก และ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส องค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์ฟรีทีวีที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีประสบการณ์ในการผลิตสื่อเพื่อสาธารณะ และที่สำคัญที่สุดก็คือทั้ง 3 องค์กรนี้มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันนั่นคือ การผลิตรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ความบันเทิง มีคุณภาพ มาตรฐาน สนองต่อประโยชน์สาธารณะ และไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้าถึงข่าวสารและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมของคนหูหนวก รวมทั้งต้องการให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดีทั่วไป

จากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า เนื่องจากรายการใจเท่ากันเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่ผลิตขึ้นเพื่อให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนหูหนวกและคนทั่วไปสามารถรับชมรายการร่วมกันได้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการด้วยการใช้ภาษามือ (Sign Language) แบบเต็มจอ คำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) และคำบรรยายเป็นอักษร (Caption) เพื่อให้ผู้ชมคนหูหนวกซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย การเปิดรับสื่อ และการติดต่อสื่อสารสามารถเข้าถึงรายการได้ง่ายขึ้น ในขณะเดียวกันนั้นผู้ชมทั่วไปก็

สามารถติดตามรับชมรายการได้อย่างเข้าใจด้วยเช่นกัน ดังนั้นปัจจัยด้านเนื้อหา/สาร (Message) และ ปัจจัยด้านผู้รับสาร (Receiver) จึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการในการผลิตรายการ

นอกจากนี้ปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ยังมีส่วนสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์ใจเท่ากัน จากเดิมที่เคยเผยแพร่รายการทางอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารมาเป็นออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นฟรีทีวีนั้น ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการ รวมทั้งการผลิตรายการให้มีมาตรฐานและคุณภาพเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย เนื่องจากผู้ชมมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารนี้ทำให้รายการเป็นที่รู้จักมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ชมทั้งสองกลุ่มได้เรียนรู้ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน และผู้วิจัยพบว่าเนื่องจากพฤติกรรมของผู้ชมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต คือไม่ได้รับชมรายการต่าง ๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทำให้ต้องเพิ่มช่องทางในการสื่อสารมากขึ้น โดยผู้ชมสามารถรับชมรายการย้อนหลังผ่านทางอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

5.1.1.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการ

ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และกฎหมาย

ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่ทำให้รายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย เนื่องจากเป็นรายการที่มีจำนวนผู้ชมไม่มากนัก ทำให้รายการไม่มีรายได้จากค่าโฆษณา รวมทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ผู้ผลิตรายการส่วนใหญ่จึงไม่สนใจที่จะผลิตรายการโทรทัศน์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนหูหนวก เพราะไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนผลิตรายการเพื่อออกอากาศ แต่รายการใจเท่ากันสามารถผลิตและออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้ เนื่องจากได้รับงบประมาณความช่วยเหลือจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่เล็งเห็นความสำคัญของคนหูหนวกและต้องการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อสนองต่อประโยชน์สาธารณะเข้ามาสนับสนุน โดยงบประมาณที่ได้รับสามารถนำมาจัดซื้ออุปกรณ์ในการถ่ายทำและตัดต่อที่ทันสมัยได้ รวมถึงยังเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ไม่ว่าจะเป็น ค่าเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ หรือเชิญดารานักแสดงมาร่วมเป็นแขกรับเชิญในรายการ ซึ่งมีส่วนช่วยให้รายการสามารถพัฒนาสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่แปลกใหม่น่าติดตามชมมากขึ้น สามารถที่จะตอบโจทย์ผู้ชมได้ทั้งกลุ่มคนหูหนวกและคนหูดีทั่วไป

ปัจจัยภายนอกที่สำคัญอีกประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยังไม่ทราบข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการสื่อสารของคนหูหนวก ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเข้าถึงสื่อ รวมทั้งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจใน

วัฒนธรรมของคนหูหนวก ไม่ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ที่สำคัญคือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนหูหนวก โดยมองว่าคนหูหนวกเป็นผู้พิการไร้ความสามารถและเป็นภาระสังคม ปัจจุบันดังกล่าวทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย รวมทั้งมีเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก ดังนั้นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวกให้แก่คนทั่วไปในสังคมว่าคนหูหนวกนั้น เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ มีความรู้ และสามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งเกิดการยอมรับว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่คนหูหนวกก็มีสิทธิที่จะเข้าถึงและรับชมสื่อโทรทัศน์ได้เหมือนคนทั่วไป ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านกฎหมาย เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกรวมทั้งช่วยให้คนหูหนวกมีสิทธิและเสรีภาพในการเปิดรับและเข้าถึงสื่อได้มากขึ้น เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะผู้ผลิตรายการและสื่อสาธารณะที่อยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ โดยเล็งเห็นว่ารายการใจเท่ากันเป็นรายการที่ตรงกับข้อกำหนดกฎหมายแล้วยังมีประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย จึงได้เข้าร่วมผลิตรายการและออกอากาศทางสถานี

สำหรับปัจจัยในด้านเทคโนโลยีนั้น มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้คนพิการสามารถรับชมและเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะทีวีดิจิตอลที่มี Closed Caption (CC) บริการคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด ที่สามารถเปิดหรือปิดคำบรรยายที่แสดงผลบนหน้าจอได้ ถ้าหากว่าต้องการหรือไม่ต้องการคำบรรยายนั้น ซึ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนทั่วไป รวมถึงการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างเช่น อินเทอร์เน็ตหรือโซเซียลมีเดียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ยูทูบหรือเฟสบุค เป็นอีกหนึ่งช่องทางการในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมในผู้ชมทั้งคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไป

5.1.2 กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาพบว่า รายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบสำหรับคนหูหนวกที่สามารถรับชมร่วมกับผู้ชมทั่วไปได้ ผลิตรายการโดย Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้พิธีกรดำเนินรายการซึ่งเป็นคนหูหนวก ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการอีกด้วย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planing)

เนื่องจากคนหูหนวกมีข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการติดต่อสื่อสารทั้งการพูด อ่าน และเขียน ทำให้การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกจึงแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป ทีมงานผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและค้นคว้าวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวกในทุกมิติ รวมทั้งยังมีการทดลองผลิตรายการต้นแบบร่วมกับคนหูหนวกเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การผลิตรายการสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความต้องการของคนหูหนวก โดยในขั้นตอนนี้การกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการผลิตรายการถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการผลิตรายการใจเท่ากัน

โดยในขั้นตอนนี้ ผศ.ศิวารณ หงษ์ประยูร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการโทรทัศน์ “ใจเท่ากัน” ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการได้มีโอกาสไปร่วมงานกับมูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนหูหนวกไทย ทำให้ได้รับรู้และทราบถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของคนหูหนวก รวมถึงปัญหาในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ จึงได้จัดตั้ง Thai Deaf TV และผลิตรายการใจเท่ากันขึ้น เพื่อให้คนหูหนวกได้มีโอกาสในการเข้าถึงสื่อเพิ่มมากขึ้น และสร้างความเท่าเทียมในการรับข้อมูลข่าวสาร พร้อมกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนให้เป็นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มรูปแบบสำหรับคนหูหนวกที่สามารถรับชมร่วมกับคนหูได้ ซึ่งมีผลต่อเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอในรายการ

นอกจากนี้ยังต้องเตรียมจัดหาแหล่งงบประมาณ รวมทั้งศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการผลิตรายการ โดยพิธีกรคนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิตในขั้นตอนนี้ด้วย ได้แก่ การให้ข้อมูลที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกับคนหูหนวก รวมทั้งการคิดหารายชื่อแขกรับเชิญคนหูหนวกมาร่วมรายการ ทั้งนี้เนื่องจากคุณวัชรินทร์รู้จักชุมชนและเครือข่ายคนหูหนวกที่ติดต่อพูดคุยและส่งข่าวสารข้อมูลระหว่างกันมากกว่าทีมงานคนหูดี ซึ่งทำให้ทีมงานผลิตรายการสามารถทำงานได้รวดเร็วมากขึ้น จากนั้นจึงกำหนดโครงสร้างรายการให้มีความยาว 25 นาที และแบ่งเนื้อหารายการออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วง “ภารกิจ พิชิตใจ” นำเสนอเรื่องราวภารกิจของแขกรับเชิญ และช่วง “เคล็ดลับสุขภาพ” นำเสนอเรื่องราวการรักษาสุขภาพ พร้อมนัดประชุมทีมงานก่อนออกไปถ่ายทำทุกครั้ง โดยในบางครั้งสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องเตรียมการผลิตจะส่งทีมงานเข้าร่วมประชุมและส่งโปรดิวเซอร์ไปออกกองถ่ายทำเพื่อควบคุมดูแลการผลิตรายการด้วย โดยพบว่าพิธีกรคนหูหนวกเข้าร่วมประชุมกับทีมผลิตรายการ Thai Deaf TV ทุกครั้ง แต่ยังไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จึงทำให้ทีมงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสไม่ทราบถึงปัญหาหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ในการผลิตและรับชมรายการโทรทัศน์ของคนหูหนวก รวมทั้งความต้องการที่แท้จริงในการรับชมประเภทและเนื้อหาของรายการโทรทัศน์

2) ขั้นตอนเตรียมการผลิต (Set up and Rehearsal)

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดรายชื่อแขกรับเชิญที่จะมาร่วมรายการ คิดกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ที่จะสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างคนहुหนวกและคนहुดี ซึ่งในขั้นตอนเตรียมการผลิตก็ได้คุณวัชรินทร์พิธีกรคนहुหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้วย ได้แก่ การติดต่อประสานงานให้แขกรับเชิญคนहुหนวกมาร่วมรายการ ซึ่งผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์ก็ต้องคิดหาแขกรับเชิญคนहुดีและกิจกรรมต่าง ๆ มาให้เชื่อมโยงกับแขกรับเชิญคนहुหนวกที่คุณวัชรินทร์ติดต่อให้ ติดต่อสถานที่ถ่ายทำรายการ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ นำเสนอในที่ประชุม โดยมีผู้ผลิตรายการและผู้ควบคุมรายการเป็นผู้ตรวจสอบและอนุมัติเนื้อหาในแต่ละตอน จากนั้นจึงติดต่อประสานงานแขกรับเชิญและหาข้อมูลเพิ่มเติม นำมาเขียนบทโทรทัศน์เพื่อนำเสนอเรื่องราวออกอากาศจำนวน 1 ตอนในแต่ละสัปดาห์ สิ่งสำคัญก็คือ ทีมงานจะต้องเขียนบทโทรทัศน์และส่งให้พิธีกรคนहुหนวกและแขกรับเชิญคนहुหนวกอ่านล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน เพื่อทำความเข้าใจก่อนถ่ายทำรายการจริง เนื่องจากคนहुหนวกส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการอ่านไวยากรณ์ภาษาไทยที่แตกต่างจากคนทั่วไปทำให้อ่านบทไม่ค่อยเข้าใจและใช้เวลานาน จึงต้องเตรียมตัวและซักซ้อมมากกว่าพิธีกรปกติทั่วไป

3) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production)

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ การถ่ายทำบันทึกรายการ ซึ่งเป็นการบันทึกไว้ล่วงหน้า โดยใช้กล้องและไฟล์เพื่อบันทึกภาพ และถ่ายทำนอกสถานที่เป็นหลัก ซึ่งการถ่ายทำรายการโทรทัศน์สำหรับคนहुหนวกมีขั้นตอนที่แตกต่างและใช้ระยะเวลาานกว่ารายการโทรทัศน์ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากทีมงานคนहुดีส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนहुหนวก จึงไม่ทราบข้อจำกัดต่าง ๆ ของคนहुหนวก โดยเฉพาะเรื่องของการติดต่อสื่อสารกัน ดังนั้นในระหว่างการถ่ายทำรายการที่มีทีมงานซึ่งประกอบไปด้วยคนहुหนวกและคนहुดีจึงจำเป็นต้องมีล่ามภาษามือมาช่วยสื่อสารและอธิบายการทำงานให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ทีมงานคนहुดียังต้องปรับตัวเพื่อเรียนรู้ภาษามือและวัฒนธรรมของคนहुหนวกเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็วมากขึ้น

4) ขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Post-Production)

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนหลังผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ งานด้านการตัดต่อพากย์เสียง และประเมิน สำหรับขั้นตอนการตัดต่อภาพและเสียงในรายการนั้น เนื่องจากคนहुหนวกต้องใช้สมาธิในการรับชมและทำความเข้าใจเนื้อหารายการทั้งจากการดูภาษามือและการอ่านคำบรรยายแทนเสียง ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาหลาย ๆ ประเด็นไว้ในช่วงรายการเดียวกัน หรือเรียงลำดับเนื้อหาสลับไปมาให้รายการดูมีสีสันน่าสนใจเหมือนกับรายการโทรทัศน์ทั่วไป อาจทำให้คนहुหนวกขาดสมาธิเกิดความสับสนไม่เข้าใจเนื้อหารายการได้ และหลังจากที่ตัดต่อเนื้อหารายการทั้งหมดเสร็จสิ้นแล้วจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเชี่ยวชาญด้านไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรวจความ

ถูกต้องของการเขียนและสะกดคำในแคปชั่นคำบรรยายแทนเสียง (Caption) รวมทั้งยังมีล่ามภาษามือและพิธีกรคนหูหนวกมาช่วยตรวจสอบความต่อเนื่องของการติดต่อลำดับภาพ รวมไปถึงการใช้ภาษามือ จากนั้นจึงส่งให้ฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพรายการอีกครั้งก่อนนำออกอากาศ

กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ในรายการใจเท่ากัน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานคนหูดีและคนหูหนวก ซึ่งสามารถแบ่งระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับบริหาร

5.1.3 ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

ความพึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบรายการ และพิธีกร รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ สรุปผลได้ดังนี้

1) ด้านเนื้อหารายการ

กลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและคนหูดีรู้สึกพึงพอใจเนื้อหารายการที่ให้ความรู้ ควบคู่ความบันเทิง รวมทั้งการนำคนหูหนวกและคนทั่วไปที่เป็นคนหูดีไปปฏิบัติภารกิจร่วมกัน เนื่องจากได้เรียนรู้ภาษามือในการสื่อสาร วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนหูหนวก ปลุกจิตสำนึกให้คนทั่วไปในสังคมสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของคนหูหนวก เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพในด้านต่าง ๆ สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนหูหนวก โดยผู้ชมคนหูหนวกจะให้ความสนใจกับเนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ เนื่องจากสามารถนำทักษะความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์และพึ่งพาตนเองได้

สำหรับเนื้อหารายการที่ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจ ได้แก่ แหกרבเชิญที่มาปฏิบัติภารกิจในรายการเป็นบุคคลที่ไม่รู้จัก ต้องการให้เป็นดารานักแสดงหรือคนที่มีชื่อเสียง จะรู้สึกน่าสนใจและติดตามชมมากกว่า โดยที่คนหูหนวกยังรู้สึกไม่พึงพอใจรายการที่นำเสนอเนื้อหาแต่ไม่ได้อธิบายขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ อย่างละเอียดเท่าที่ควร

2) ด้านรูปแบบรายการ

กลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปรู้สึกพึงพอใจรูปแบบรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือร่วมกับคำบรรยาย เพราะช่วยให้คนหูหนวกสามารถรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีรรถรสมากขึ้น ส่วนผู้ชมคนหูดีก็รู้สึกว่าเป็นรายการที่แปลกใหม่น่าสนใจ ได้เรียนรู้ภาษามือ ทำให้สามารถรับชมรายการร่วมกันได้อย่างเข้าใจ อย่างไรก็ตามพบว่ากลุ่มตัวอย่าง

ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปต่างก็รู้สึกไม่พึงพอใจในเรื่องของวันและเวลาออกอากาศ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลารับชม รวมทั้งตัวหนังสือคำบรรยายที่มีขนาดเล็กและขึ้นลงเร็วจนทำให้อ่านไม่ทัน โดยเฉพาะเวลาที่ต้องรับชมรายการย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ผู้ชมคนหูหนวกยังรู้สึกไม่พึงพอใจการใช้ภาษามือและคำบรรยายในรายการ เพราะรู้สึกว่าใช้ภาษาที่ยากและประโยคสนทนาที่ยาวเกินไป รวมทั้งเขกรับเชิญคนหูดียังใช้ภาษามือไม่ถูกต้อง

3) ด้านพิธีกรรายการ

กลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปชื่นชอบพิธีกรรายการคนหูหนวก เพราะดูมีความตั้งใจ มีความรู้ และสามารถใช้ภาษามือได้อย่างถูกต้อง ทำให้เข้าใจเนื้อหารายการได้ง่ายขึ้น แต่ผู้ชมคนหูหนวกยังรู้สึกไม่พึงพอใจการแสดงสีหน้าท่าทางและบุคลิกภาพของพิธีกรที่ดูตึงเครียดเกินไป ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้ชมทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจเสียงพากย์ของพิธีกรคนหูหนวก เพราะต้องการเรียนรู้ภาษามือมากกว่า

5.1.4 การใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการใจเท่ากัน

การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์จากการชมรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ผู้วิจัยพบว่าผู้ชมคนหูหนวกสามารถใช้ประโยชน์จากรายการ ได้แก่ ได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง สามารถนำไปใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับบุคคลอื่น ทำให้ได้ใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวขณะรับชมรายการ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความเข้าใจ สังคมให้ยอมรับเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เปิดกว้างที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของคนหูหนวก โดยเฉพาะการใช้ภาษามือเพื่อสื่อสารกัน นอกจากนี้ยังสร้างแรงบันดาลใจให้คนหูหนวกในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ผ่านการนำเสนอภารกิจที่ไปทำในรายการ หรือแรงบันดาลใจในการผลิตรายการโทรทัศน์ อย่างเช่น การเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ ส่วนผู้ชมทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากรายการ ได้แก่ ได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถปลูกจิตสำนึกคนในสังคมให้เห็นถึงสิทธิและความเท่าเทียมกันของคนหูหนวก รวมทั้งเปิดมุมมองของคนทั่วไปให้รับรู้ว่าคุณหูหนวกเองก็มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานในหลายด้าน ๆ ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกพบว่า นอกจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหลายประการที่ส่งผลต่อเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอรายการ โดยปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการ ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร 2) เนื้อหาสาร 3) ช่องทางการสื่อสาร 4) ผู้รับสาร และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการ “ใจเท่ากัน” ได้แก่ 1) เศรษฐกิจ 2) สังคมและวัฒนธรรม 3) กฎหมาย 4) เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสถาบันขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน (McQuail, 1987) ที่ว่า ถึงแม้องค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลหรือแสดงบทบาทหน้าที่หลายประการต่อสังคม แต่การอยู่ท่ามกลางแรงผลักดันจากทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร รวมถึงมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสื่อ ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติงานขององค์กรผู้ผลิตสื่อ นอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในองค์กรแล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคมอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

5.2.1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผลิตรายการ

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผู้ส่งสารเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดรายการใจเท่ากัน เนื่องจากการผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวกต้องใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ และมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวก นอกจากนี้คนหูหนวกซึ่งเป็นผู้ชมกลุ่มเป้าหมายรายการนั้นยังมีจำนวนน้อย แต่การผลิตรายการต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง จึงไม่ได้รับความสนใจจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีเป้าหมายในเรื่องจำนวนผู้ชมและเงินรายได้ จึงทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย แต่รายการใจเท่ากัน สามารถผลิตรายการและออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้นั้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีคุณลักษณะและลักษณะทางวิชาชีพร่วมกันมาสนับสนุนและให้ความร่วมมือ ซึ่งได้แก่ Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งเป็นองค์กรผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนหูหนวก และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส องค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์ฟรีทีวีที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีประสบการณ์ในการผลิตสื่อเพื่อสาธารณะ นอกจากนี้ยังเป็นองค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อให้ความรู้ ความบันเทิง มีคุณภาพ มาตรฐาน สนองต่อประโยชน์สาธารณะ และไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้าถึงข่าวสารและทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมของคนหูหนวก มุ่งเน้นให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถในการหลายด้าน ๆ ของคนหูหนวก รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ

McQuail (1987, อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557) เรื่องปัจจัยในการผลิตรายการที่วอองค์กรสื่อโทรทัศน์มีลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย แต่ละองค์กรย่อมมีเป้าหมายและนโยบายการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งบางครั้งอาจนำมาสู่ความขัดแย้งและไม่ลงรอยกันในการทำงาน โดยเป้าหมายหลักในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ส่วนใหญ่ ได้แก่ เป้าหมายเชิงกำไร อิทธิพลทางสังคม และชื่อเสียงขององค์กร การดึงดูดผู้ชมสูงสุดเป้าหมายเฉพาะเงื่อนไข และการสนองต่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งรายการใจเท่ากันเกิดจากความร่วมมือของ 3 องค์กรผู้ผลิตสื่อที่มีนโยบายและเป้าหมายร่วมกัน จึงทำให้สามารถผลิตรายการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสสำเร็จลุล่วงไปได้ ซึ่งเป้าหมายขององค์กรผู้ผลิตสื่อนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในด้านสาธารณะประโยชน์ด้วย สอดคล้องกับแนวคิด (McQuail, 1987) ที่ว่าวิทยุและโทรทัศน์เป็นธุรกิจหวังผลกำไร เนื่องจากการแข่งขันกันสูง แต่อย่างไรก็ดีเนื่องจากสถานะของความเป็นสื่อสาธารณะ อีกด้านหนึ่งของวิทยุและโทรทัศน์จึงถูกเรียกร้องให้ต้องมีด้านของประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) การบริการสาธารณะ (Public Service) การรักษาค่านิยมอันดีงาม (Normative Value) และการต้องยกระดับสุนทรียะของผู้คน (Aesthetic Value)

สำหรับปัจจัยด้านเนื้อหาและปัจจัยด้านผู้รับสาร นับเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กันในการผลิตรายการใจเท่ากัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รายการใจเท่ากันเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่ผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปสามารถรับชมรายการร่วมกันได้ จึงมีเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไป โดยนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และเป็นเรื่องราวใกล้ตัว ด้วยการใช้ภาษามือ (Sign Language) แบบเต็มจอ คำบรรยายเป็นเสียง (Audio Description) และคำบรรยายเป็นอักษร (Caption) ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับสารซึ่งเป็นคนหูหนวกนั้น มีข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่ไม่ได้ยินเสียง รวมทั้งมีไวยากรณ์ในการอ่านและเขียนภาษาไทยที่แตกต่างจากคนปกติ ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ ต้องใช้ภาษามือ จึงทำให้มีปัญหาในการเปิดรับสื่อ จากงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ คงนิล (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้ การแปลความหมาย การจดจำ และอารมณ์ จากการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ของคนหูหนวก” พบว่าลักษณะเฉพาะของคนหูหนวก มีผลทำให้คนหูหนวกมีการรับรู้ การแปลความหมาย และการจดจำสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์น้อยกว่าคนหูปกติ และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับคนหูหนวกในเรื่อง ลักษณะของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (นิรันดร์ สันติตระกูล, 2527) ที่พบว่า คนหูหนวกคือผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด การเรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา ยิ่งสูญเสียการได้ยินมากเท่าใด ยิ่งมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น ซึ่งเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอในรายการใจเท่ากันจะช่วยให้ผู้ชมคนหูหนวกสามารถเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น และผู้ชมคนหูดีสามารถรับชมรายการใจเท่ากันได้อย่างเข้าใจด้วยเช่นกัน ดังนั้นปัจจัยด้านเนื้อหาและปัจจัยด้านผู้รับสาร จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากในการผลิตรายการ

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านช่องทางการสื่อสารก็มีส่วนสำคัญในการผลิตรายการใจเท่ากันด้วยเช่นกัน โดยจากเดิมที่เคยเผยแพร่รายการทางอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารมาเป็นออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นฟรีทีวีนั้น ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการ รวมทั้งการผลิตรายการให้มีมาตรฐานและคุณภาพเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย เนื่องจากผู้ชมมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารนี้ทำให้รายการเป็นที่รู้จักมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ชมทั้งสองกลุ่มได้เรียนรู้ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งยังพบว่าเนื่องจากพฤติกรรมของผู้ชมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต คือไม่ได้รับชมรายการต่าง ๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว ผู้ผลิตจึงได้เพิ่มช่องทางในการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม โดยผู้ชมสามารถรับชมรายการย้อนหลังได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

5.2.1.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผลิตรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวก เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยังไม่ทราบข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และการสื่อสารของคนหูหนวกที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเข้าถึงสื่อ นอกจากนี้ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนหูหนวก ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิทธิความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ที่สำคัญคือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนหูหนวก โดยมองว่าคนหูหนวกเป็นผู้พิการไร้ความสามารถและเป็นภาระสังคม ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้องค์กรผู้ผลิตสื่อไม่สนใจที่จะผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวก รวมทั้งมีเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ไม่ตรงกับความต้องการของคนหูหนวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด (McQuail, 1987) ที่ว่าสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในสังคมหนึ่ง ๆ ก็มักจะกำหนดวิธีการทำงานหรือการสื่อสารเอาไว้บนเงื่อนไขปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ซึ่งหากสังคมเป็นกรอบวิสัยทัศน์หรือโครงสร้างแห่งความรู้สึกที่ฝังเข้าไปในจิตสำนึกแล้ว กระบวนการทำงานและผลิตสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามสังคมนั้น รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อเนื้อหา/สาร ที่มีกรอบอุดมการณ์หรือโครงสร้างแห่งความรู้สึกบางอย่างกำหนดไว้เสมอ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอในรายการโทรทัศน์ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม แสดงให้เห็นว่าคนหูหนวกและคนหูดีสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมกัน สื่อมวลชนโดยเฉพาะองค์กรผู้ผลิตสื่อจึงมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนหูหนวก เพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมเกิดการตระหนักรู้ว่าคนหูหนวกเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ความรู้ และสามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งเกิดการยอมรับว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่คนหูหนวกก็มีสิทธิที่จะเข้าถึงและรับชมสื่อโทรทัศน์ได้เหมือนคนทั่วไป ช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม นอกจากนี้ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ยังส่งผลไปถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจด้วย ซึ่งเป็นตัวกำหนดโครงสร้างและการทำงานของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ จากการสัมภาษณ์พบว่า

เนื่องจากรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกเป็นรายการที่มีจำนวนผู้ชมไม่มากนัก แต่การผลิตรายการเพื่อคนหูหนวกนั้นมีค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงและใช้เวลานาน จึงไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนหรืองบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องตามแนวคิดของแมคเคเวลที่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า โอกาสที่โทรทัศน์จะพัฒนาไปสู่ความเป็นวิชาชีพได้สมบูรณ์นั้นค่อนข้างลำบาก เนื่องจากการทำงานของสื่อดังกล่าวมักต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ต่อการก้าวสู่สถานะความเป็นวิชาชีพเสมอ เช่น อีสรภาพและการแสดงบทบาททางสังคมของคนทำโทรทัศน์ที่มักต้องเผชิญกับการควบคุมจากปัจจัยภายนอกทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ แต่รายการใจเท่ากัน สามารถผลิตรายการออกอากาศได้ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หรือ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จึงทำให้มีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ถ่ายทำและตัดต่อที่ทันสมัยได้ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ไม่ว่าจะเป็น ค่าเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ หรือเชิญดารานักแสดงมาร่วมเป็นแขกรับเชิญในรายการ ซึ่งมีส่วนช่วยให้รายการสามารถพัฒนาสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่แปลกใหม่น่าติดตามชมมากขึ้น สามารถที่จะตอบโจทย์ผู้ชมได้ทั้งกลุ่มคนหูหนวกและคนหูดีทั่วไป

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าปัจจัยด้านกฎหมาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์ สำหรับคนหูหนวก รวมทั้งช่วยให้คนหูหนวกมีสิทธิและเสรีภาพในการเปิดรับและเข้าถึงสื่อได้มากขึ้น โดยเฉพาะแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาคและหลากหลาย รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือคนด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป ซึ่งสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะผู้ผลิตรายการและสื่อสาธารณะที่อยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จำเป็นต้องปฏิบัติตามโดยเล็งเห็นว่ารายการ ใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกนั้นตรงกับข้อกำหนดกฎหมายและยังมีประโยชน์ต่อสังคมด้วย จึงได้ร่วมมือกับ Thai Deaf TV คณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ในการผลิตรายการและนำมาออกอากาศทางสถานี

กล่าวโดยสรุปเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายการที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม มุ่งเน้นให้ผู้ชมเห็นถึงศักยภาพและความสามารถในหลายด้านๆ ของคนหูหนวก รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าคนหูหนวกและคนหูดีสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมกัน การผลิตรายการใจเท่ากัน จึงประกอบด้วยปัจจัยภายในที่สำคัญอย่างองค์กรผู้ผลิตสื่อ และปัจจัยภายนอกอย่าง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันที่จะผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกขึ้นในประเทศไทย รวมทั้งพัฒนารายการให้มีเนื้อหาและรูปแบบการ

นำเสนอที่มีส่วนช่วยให้คนหูหนวกสามารถเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปอีกด้วย

5.2.2 กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในรายการใจเท่ากัน

จากการศึกษาพบว่า คนหูหนวกที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการใจเท่ากันนั้น สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม Bordenave (1994) ซึ่งอธิบายไว้ว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบหนึ่งที่สะท้อนความเป็นอิสระและเท่าเทียม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคคลมีโอกาเข้าถึงช่องทางการสื่อสารชุมชน และมีโอกาสได้แสดงมุมมอง ความรู้สึก และประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนอย่างเต็มที่ ซึ่งในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากันนั้น ประกอบด้วย ทีมงานคนหูดี ได้แก่ ผู้ควบคุมรายการ ผู้ผลิตรายการ ผู้สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์ ก็จะทำงานร่วมกับทีมงานคนหูหนวก ได้แก่ พิธีกรรายการ ที่ถึงแม้ว่าจะเป็นคนหูหนวกเพียงคนเดียวในกระบวนการผลิตรายการ แต่ได้มีส่วนร่วมในหลาย ๆ ขั้นตอนของกระบวนการผลิตรายการ รวมทั้งยังได้มีการสื่อสารระหว่างกัน ลักษณะต่าง ๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร ปรีกษาหารือ หรือการถ่ายทำรายการ โดยมีจุดประสงค์ร่วมกันคือการสร้างสรรค์และพัฒนารายการใจเท่ากัน ให้มีเนื้อหาตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ถึงแม้จะประสบปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างกัน แต่ก็เป็นการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงมุมมองและประสบการณ์ และยังสะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันทางสังคมผ่านการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน

สำหรับการศึกษาเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planing) ขั้นตอนเตรียมการผลิต (Set up and Rehearsal) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production) และขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Post-Production) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานคนหูดีและคนหูหนวก ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543) เรื่องการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตมาใช้ในการอภิปราย พบว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกสามารถแบ่งออกได้เป็น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดงเท่านั้น แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับบริหารในคนหูหนวก

เนื่องจากทีมงานพิธีกรคนหูหนวกได้ติดตามชมรายการเกือบทุกตอนที่ออกอากาศ เพื่อตรวจสอบการทำหน้าที่พิธีกรของตัวเองว่ามีข้อบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง รวมทั้งชักชวนเพื่อน ๆ คนหูหนวกให้ติดตามชมรายการใจเท่ากัน ซึ่งการที่พิธีกรคนหูหนวก (วัชรินทร์ ชาติ) เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มคนหูหนวก การแนะนำบอกต่อกันในกลุ่มคนหูหนวกนี้จึงทำให้รายการเป็นที่รู้จักและมีผู้ชมติดตามชมรายการเพิ่มมากขึ้น ทำให้ในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน คนหูหนวกจึงมีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม/ผู้รับสาร

สำหรับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง คนหูหนวกได้เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสารและผู้แสดง ได้แก่ การเป็นพิธีกรดำเนินรายการ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมผลิตในกระบวนการผลิตรายการใจเท่ากัน ได้แก่ การเข้าร่วมการประชุมในขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการ การหาข้อมูลและเรื่องราวที่น่าสนใจของคนหูหนวกมานำเสนอในช่วง “ภารกิจพิชิตใจ” เพราะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลของคนหูหนวกได้ดีกว่าทีมงานคนหูดี โดยทำหน้าที่ในการติดต่อคนหูหนวกที่จะมาเป็นแขกรับเชิญในรายการ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในการเขียนและตรวจสอบบทพิธีกรของแขกรับเชิญคนหูหนวกว่ามีการใช้ภาษาหรือประโยคที่ยากหรือซับซ้อนเกินไปหรือไม่ในขั้นตอนเตรียมการผลิต ช่วยติดต่อประสานงาน ทำหน้าที่ล่ามภาษามือในการอธิบายขั้นตอนการทำงานให้ทีมงานคนหูดีกับแขกรับเชิญคนหูหนวกเข้าใจตรงกัน ในขั้นตอนการผลิตรายการ รวมทั้งช่วยตรวจสอบการใช้ภาษามือให้ถูกต้อง และภาพรวมของเนื้อหา รายการว่าคนหูหนวกเข้าใจเนื้อหาหรือไม่ ในขั้นตอนหลังการผลิตรายการ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง นั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเอื้อต่อการให้คนหูหนวกและผู้ผลิตรายการได้สื่อสารกัน โดยมีพื้นฐานในการรับฟังและเคารพในความคิดเห็นที่แสดงออกมาอย่างเข้าใจนั้น นำไปสู่การฝึกฝนให้คนหูหนวกได้รู้จักคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการทำงานร่วมกับผู้ผลิตรายการ สอดคล้องกับแนวคิดของปารีชาติ สถาปัตานนท์ (2542) ได้ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการฝึกสมาชิกในสังคมเกี่ยวกับกระบวนการร่วมกันคิดร่วมกันฟังและเคารพในความคิดของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตน ร่วมวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางสังคม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน ตลอดจนร่วมกันค้นหาแนวทางและตัดสินใจร่วมกันบนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าถึงแม้ทีมงานคนหูหนวกที่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์จะไม่มีความรู้ในด้านสื่อโทรทัศน์มาก่อน แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง ทั้งจากการอบรม เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและการได้ลงมือปฏิบัติจริง คนหูหนวกก็สามารถเข้าใจการทำงานและกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นความพยายามในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระสำหรับคนหูหนวก เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในสื่อโทรทัศน์สาธารณะที่ไม่ได้มุ่งเน้นแต่ความบันเทิง แต่ยังมีจุดมุ่งหมายในการกระตุ้นและจุดประกายให้คนหูหนวกได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง สร้างความมั่นใจให้แก่คนหูหนวกที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ได้เห็นคุณค่าตนเอง คุณค่าของความคิดต่าง ๆ ทั้งของตนเอง เพื่อน ๆ คนหูหนวกที่มาร่วมรายการ รวมทั้งยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเข้าใจ ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และเกิดความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะผู้ผลิตรายการ

อย่างไรก็ตามพบว่าปัจจุบันคนหูหนวกที่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากคนหูหนวกที่จะเข้ามามีร่วมผลิตรายการจะต้องมีศักยภาพในการทำงานสูง มีความรู้และความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยของคนทั่วไปได้ดี

จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญจะต้องมีใจรักในงานด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งคนหูหนวกในประเทศไทยที่สนใจศึกษาด้านนิเทศศาสตร์มีจำนวนน้อย

5.2.3 ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “ใจเท่ากัน”

จากการศึกษาพบว่าผู้ชมรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่สามารถรับชมร่วมกับผู้ชมคนหูดีทั่วไปได้ ผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากรายการที่เหมือนและแตกต่างกันออกไปในแต่ละด้าน ขึ้นอยู่กับจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจและสังคมจากความต้องการของผู้รับสาร ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อของ คาพซ์ และคณะ (อ้างถึงใน พิระ จิโรโสภณ, 2548, น. 191) ได้อธิบายไว้ว่ากระบวนการรับสารในการสื่อสารมวลชนโดยปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจและสังคมจากความต้องการของผู้รับสาร จะก่อให้เกิดความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งสารอื่น ซึ่งแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ มีความตั้งใจ และความต้องการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจของตนเองด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน ซึ่งผู้ชมคนหูหนวกรู้สึกพึงพอใจเนื้อหาการนำคนหูหนวกและคนหูดีไปทำภารกิจด้วยกันนั้น เนื่องมาจากสภาวะจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของคนหูหนวกที่ต้องการให้สังคมเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพและความสามารถ จึงคาดหวังและแสวงหาให้รายการโทรทัศน์มีเนื้อหาที่น่าสนใจเรื่องราวความสามารถของคนหูหนวก โดยผู้ชมคนหูหนวกยังรู้สึกสนใจและชื่นชอบเนื้อหารายการที่นำเสนอภารกิจเกี่ยวกับอาชีพเป็นพิเศษ ทั้งนี้มาจากสภาพและแรงจูงใจของคนหูหนวกที่ต้องการแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระสังคม เมื่อรายการใจเท่ากันนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้จึงสามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเองได้ ในขณะที่ผู้ชมทั่วไปมีความพึงพอใจที่แตกต่างจากคนหูหนวก อันเนื่องมาจากแรงจูงใจที่ต่างกัน โดยต้องการแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์จึงรู้สึกพึงพอใจเนื้อหาและรูปแบบรายการใจเท่ากันที่มีสาระบันเทิง ซึ่งสามารถปลุกจิตสำนึกให้คนทั่วไปหันมาสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของคนหูหนวก ไม่ว่าจะเป็น การเรียนรู้ภาษามือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนหูหนวก เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างคนหูหนวกและคนหูดี

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ชมคนหูหนวกรู้สึกพึงพอใจรูปแบบรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วยล่ามภาษามือและพิธีกรที่เป็นคนหูหนวก สอดคล้องกับการศึกษาของ วรภัท หนูฤทธิ์ (2549) เรื่อง “ความพึงพอใจกับการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของคนหูหนวก” ที่พบว่าคนหูหนวกส่วนใหญ่ต้องการให้มีรายการโทรทัศน์ที่แสดงหรือดำเนินรายการโดยคนหูหนวก และการศึกษาของ ศิวินารถ หงษ์ประยูร (2558) เรื่อง “การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหู

นวนก” ที่พบว่าไวยากรณ์ภาษามือที่คนหูหนวกใช้แตกต่างจากภาษาที่ทั่วไปใช้สื่อสารกัน จึงทำให้คนหูหนวกไม่สะดวกเข้าถึงสื่อที่เป็นตัวอักษร เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งการเข้าถึงมีคำบรรยายในรายการโทรทัศน์ (Subtitle) คนหูหนวกไทยจำนวนมากจึงสนใจเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์ แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึง เพราะจอสาม ในรายการโทรทัศน์มีขนาดเล็กเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากพิธีกรคนหูหนวกแบบเต็มจอสามารถใช้ภาษามือที่เข้าใจง่ายและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ทำให้สื่อสารได้เข้าใจมากกว่าการรับชมจากจอสามหรือการอ่านคำบรรยาย รวมทั้งคนหูหนวกยังต้องการให้คนหูดีได้เรียนรู้ภาษามือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างความแตกต่างทางสังคม อย่างไรก็ตามพบว่าคนหูหนวกยังไม่พึงพอใจพิธีกรเรื่องบุคลิกท่าทางที่เคร่งเครียดเกินไป รวมทั้งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ซึ่งแตกต่างจากผู้ชมคนหูดีที่ไม่ได้สนใจเรื่องรูปร่างบุคลิกหน้าตาแต่มองว่าพิธีกรคนหูหนวกมีศักยภาพและความพยายาม

สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมคนหูดีทั่วไปรู้สึกไม่พึงพอใจได้แก่ วันและเวลาออกอากาศ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลารับชม รวมทั้งตัวหนังสือคำบรรยายที่มีขนาดเล็กและขึ้นลงเร็ว ใช้ประโยคที่ยากและยาวเกินไป จนทำให้อ่านไม่ทัน โดยเฉพาะเวลาที่ต้องรับชมรายการย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนฤดี ทองกลอย (2551) เรื่อง “การเข้าถึงสื่อมวลชนของเยาวชนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ที่พบว่าปัญหาในการเข้าถึงสื่อมวลชนของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนพิการทางการได้ยิน ได้แก่ ปัญหาด้านภาษา โดยขาดภาษามือในรายการโทรทัศน์ ตัวอักษรวิ่งด้านล่างของสื่อโทรทัศน์มีขนาดเล็กและวิ่งเร็วเกินไป และอีกประเด็นก็คือ แยกรับเชิญที่มาร่วมภารกิจในรายการเป็นบุคคลที่ไม่รู้จัก แสดงให้เห็นว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีค่านิยมและความชื่นชอบที่เหมือนกัน ได้แก่ ความต้องการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีแยกรับเชิญเป็นดารา นักแสดง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อสนองความต้องการในด้านความบันเทิงเพิลิตเพลิน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารายการใจเท่ากันจะเป็นรายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อให้ผู้ชมคนหูหนวกสามารถเข้าถึงได้สื่อโทรทัศน์ได้มากขึ้น โดยมีพิธีกรเป็นคนหูหนวก การใช้ภาษามือ และคำบรรยายที่ทำให้สามารถรับชมร่วมกันผู้ชมทั่วไปได้ แต่ยังมีหลายประการที่ไม่สามารถสนองความต้องการของคนหูหนวกได้ ทั้งนี้เนื่องจากคนหูหนวกยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักของรายการรวมทั้งลักษณะนิสัยของคนหูหนวกที่ยังต้องการการมีส่วนร่วม การเรียกร้องสิทธิในสังคม ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาของ สมเกียรติ ศิริวิเศษสุนทร (2546) ได้ทำการศึกษา “สิทธิและความด้อยโอกาสของคนพิการไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการทางหู)” พบว่า คนพิการยังมีความเก็บกอดรู้สึกกว่าตนเองเป็นภาระสังคม รู้สึกแปลกแยก ไม่ค่อยช่วยเหลือตนเอง ต้องการให้หน่วยงานต่างๆ ช่วยเหลือในด้านการพัฒนาศักยภาพ เรียกร้องโอกาสความเท่าเทียมในสังคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนหูหนวกเข้าใจว่ารายการใจเท่ากันผลิตเพื่อผู้ชมคนหูหนวกเท่านั้น ไม่ได้นึกถึงผู้ชมคนหูดีที่

รับชมรายการร่วมกัน ซึ่งต้องใช้การศึกษาและเวลาในการปรับเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกัน

การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าการใช้ประโยชน์จากการชมรายการใจเท่ากัน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสของผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปก็มีความแตกต่างกันด้วย เนื่องมาจากผู้ชมทุกคนล้วนมีความต้องการที่มีจุดกำเนิดมาจากสภาวะจิตใจ สังคม และแรงจูงใจที่มาจากปัจจัยที่แตกต่างกัน ในฐานะผู้รับสารจึงทำให้มีเหตุผลหรือมีความคาดหวังในการใช้สื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันไปด้วย

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ชมคนหูหนวกสามารถใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สามารถนำไปใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนหูหนวก ส่วนผู้ชมทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจในเรื่องที่ตนเองอยากรู้ รวมถึงปลูกสำนึกให้เห็นถึงสิทธิความเท่าเทียมกัน และศักยภาพของคนหูหนวก

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อ Wenner (อ้างถึงใน นิลาวัณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง, 2540) ได้สรุปไว้ดังนี้

1) การใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูลเป็นการใช้ข่าวสารเพื่ออ้างอิงและเพื่อเป็นแรงย้ำความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม รูปแบบของการแสดงความต้องการ โดยผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไปใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ด้วยการติดตามข่าวสารเนื้อหาในรายการ เพื่อนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาปรับใช้กับตนเอง รวมทั้งนำข้อมูลข่าวสารที่ได้ไปใช้สนทนากับผู้อื่นเพื่อการโน้มน้าวใจ หรือสร้างความสัมพันธ์ในสังคม

2) การใช้ข่าวสารเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ โดยผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไปใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน เพื่อความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531, น. 110-112) ได้ศึกษาชุดตัวแปรความต้องการที่ผู้รับสารต้องการจากสื่อมวลชน ซึ่ง McQuail และคณะ ได้สร้างไว้ แล้วนำมาปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้สื่อมวลชนโดยผู้รับสารดังนี้

1) ความต้องการสารสนเทศ ผู้ชมคนหูหนวกใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านการสนองความต้องการและความสนใจตนเอง นำข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ อย่างเช่น ข้อมูลเรื่องอาชีพ เป็นต้น สำหรับผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน คือการนำเนื้อหาความรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหา ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติกับคนหูหนวก ซึ่งไม่เคยทราบข้อเท็จจริงมาก่อน อย่างเช่น การใช้ภาษามือ หรือข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการสื่อสารของคนหูหนวก

2) ความต้องการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล ผู้ชมคนหูหนวกใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านแรงเสริมค่านิยมส่วนบุคคลและตัวแบบทางพฤติกรรม โดยสามารถสร้างแรงบันดาลใจในเรื่องต่าง ๆ ให้กับคนหูหนวก ไม่ว่าจะเป็นแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ผ่านการนำเสนอภารกิจที่ไปทำในรายการ แรงบันดาลใจในการผลิตรายการโทรทัศน์และการเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ สำหรับผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับคนหูหนวก ปลุกจิตสำนึกคนในสังคมให้เห็นถึงสิทธิและความเท่าเทียมกันของคนหูหนวก รวมทั้งเปิดมุมมองของคนทั่วไปให้รับรู้ว่าคนหูหนวกเองก็มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานในหลายด้าน ๆ ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป

1) ความต้องการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ชมคนหูหนวกใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านการสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม โดยสามารถนำไปใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับบุคคลอื่น รวมทั้งได้ใช้เวลาาร่วมกันในครอบครัวขณะรับชมรายการ

2) ความต้องการความบันเทิง ผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไปใช้ประโยชน์จากรายการใจเท่ากัน ในด้านความบันเทิง ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตอบสนองความสนใจของตนเอง

5.3 ข้อเสนอแนะในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกและข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

1) ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการผลิตรายการให้มีเนื้อหาและรูปแบบสอดคล้องกับความต้องการทั้งกลุ่มผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไป

2) คนหูหนวกยังมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตหรือเบื้องหลังการผลิตค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่เบื้องหน้ารายการ อย่างเช่น พิธีกรคนหูหนวก หรือแขกรับเชิญคนหูหนวก ซึ่งการให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกได้แสดงศักยภาพมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อเนื้อหาและรูปแบบรายการ เพราะคนหูหนวกจะเข้าใจข้อจำกัด ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงวัฒนธรรมของกลุ่มคนหูหนวกได้ดีกว่า ซึ่งจะทำให้ผลิตรายการได้ตรงกับความต้องการของคนหูหนวกมากขึ้น

3) การผลิตรายการใจเท่ากัน รายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกที่มีกลุ่มผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดีนั้น คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตได้มีการประเมินคุณภาพรายการและความพึงพอใจของผู้ชมคนหูหนวกแล้ว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังไม่เคยวัดพิດแบกหรือสอบถามจากกลุ่มผู้ชมคนหูหนวกและคนทั่วไป ซึ่งทางไทยพีบีเอสเองก็รู้สึกสนใจในประเด็นนี้ จึงควรทำการประเมินรายการ ซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนของกระบวนการผลิต เพื่อให้ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ชมทั้ง 2 กลุ่มได้

4) การผลิตรายการใจเท่ากัน ควรช่วงเพิ่มรายการที่ให้ผู้ชมทั้งคนหูหนวกและคนหูดีได้มีส่วนร่วมกับทางรายการมากขึ้น อย่างเช่น ช่วงถามตอบ หรือ ช่วงโหวตแสดงความคิดเห็น เช่น การโหวตอยากให้นำเสนอเรื่องอะไร หรือโหวตว่าชอบตอนไหนในรายการ เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร รวมทั้งการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังช่วยในการประเมินหรือวัดฟีดแบคจากผู้ชมทั้งสองกลุ่มได้อีกทางหนึ่งด้วย

5) ถึงแม้ว่ารายการใจเท่ากันจะออกอากาศทางฟรีทีวีซึ่งมีผู้ชมจำนวนมากแล้ว แต่ยังพบว่าคนหูหนวกส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักและไม่ทราบว่ามียุทธศาสตร์สำหรับคนหูหนวกอย่างไร รายการใจเท่ากัน ผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องเพิ่มช่องทางการโปรโมทหรือโฆษณารายการให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมทั้งแจ้งช่องทางในการสามารถรับชมย้อนหลังได้ด้วย เพื่อให้เกิดการแนะนำหรือบอกต่อกัน โดยเฉพาะในกลุ่มหรือชุมชนคนหูหนวก

5.3.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

1) ควรมีการศึกษาพิจารณารายการโทรทัศน์สำหรับคนหูหนวกรายการอื่น ๆ ด้วย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกว่ามีผลต่อการพัฒนารายการทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2) การศึกษาเรื่องความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์นอกจากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้ชมคนหูหนวกและผู้ชมทั่วไปแล้ว ควรเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มด้วย เช่น กลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน วัยผู้ใหญ่ หรือศึกษาตามหลักประชากรศาสตร์ที่มีการแบ่งเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ เพื่อให้ทราบข้อมูลในวงที่กว้างขวางขึ้น

3) การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยโดยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ควรศึกษาขยายขอบเขตไปยังจังหวัดอื่น ๆ เพิ่มเติม เนื่องจากรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสที่สามารถแพร่ภาพรายการได้ครอบคลุมทั่วประเทศ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). สถิติข้อมูลคนพิการ สิ้นสุด ณ วันที่ 31 มีนาคม 2559. สืบค้นจาก http://dep.go.th/sites/default/files/files/news/REPORT_PWDS_Mar2559.pdf
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน การประมวลองค์ความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2550). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- จิตประภา ศรีอ่อน และเจนจิรา เทศทิม. (2548). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาวันหยุดของคนหนุ่มสาวในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการวิจัยและพัฒนาคนพิการ*, (มกราคม-มิถุนายน), 3-9.
- นิลาวัลย์ พานิชรุ่งเรือง. (2540). *ความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำ ทางโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง (3,5,7,9,11) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555. *ราชกิจจานุเบกษา*, 129, ตอนพิเศษ 119ง (26 กรกฎาคม), 22.
- ปริญญา สิริอรรถกุล. (2555). *ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของผู้พิการทางการได้ยิน: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี*. เอกสารวิจัย สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. (2542). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พนิต เงามาม. (2541). *การพึ่งพาข่าวสารทางสิ่งพิมพ์ของคนหนุ่มสาว (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*, 124, 61ก (27 กันยายน), 8.
- พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553. *ราชกิจจานุเบกษา*, 130, 27ง (27 กุมภาพันธ์), 25.

- พีระ จิระโสภณ. (2529). แนวทางการศึกษาใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจาก
สื่อมวลชน. หน่วยที่ 9-11. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภูษิต ประคองสาย. (2555). สถานการณ์คนพิการในสังคมไทย : การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจ
ความพิการและคุณภาพ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2545 และ 2550.
นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข.
- มนฤดี ทองกลอย. (2551). การเข้าถึงสื่อมวลชนของเยาวชนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล. เอกสารวิจัย วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2550). เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างสรรค์รายการ
โทรทัศน์หน่วยที่ 1-5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา, 124, 47ก
(24 สิงหาคม), 16.
- วราห์ หนูฤทธิ์. (2549). ความพึงพอใจกับการใช้สื่อโทรทัศน์ของคนหูหนวก (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วลัยลักษณ์ คงนิล. (2542). การรับรู้ การแปลความหมาย การจดจำ และอารมณ์จากการเปิดรับ
สื่อโทรทัศน์ของคนหูหนวก (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วิรัตน์ชัย ยวงนิชัย. (2535). การศึกษาผลของการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเป็นภาษาเขียนข่าว
ร่วมกับภาพท่าภาษามือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ความคงทนในการเรียนรู้ และทัศนคติต่อ
รูปแบบหนังสือของนักเรียนหูหนวก (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, ธนิศ ภูศิริ, จุไร ทัพวงษ์, กิ่งเดือน นาวิตรผดุง, กัลยา นาคันต์, และ
เฉลิมพล หุ่นทรงคา. (2554). การศึกษารูปแบบและค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งสถานีวิทยุ
โทรทัศน์อาเซียนเพื่อคนพิการ. เอกสารวิจัย มูลนิธิสากลเพื่อคนพิการแห่งประเทศไทย
และ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไวยวุฒิ วุฒิอรรถสาร และวสันต์ สอนเขียว. (2550). การศึกษาคำบรรยายที่เหมาะสมสำหรับการ
รับรู้ภาพยนตร์ของคนหูหนวก. เอกสารวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ. (2531). ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คือนารถ หงษ์ประยูร. (2558). การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคน
หูหนวก. สุทธิปริทัศน์, 29(เมษายน-มิถุนายน), 292.

- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2559. *สารประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล*. 25(มกราคม). สืบค้นจาก http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/Contents/Documents/Gazette/Population_Gazette2016-TH.pdf
- สมเกียรติ ศิริวิชสุนทร. (2546). *สิทธิและความด้อยโอกาสของคนพิการไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการทางหู)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- สมเจตน์ เมฆพ่ายพ. (2552). *การผลิตรายการโทรทัศน์ = TV production*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สมสุข หินวิมาน. (2552). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมสุข หินวิมาน, ศิริมิตร ประพันธ์ธรรมา, ภัทธีรา สารการบริรักษ์, อารดา ครุจิต, กรรณิกา รุ่งเจริญพงษ์ และกุลนารี เสือโรจน์. (2557). *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2555). *รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการวิจัยการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ของคนพิการการเข้าถึงสื่อของกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และประชาชนทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สร้อยชนา ลิทธิพล. (2554). *การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการสื่อสารสุขภาพในรายการ “ผู้หญิงถึงผู้หญิง” ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- องค์การระหว่างประเทศ. (2545). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- อัศรินทร์ นนทิทัต. (2551). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อการพัฒนารายการโทรทัศน์ TK Teen* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. Cambridge: The MIT Press.
- McQuail, D. (2005). *McQuail's mass communication theory*. London: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาพประกอบรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

เกมแรกของรายการใจเท่ากัน

ตอน น้ำใสใจเท่ากัน

ชมภารกิจ ครูพายุ คนหูดี กับคุณต๋อ คนหูหนวก สอนว่ายน้ำและจับจิ้งจอกให้กันและกัน

ออกอากาศวันเสาร์ที่ 26 เม.ย. 2557

เวลา 14.30 – 15.00 น. ทาง Thai PBS

ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ที่
E-mail : jaitaokan@thaipbs.or.th
www.thaipbs.or.th/jaitaokan

Deaf DPU สสส Thai PBS

รายการใจเท่ากัน

ตอน หัวใจไร้สารพิษ

เรียนรู้การปลูกผักอออร์แกนิกไปกับ บิ๊ก ภูริสส ตาราหุดี กับน้องบีบี สาวสวยหูหนวก

วันเสาร์ที่ 3 พ.ค. 2557

เวลา 14.30 – 15.00 น. ทาง Thai PBS

ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ที่
E-mail : jaitaokan@thaipbs.or.th
www.thaipbs.or.th/jaitaokan

Deaf DPU สสส Thai PBS

รายการใจเท่ากัน

ตอน เสียงเพลง...บรรเลงใจ

ประทับใจไปกับเสียงเปียโนอันไพเราะจากพี่ตึก คนหูหนวก
ที่บรรเลงพร้อมกับเสียงเพลงจากน้องส้ม มารี นักร้องสาวค่ายแกรมมี่

วันเสาร์ที่ 17 พ.ค. 2557

เวลา 14.30-15.00 น. ทาง Thai PBS

ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ที่
E-mail : jaitaokan@thaipbs.or.th
www.thaipbs.or.th/jaitaokan

Deaf DPU สสส Thai PBS

จำนวนตอนและวันออกอากาศของรายการใจเท่ากัน

น้ำใส ใจเท่ากัน ออกอากาศ 26 เมษายน 2557

คุณต๋อ หนุ่มหุนวกที่ชื่นชอบการขับเจ็ทสกี พาน้อง ๆ หุนวกที่อยากลองขับเจ็ทสกีมาฝึกเรียนว่ายน้ำให้สามารถเอาชีวิตรอดจากการจมน้ำที่จะลองขับเจ็ทสกี โดยมีครูพายุ ครูสอนว่ายน้ำให้เด็กหุนวกที่มีโครงการสอนว่ายน้ำให้เด็กหุนวกอาสาช่วยสอนว่ายน้ำให้คุณต๋อและน้อง ๆ หุนวก เพื่อแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถที่ตัวเองถนัดนั่นคือคนหุนวกเรียนรู้การว่ายน้ำจากคนหุนวก ส่วนคนหุนวกที่เรียนรู้การขับเจ็ทสกีจากคนหุนวก

หัวใจไร้สารพิษ ออกอากาศ 3 พฤษภาคม 2557

เรียนรู้การปลูกผักออร์แกนิกไปกับ บิ๊ก - ภุชิสสะ ดาราหุนวก กับป๊อ สาวสวยหุนวก

ปันกัน ปันใจ ออกอากาศ 10 พฤษภาคม 2557

แชมป์ Miss International Queen 2011 กับพี่ฮ้อง หนูมหุหนวกที่มีทักษะในการซ่อมคอมพิวเตอร์ ในภารกิจการหาทุนสนับสนุนมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ

เสียงเพลงบรรเลงใจ ออกอากาศ 17 พฤษภาคม 2557

คุณตึก คนหูหนวกที่สามารถเล่นเปียโนได้กับ น้องส้ม มารี นักร้องเสียงสวยกับภารกิจร้องเพลงให้กำลังใจผู้ป่วย

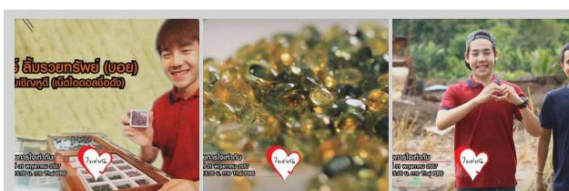
พาหัวใจไปเที่ยวฟาร์ม ออกอากาศ 24 พฤษภาคม 2557

น้องฟลุค พระเอกหนึ่งกับ น้องเมย์ สาวหุ่นนกที่ชื่นชอบการทำอาหาร จะพาไปรู้จักกับผลิตภัณฑ์ดี ๆ จากนมควาย ที่จะทำให้ทุกคนได้รู้ว่า ควาย มีดีกว่าที่คิด

น้ำใจเมืองจันทน์ ออกอากาศ 31 พฤษภาคม 2557

พี่ขุน ช่างเจียรไนพลอยหุหนวกจะมาช่วย น้องบอย เน็ตไอดอลคนดัง ทำแหวนแทนใจให้คนพิเศษที่จังหวัดจันทบุรี

รวมใจให้เป็นทีม ออกอากาศ 7 มิถุนายน 2557

ลุ้นผลการคว่ำชัยของทีมฟุตบอลคนหนุ่มมากในลีกระดับประเทศ หลังจากรวมใจซ้อม
พร้อมการโค้ชเป็นพิเศษจาก ต้ม-นิรุจน์ สุระเสียง อดีตนักฟุตบอลทีมชาติไทย

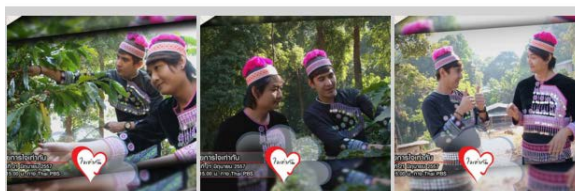
เชียร์ด้วยพลัง ฟังด้วยใจ ออกอากาศ มิถุนายน 2557

น้องพีเจ ผู้นำเชียร์จากรั้วจามจุรี จะนำความสามารถลีลามือมาแลกเปลี่ยนกับเชียร์ลีดเดอร์
ของน้องไอซ์ หัวหน้าทีมเชียร์ลีดเดอร์หนุ่มๆที่ได้รับรางวัลจากการประกวดในระดับนานาชาติ

กาแฟสด คั่วบดด้วยใจ ออกอากาศ 21 มิถุนายน 2557

พี่ท็อป ประธานกลุ่มเยาวชนคนहुหนวกไทย กับ น้องเซน เดอะสตาร์ จะพาทุกคนไปเรียนรู้การเก็บเมล็ดกาแฟ ก่อนจะนำไปแปรรูป คั่ว และชงกาแฟสดที่หมู่บ้านขุนช่างเคี่ยน จังหวัดเชียงใหม่

ความขำ...จิตอาสา ออกอากาศ 28 มิถุนายน 2557

ดีเจโจ๊ค จากคลื่น EFM กับครูตึก แกร็บเชิญหนูหนวกจากโรงเรียนโสตศึกษาสงเคราะห์ จิตต์อารี อาสาเป็นความขำที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง

มรดกโลก มรดกเรา ออกอากาศ 5 กรกฎาคม 2557

น้องกระรอก นักเรียนหูหนวกจากโรงเรียนโสตศึกษา จ.อุดรธานี ชวนพี่แก๊ง เน็ตไอดอล คนดัง ไปเรียนรู้มรดกโลกและวัฒนธรรมไทพวนที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

สังคม ปั่น กำลังใจ ออกอากาศ 12 กรกฎาคม 2557

เจฟฟรี เบญจกุลวิวัฒน์ ดาราและพิธีกรชื่อดังอาสาช่วยสอน น้องเฟิร์ส รองอันดับ 1 Miss Deaf Thailand World 2013 ปั่นจักรยาน เพื่อให้ น้องเฟิร์ส สามารถปั่นจักรยานเป็นและกล้าที่จะปั่นบนท้องถนนแม้จะไม่ได้ยินเสียงใดๆ

เสน่ห์...เมืองปากซี้ใต้ ออกอากาศ 19 กรกฎาคม 2557

ภารกิจการทำผ้าบาติก ทำมกลางบรรยากาศที่สวยงามของทะเลกระบี่กับ ภูเก็ต อาร์สยาม และ น้องอู๋ 2 หนุ่มสาวชาวปากซี้ใต้

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ผลิตรายการใจเท่ากัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ตำแหน่ง	ชื่อ-สกุล
ผู้อำนวยการสำนักรายการ	สุวิทย์ สารสินพิจิตร
ควบคุมรายการ	พวงรัตน์ สองเมือง นินิต คุณผล ดวงพร สำเภาเงิน เรวดี อัดตพงศ์พันธ์ อริสา แดงเอียด นатыา แก้วดินแทน
ที่ปรึกษาสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส	สุชาดา ภูทองคำ วรินทร์า บุญชัย
อำนวยการผลิต	ดร.ประกาศิต ภาวะสิทธิ ผศ.ดร. ทักษกานต์ ดวงรัตน์
ควบคุมการผลิต	ศิวินารถ หงส์ประยูร มล.ณิธิสรีร์ย์ จักรพันธ์
ผู้ผลิตรายการ	ทศพร สะและสกุล
สร้างสรรค์รายการและบทโทรทัศน์	เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง
ประสานงาน	ประภาพรณ รอดโรคะ โชคอนันต์ ธนาภิรัตน์พงศ์
ลำดับภาพ	ปิยะ เพชรนิล อภิชา จันทรแสง
ช่างภาพ	อนุสรณ์ บุญเกิด จิรวุฒิ เพชรประสิทธิ์ เอกวิทย์ วิลาพรณ
ล่ามภาษามือ	มล.ณิธิสรีร์ย์ จักรพันธ์ ทวีป เชื้อทอง
เสียงบรรยาย	ดร.โสภัทร นาสวัสดิ์ ทิพย์ดารารุ ประสาททวีพร

ตำแหน่ง	ชื่อ-สกุล
คำบรรยายแทนเสียง	ทวีป เชื้อทอง
	ปวีณา เทียงตรง
ไตเติ้ลรายการ	ศุภชัย ธรรมพัตรกุล
	สรรค์ดี หิรัญวดี
	จิณภัค เปียกลีน
พิธีกรคนไหนหนวก	วัชรินทร์ ชาลี
	ร่วมขวัญ สายทอง

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมคนหูหนวก

- 1) นายเลิศพงศ์ สิมะโกโดย เพศชาย อายุ 19 ปี การศึกษาระดับปวชปี 3

- 2) นายธนวัฒน์ จันตระกุลชัย เพศชาย อายุ 25 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี

3) นางสาวดารณี ดิลกพัฒน์มงคล เพศหญิง อายุ 41 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี

ล่ามภาษามือ ได้แก่ นายกรรชา ธนะพันธุ์ ล่ามภาษามืออิสระ

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมทั่วไป

1) นางสาวสุทธิภรณ์ มาลายุทธศรี เพศหญิง อายุ 17 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2) นางสาวไอลดา โคธา เพศหญิง อายุ 25 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี

3) นายกรมฤค คิมกุล เพศชาย อายุ 35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี

ภาพการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวพัชรินทร์ ผากา

ประวัติการศึกษา

วารสารศาสตรบัณฑิต (สาขาวิทยุและโทรทัศน์)
เกียรตินิยมอันดับ 1
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2542

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ.2543 - ปัจจุบัน
หัวหน้างานสังกัดเตรียมการผลิต
แผนกปริโปรดัคชั่น ฝ่ายผลิตรายการ
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7